

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 927

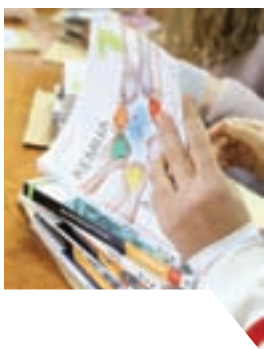
22. SIJEČNJA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Ruta ceste Bereg-Nakovo

**Kraj prometne
izolacije?**

7

Obrazovanje – srednja škola
**Dugoočekivani
udžbenici u rukama
učenika**

10

Autorski tekst Aleksandra Skenderovića, dobitnika HNV-ova priznanja *Ban Josip Jelačić*
**Moj rad za izbjegle i
prognane Hrvate iz
Vojvodine**

12

Vladimir Međak, potpredsjednik
Europskog pokreta u Srbiji
**Proširenje je političko
pitanje**

22

Poklade bez velikih okupljanja
**Obiteljska, namjesto
velikih prela**

30

Novi i mlađi naraštaj hrvatskih
književnih kritičara iz Vojvodine
**Prostor za nova
čitanja**

44

Udruženje *Sport za sve*, Šid
**Brojna obitelj
rekreativaca**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stantić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sić

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Kuda ide ova cesta?

Blizina dvije države Europske unije, pet graničnih prijelaza, Dunav, kanali, luka, željeznica, vojni aerodrom. Ovako posloženo sve navedeno izgleda kao idealna slika područja koje ima sve preduvjete da u gospodarskom smislu bude napredno i razvijeno. Ali, kao i obično, nije onako kako se čini na prvu loptu tako ni sve ovo pobrojano nije dovoljno da zapadni dio Bačke, u čijem je središtu Sombor, bude mjesto gdje bi se mogla zabosti lopata i početi gradnja kakve nove tvornice. Nešto tu onda fali? Odgovor iz prve je – ceste. One postojeće koje su mjestimice u takvom stanju da ih više ne vrijedi ni krpati i one koje nedostaju.

A upravo te što ih ne vrijedi ni krpati veza su Sombora s autocestom. Bilo da se na nju uključuje kod Vrbasa ili Bačke Tople. Udaljenost otprilike ista, broj mjesta kroz koja se prolazi (s ograničenjem brzine od 50 kilometara na sat) otprilike isti i stanje cesta otprilike isto. Uskoro (za nekoliko godina) trebalo bi biti drugačije, jer bi Sombor s izlazom na autocestu trebala povezati brza prometnica. Nova, s četiri prometne trake za brzine od 100 kilometara na sat. Ali, kako opet nije onako kako se čini na prvu loptu, i ovdje nešto ne štima. A ne štima ucrтана trasa ovog puta.

Ne samo da neće zaobići Sombor već je (vjerovali ili ne) trasa ceste ucrтана kroz središnju, gradsku pješačku zonu i dalje kroz usku, jednosmjernu ulicu orubljenu gradskim parkom i redom kuća. Rekla bih, trasu je crtao netko tko u Sombor nikada nije ni zakoračio. Naravno da tako ne može ostati, pa će i nečija greška morati biti ispravljena. Osim ako nije plan rušenje same zaštićene gradske jezgre.

No, bojim se da će neke druge rute kroz grad ipak ostati, pa će tako Sombor izgubiti povijesnu šansu da konačno završi svoje obilaznice koje se grade tri desetljeća.

Dileme nam treba razriješiti idejni projekt koji će konačno precizirati kuda ide ova cesta i koji bi po svojoj logici zdravog razuma trebao ispraviti sve ono što bi se moglo podvesti pod rubriku »vjerovali ili ne«. Nećemo vas držati u neizvjesnosti. Izvijestit ćemo vas čim i sami doznamo. Valjda ćemo s odgovorima imati više sreće nego što smo imali u pripremi ovog teksta.

Z. V.

Ivan Gutman najbolji srpski znanstvenik na svjetskoj listi

Skupina istraživača sa sveučilišta Stanford je drugi put zaredom objavila listu najboljih svjetskih znanstvenika, a na rang-listi za 2019. godinu nalazi se i 49 znanstvenika iz Srbije, među kojima je najbolje rangirani profesor emeritus **Ivan Gutman** s Prirodno-matematičkog fakulteta u Kragujevcu.

Metodologija rangiranja bila je zasnovana na većem broju kriterija, među kojima su najznačajniji broj samostalnih znanstvenih radova, broj radova u kojima je znanstvenik prvi autor, broj citata tih radova, H indeks itd.

Na najnovijoj listi Gutman je za blizu tri stotine mjesta bolje pozicioniran negoli lane, odnosno nalazi se na 4.148 mjestu.

Akademik Ivan Gutman rođen je 1947. u Somboru. Osnovnu školu i gimnaziju je završio u Somboru, a 1966. godine otišao je

na studij kemije u Beograd. Tri godine kasnije magistrirao je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. U Zagrebu je iste godine postao i doktor kemije, a 1981. na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu i doktor matematičkih znanosti. Za redovitog profesora Prirodno-matematičkog fakulteta u Kragujevcu biran je od 1984. godine. Od 2012. je profesor emeritus. U mirovini je, ali i dalje radi na matičnom fakultetu, i to kao profesor na doktorskim studijama. Gostujući profesor bio je na sveučilištima u Njemačkoj, Tajvanu, SAD-u, Kanadi, Austriji, Venecueli, Malti, Kini, Meksiku, Čileu, Saudijskoj Arabiji.

Član je SANU-a od 1988. godine (redovni član od 1997.), zatim Međunarodne akademije matematičke kemije od 2005., Akademije nelinearnih znanosti (Moskva) od 2006. godine, a Europske akademije (London) od 2012. godine. Tijekom svoje karijere objavio je više od 1.370 znanstvenih i oko 300 stručnih radova. Na njihovoj izradi surađivao je sa 770 kolega iz zemlje i inozemstva. Osim desetak radova monografskog i revijskog karaktera, napisao je i šest knjiga objavljenih kod renomiranih izdavača u inozemstvu. Gutman je među najcitiranijim znanstvenicima u svijetu; radovi su mu citirani preko 30.000 puta u znanstvenim radovima drugih autora i preko 5.100 puta u više od 460 knjiga i udžbenika.

Akademik Gutman suradnik je *Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*.

D. B. P.

Počelo masovno cijepljenje

Ovoga tjedna, 19. siječnja, u Srbiji je počelo masovno cijepljenje na 300 punktova u gotovo svim većim gradovima. Građani se mogu telefonom putem call-centra – pozivanjem broja 0800 222 334 ili preko portala eUprave prijaviti koje žele od tri cjepiva – *Pfizera* i *BioNtecha*, ruski *Sputnjik* ili kineski od *Sinofarma*. Za cijepljenje se do tog dana već prijavilo više od 390.000 ljudi, prenio je RTS.

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** i premijerka **Ana Brnabić** predstavili su u utorak sustav za prijavu, zakazivanje i praćenje cjepiva i imunizacije stanovništva Srbije, koji u svakom trenutku prati cijeli proces – od nabave do cijepljenja.

Vučić je pozvao ministarstva, prije svega prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja, obrane, unutarnjih poslova i zdravlja da

cijepe svoje zaposlene, te je istaknuo i da se trebaju cijepiti i zaposleni u javnim poduzećima, kao i da se završi imunizacija u gerontološkim centrima.

Najavio je da će se sjednice Operativnog tima za cijepljenje održavati svakog jutra, od 7.30 do 8 sati, kako bi i državni vrh i građani bili izvještavani o tome što je urađeno.

Premijerka Brnabić je rekla da će prvo biti cijepljeni pripadnici MUP-a, Vojske Srbije i ostalih sigurnosnih službi. Prema njenim riječima, u Srbiju je do sada stiglo ukupno 1.054.950 cjepiva, a ugovoreno je, dijelom i plaćeno, 6.182.200 cjepiva.

Najveći gradovi u Srbiji su spremni za cijepljenje i uglavnom su pripremili ili privode kraju uređenje punktova na kojima će građani moći primiti cjepivo.

Više od milijun dinara pomoći stradalima u potresu u Hrvatskoj

Kao što je javnost već upoznata, koncem prošle godine, točnije 30. prosinca 2020., Hrvatsko nacionalno vijeće, hrvatske institucije i organizacije te pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji iskazali su solidarnost sa stradalima u razornom potresu u Hrvatskoj. Temeljem dogovora ključnih institucija hrvatske zajednice u Srbiji tada je odlučeno da će se za stradale prikupljati isključivo financijska pomoć i to preko računa Fondacije *Cro-Fond*.

Odaziv onih koji su u proteklom kratkom vremenu podržali ovu akciju HNV-a organizatori ocjenjuju više nego dobrim, a dosadašnja prikupljena novčana sredstva su iznad očekivanja. Osim svih profesionalnih institucija hrvatske zajednice, akciju je podržao i značajan broj hrvatskih udruga te veliki broj pojedina. Do sada je prikupljeno više od 1,15 milijuna dinara, koje je uplatilo oko dvije stotine subjekata. Ocjeni uspješnosti pridonosi i činjenica kako je riječ o prvoj organiziranoj akciji prikupljanja novčanih sredstava za potrebite od strane hrvatskih institucija i organizacija izvan Katoličke crkve, priopćio je HNV.

Hrvati u Srbiji i dalje nastavljaju prikupljati novčanu pomoć. Svatko tko želi, može to učiniti preko računa Fondacije *Cro-Fond* s naznakom »Pomoć nastradalima u potresu u Hrvatskoj«.

Uplate se vrše na račun 325-9500700045918-84, Vojvođanska banka OTP Group.

Iskažimo solidarnost sa stradalima od potresa!, poručuju iz HNV-a.

Privredna komora Srbije donirala 50.000 eura

Privredna komora Srbije uručila je Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu donaciju od 50.000 eura kao pomoć područjima koja su stradala u potresu. »Pozivam sve gospodarstvenike da doniraju ono što je neophodno na terenu, a 50.000 koje će donirati PKS bit će utrošeno na ono što je najpotrebnije, a to su privremeni smještaji«, kazao je predsjednik PKS-a **Marko Čadež**. Prema njegovim riječima, gospodarstva Srbije i Hrvatske su izuzetno povezana, preko proizvodnje, radnih mjesta, lanaca dobavljača, te je stoga veliki interes srpskog gospodarstva pomoći prijateljima u nevolji. On je dodao i da pomoć spremaju velike kompanije iz Srbije.

U prikupljanje pomoći za područja pogođena potresom uključio se i Srpski filantropski foruma i Fond B 92, a akcent će biti stavljen na prikupljanje opremljenih kontejnera, šporeta na drva i šatora.

H. R.

Bez kaznene prijave za rušenje Čobanskog križa

U prošlom broju *Hrvatske riječi* pisali smo o srušenom Čobanskom križu na Makovoj sedmici, nedaleko od granice s

Mađarskom. Kako smo tada izvijestili, pozivajući se na policijsko priopćenje, policija je izvršila očevid i izvijestila Osnovno javno tužiteljstvo.

Prema informaciji koju smo dobili u Osnovnom javnom tužiteljstvu u Subotici ovo tužiteljstvo nije zaprimilo kaznenu prijavu iz policije, što nam je potvrđeno i u Policijskoj upravi Subotica. »S događajem je upoznato Osnovno javno tužiteljstvo u Subotici, a budući da za sada nema elemenata da se radi o kaznenom djelu, policija nije podnosila kaznenu prijavu«, rečeno nam je u PU Subotica.

Z. V.

Gesta koja širi putove uzajamnosti

Umjetnici iz Srbije za Glinu, Petrinju i Sisak – slikari i fotografi za stanovništvo pogođeno zemljotresom u Hrvatskoj naziv je humanitarne akcije beogradskog mjesečnika na engleskom jeziku *Diplomacy and Commerce* koji prikuplja sredstva od prodaje slika i fotografija istaknutih autora za ugroženo stanovništvo pogođeno potresom u Hrvatskoj. Ovu humanitarnu akciju, čiji će cjelokupni prihod biti doniran gradovima u Hrvatskoj pogođenim potresom, pokrenuo je mjesečnik na engleskom jeziku *Diplomacy and Commerce* u suradnji s Hrvatskim poslovnim klubom u Beogradu, veleposlanikom Hrvatske u Beogradu **Hidajetom Bišćevićem**, novinarkom **Duškom Jovanović** i mnogim umjetnicima i javnim ličnostima iz Srbije. Među umjetnicima koji su donirali djela su slikari i fotografi: **Cile Marinković, Biljana Cincarević, János Mészáros, Jelena Blečić, Dragan Stojkov, Milena Zevu, Milena Lasić, Sever Zolak, Miša Obradović, Marko Krunić, Nebojša Babić, Brian Rišić**, a nekoliko svojih djela donirao je i Hidajet Bišćević.

Osim Vlade Srbije, koja je pomogla gradovima pogođenim potresom u Hrvatskoj u iznosu od milijun eura, prema riječima veleposlanika Bišćevića, Privredna komora Srbije donirala je iznos od 50 tisuća eura, a do sada su prikupljene i donacije velikih srpskih tvrtki u iznosu od preko 50 tisuća eura.

»Moram reći da sam bio više nego ugodno iznenađen kad je g. **Robert Čoban** predložio da magazin njegove *Color Group Diplomacy and Commerce* pokrene ovu akciju. Još mi je draže bilo vidjeti koliko se umjetnika odazvalo i koliki je medijski odjek cijela akcija poprimila, kako u Srbiji tako i u Hrvatskoj. Uz brojne druge iskaze solidarnosti, i od srpske Vlade, srpskih kompanija do običnih građana, ova je akcija na svoj način posebna sa svojim umjetničkim, pa i emotivnim nabojem«, izjavio je za naš tjednik Bišćević.

»Teško je odmjeriti značaj ove humanitarne akcije. U ovom slučaju čak i nije toliko riječ o financijskoj pomoći – premda je odaziv kupaca za ponuđena umjetnička djela doista velik – koliko o velikoj ljudskoj gesti svakog umjet-

nika koji sudjeluje u akciji. Riječ je, dakle, o svojevrsnoj poruci. Nedvojbeno da se i ovakvim iskazima solidarnosti otvaraju prozori, šire putovi uzajamnosti i stvara ozračje u kojem bi trebalo očekivati i prevladavanje naslijeđenih zazora i predrasuda«, istaknuo je veleposlanik.

Također, zahvalio se svima koji su se uključili u humanitarnu akciju, od institucija do kompanija, a posebno **Veranu Matiću**, savjetniku predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića**, na njegovom izuzetnom radu, ustrajnosti i dobroj volji da potiče i okuplja donatore iz Srbije.

»U situaciji kad je na stradalom području potrebno organizirati brzi smještaj ljudi i obitelji, svaka tisuća eura doprinos je kupnji toliko potrebnih stambenih kontejnera. S obzirom na odaziv kupaca i prodana umjetnička djela, siguran sam da će neki od kontejnera za Petrinju, Glinu i sela u Sisačko-moslavačkoj županiji imati i svoje srpsko umjetničko porijeklo«, rekao je Bišćević.

Online prodaja slika i fotografija srpskih umjetnika traje do 25. siječnja. Nakon toga će na prijemu u rezidenciji veleposlanika Hrvatske u Beogradu kupci moći preuzeti kupljene slike i fotografije. Sva umjetnička djela se mogu pogledati na sajtu magazina *Diplomacy and Commerce*, a zahtjev za kupovinu djela može se poslati na e-mail adresu auktion@diplomacyandcommerce.rs.

S. D.

HUMANITARIAN CAMPAIGN

of *Diplomacy & Commerce* magazine with the support of
Croatian Business Club in Belgrade

**Artists from Serbia
for Glin, Petrinja and Sisak**

Painters and photographers helping people affected by the earthquake in Croatia

Cile Marinković, Biljana Cincarević, Dragan Stojkov, Jelena Blečić, János Mészáros, Milena Zevu, Milena Lasić, Sever Zolak, Miša Obradović, Marko Krunić and Nebojša Babić are just some of the artists who are donating their artwork. We would also like to invite other artists to join our campaign and thus help. The Croatian Ambassador to Serbia, H.E. Hidajet Bišćević, who also paints, has decided to donate four of his paintings to the campaign.

Obrazovanje – srednja škola

Dugoočekivani udžbenici u rukama učenika

Prva smo nacionalna manjina koja je po novom programu nastave i učenje prevela udžbenike za prvi razred srednje škole

U Hrvatskom nacionalnom vijeću 19. siječnja učenike prvoga razreda općeg smjera Gimnazije *Svetozar Marković* pozdravila je predsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje **Margareta Uršal**. Ovoga puta učenike koji su 14. generacija cjelovite nastave na hrvatskom jeziku u Gimnaziji prvi puta dočekali su udžbenici koji su odobreni po novom programu nastave i učenja za srednju školu u Srbiji, te prevedeni na hrvatski jezik.

Ono što je Uršal u svom pozdravu, upućenom učenicima, istaknula jest da su oni prva generacija koja će od sada, pa nadalje imati odgovarajuće udžbenike.

Vlastitim snagama

O udžbenicima smo govorili i pisali nebrojeno puta, a u njihovu izradu su se, po riječima Margarete Uršal, sada stvorili uvjeti. Ono što je zahvatilo kompletno školstvo, a što se dodatno odrazilo na nacionalne manjine jest reforma školstva u Srbiji, a jedan od problema je tijekom proteklih godina bilo i tiskanje niskotiražnih udžbenika.

»Dočekali smo i ovaj moment da možemo s ponosom reći kako imamo udžbenike i za srednju školu. Prva smo nacionalna manjina koja je po novom programu nastave i učenje prevela srednjoškolske udžbenike za prvi razred, a uskoro možemo očekivati i udžbenike za drugi razred Gimnazije. Cijeli posao je odrađen vlastitim kadrom. Profesori koji rade u nastavi na hrvatskom jeziku su prevodili udžbenike, dok su profesori Hrvatskog jezika i književnosti koji su ovdje uposleni od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja Hrvatske iste lektorirali i sudjelovali u korekturama«, kaže Uršal i dodaje: »Ove udžbenike smo paralelno radili s udžbenicima za osnovnu školu. Kada je u pitanju osnovna škola, imamo izrađene udžbenike za prvi, drugi, treći, peti, šesti i sedmi razred, a trenutno smo u procesu prevođenja udžbenika za četvrti, odnosno osmi razred koje je zahvatila nova reforma školstva.«

Udžbenici velika pomoć u radu

Kako je već spomenuto, udžbenici su kadrovski odrađeni vlastitim snagama, a po riječima sugovornice financijski su regulirani zakonskim procedurama između Ministarstva prosvjete, nauke i tehnološkog razvoja, Zavoda za niskotiražne udžbenike i izdavačke kuće. Ovoga puta to je izdavačka kuća *Klet* koja je na sebe preuzela financiranje prijevoda i lektura.

»Nakon reforme školstva posložile su se neke stvari i kada su u pitanju udžbenici za nacionalne manjine. Lakše je odobriti prevedeni udžbenik, što nije situacija s autorskim udžbenicima. Prevedeni udžbenici su općeobrazovni i moći će ih koristiti učenici

i Klasične biskupijske gimnazije *Paulinum*, a pojedine predmete i učenici u srednjim strukovnim školama na hrvatskom jeziku. Reforma školstva je u tijeku i kako budu odobreni udžbenici za srpski nastavni jezik, tako i mi odmah krećemo s prevođenjem. Razlika može biti tri do četiri mjeseca«, kaže Uršal.

Da će ovi udžbenici biti od velike pomoći i profesorima i učenicima potvrdile su razrednica i profesorica matematike **Jelena Piuković**, te učenica 1. f razreda **Marija Milodanović**.

»Prvi puta imamo udžbenike koji su po planu i programu obrazovanja u Srbiji, koji prate gradivo koje radimo i samim time su od izuzetnog značaja. Učenici su i do sada sve naučili, ali smo bili prinuđeni snalaziti se na razne načine. Ovo je sada značajan trenutak za nastavu na hrvatskom jeziku«, kaže Piuković i pojašnjava kako su udžbenici koje su dobili iz Hrvatske i koje su do sada koristili bili izuzetno kvalitetni, ali nisu se u potpunosti poklapali s planom i programom.

»Do sada nismo imali odgovarajuće udžbenike, a ovo će nam sigurno pomoći i olakšati učenje«, kaže Marija Milodanović i pojašnjava kako su do sada koristili uz postojeće udžbenike i brojne skripte i prezentacije, te da su se nastavnici i do sada trudili preneti im znanje, ali da će to sada biti svima puno lakše.

Ž.V.

Profesori koji su sudjelovali u prevođenju udžbenika

Matematika: prijevod **Jelena Piuković**, lektura **Sanjin Ivašić** i **Vedrana Cvijin**; Fizika: prijevod **Tanja Mijatov**, lektura **Morena Rendulić**; Kemija: **Inka Kirasić**, lektura **Morena Rendulić**; Geografija: **Zoran Nagel**, lektura **Ivana Matić**; Biologija: **Jasmina Milodanović**, lektura **Sanjin Ivašić**; Povijest: **Ivan Baričević**, lektura **Ivana Matić**; Informatika: **Gordana Cvijin**, lektura **Nikolina M. Matijević**; Likovna kultura **Branimir Kopilović**, lektura **Ivan Baričević** i Muzička kultura: **Mirjana Crnković** i lektura **Sanjin Ivašić**.

Kraj prometne izolacije Sombora?

Planirano je da cesta poveže regionalna središta u kojima živi više od 300 tisuća stanovnika, te da bude izgrađena u roku od dvije i pol godine. Prema mapi koja je bila na ranom javnom uvidu ove cesta s četiri trake prolazit će kroz središte Sombora. Njoj na putu bit će i 50 hektara šume oko Berega, Koluta i Kozare

Trasiranje i izgradnja cesta koje bi brzo i kvalitetno povezale Sombor s postojećim europskim koridorima, somborska je *par excellence* tema gotovo pola stoljeća, tijekom kojih su to pokušavale mnoge somborske administracije. Iste te su za neuspjeh svojih inicijativa često okrivljavale nedostatak razumijevanja za »somborsku stvar« unutar struktura republičke vlasti. Znači li posljednja najava ministra građevinarstva, prometa i infrastrukture **Tomislava Momirovića**, izrečena tijekom njegove posjete Somboru, da je vrlo blizu početak izgradnje državne ceste I. b reda koja će granični prijelaz Bereg s Mađarskom povezati s prijelazom Nakovo s Rumunjskom, da se konačno nazire kraj prometne izolacije Sombora? On je, naime, na sastanku s čelnicima lokalnih samouprava Sombora, Kule, Vrbasa, Srbobrana, Bečeja, Novog Bečeja i Kikinde najavio početak izgradnje puta koji bi prolazio kroz ove gradove i općine za kraj 2021. godine. Ponovio je time nagovještaj izgradnje prometnice na ovoj ruti koji je, također u Somboru, izrekao predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** 29. lipnja protekle godine. Treba se prisjetiti kronologije barem skorijih događaja na ovu temu.

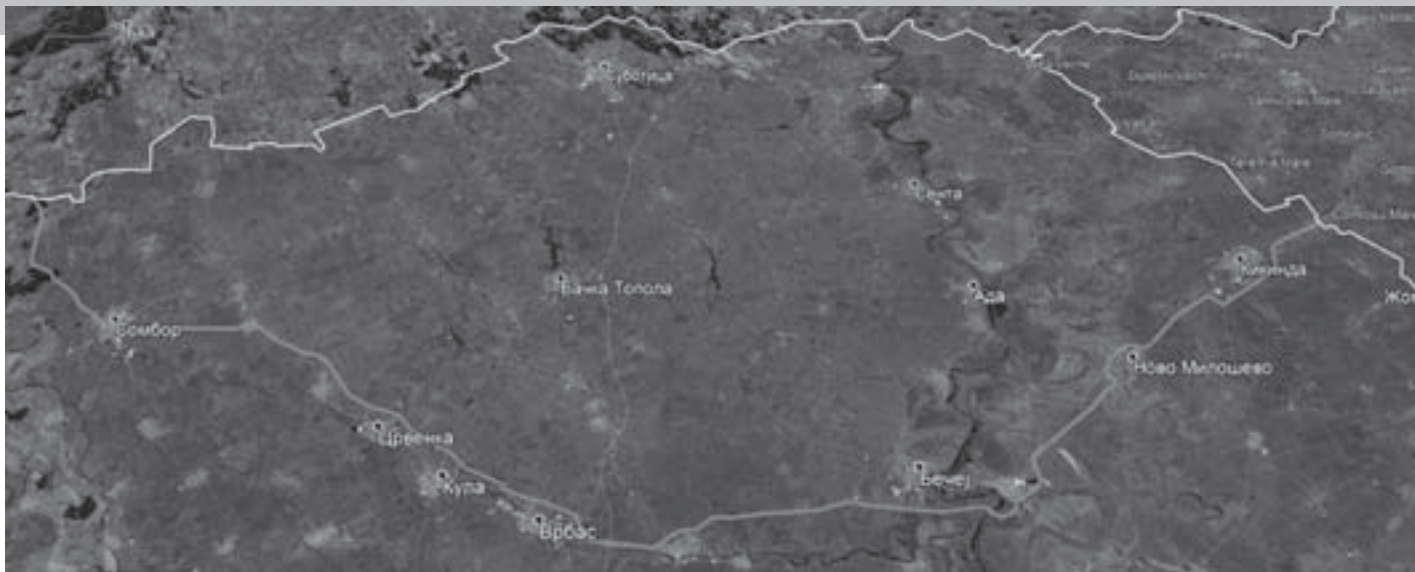
Sombor je, naime, više puta, a osobito tijekom proteklog desetljeća pokušao na natječaje koje su raspisivala državna tijela predati dokumentaciju za izgradnju ceste koja bi ovaj grad, preko Kule, spojila kod Vrbasa s europskom autocestom E 75. Prije toga Sombor se izborio da se taj pravac prioritetizira u Prostornom planu Republike Srbije za period 2010.-2020., gdje je naveden kao »rekonstrukcija i izgradnja dionica državnog puta I. reda Vrbas – Kula – Sombor – državna granica Bereg (veza Koridor X. – Koridor VII.) s vezom na planiranu južnu autocestu kroz Mađarsku«. Taj prostorni plan Srbije je istekao, a u novi, za period 2021.-2035., koji se još nalazi u fazi ranog uvida, među prioritete prometne infrastrukture sada svrstava »izgradnju brze prometnice I. b reda Sombor – Kula – Vrbas – Srbobran – Bečej – Kikinda«.

Brza cesta u središtu grada?

Prvu priliku da vidi trasu novoga puta, dugog oko 175 kilometara, koji se prostire pravcem istok-zapad i »povezuje s Koridorom 10 između Vrbasa i Srbobrana, odakle je moguće ostvarenje dalje veze u pravcu sjever-jug što će značajno potaći mobilnost stanovništva i potencijal za porast privrednih aktivnosti«, kako navodi Ministarstvo građevinarstva, javnost je imala 1. prosinca 2020. godine. Tada je počeo dvotjedni rani javni uvid u materijal za izradu Prostornoga plana područja posebne namjene koridora ovoga puta. Planerska tvrtka, JP *Zavod za urbanizam Vojvodine* objavila je mapu koja je mnoge iznenadila i koja još uvijek figurira kao službena mapa ove prometne rute, barem dok se ne izradi idejni projekt. Naime, ruta ceste zaobilazi Bereg, Kolut i Bezdan, pa se uključuje na postojeći državni put Sombor – Bereg u šumi Kozara. Od te točke ide po ili neposredno pokraj trase puta koji prolazi kroz salaše Bezdanski put, ulazi u Sombor, prolazi njegovim najužim središtem, Vijencem Radomira Putnika i centralnom gradskom transverzalom – ulicom Kralja Petra I. (što

IZVOR: JP Zavod za urbanizam Vojvodine

je centralna pješačka zona), te jednosmjernom ulicom Sonje Marinković, iza Karmelske crkve, ide ka periferiji grada, prema Klajićevu, kroz čije središte također prolazi.

Na koji način Grad Sombor planira zaštititi gradsku jezgru, koja je spomenik kulture, također nije poznato, kao ni kako će stanovnici salaša Bezdanski put nastaviti život i rad ukoliko im kroz salaški šor prođe četvertračni put širine pedesetak metara, koliko su u Srbiji prosječne širine četiri tračnice i pojasa ceste. Takva širina bi ušla duboko u dvorišta gotovo svih salaša neposredno uz Bezdanski put. U do sada prezentiranim materijalima za prostorni plan, uz njezinu gradnju nisu navedeni ni pristupni putevi za naselja. Kada je Bereg u pitanju, također ostaje nejasno je li izgradnja brze ceste povezana s očekivanom vezom dijela ceste koja se nadovezuje na granični prijelaz s »južnom autocestom« Pečuh – Budimpešta i možebitnim mostom na Dunavu kod Mohača. U dostupnim mađarskim izvorima nema najave izgradnje ovih prometnica, a put od graničnoga prijelaza kod Santova do Baje je samo lokalni. Također nije jasno je li, i kako ako jeste, izgradnja ove prometnice povezana s netom završenom prekograničnom obnovom ceste Sombor – Baja.

U isto vrijeme i, čini se, istim povodom, oglosio se gradonačelnik Sombora **Antonio Ratković**, koji je 4. prosinca izjavio za RTV da će ova cesta »obići sva naseljena mjesta, kao i grad Sombor«.

»Više desetljeća se govori o ovoj prometnici koja bi Sombor povezala s autocestom, kao i granični prijelaz Bereg, koji bi postao teretni. To je bio jedan od problema zbog kojih su pojedine investicije izostale«, rekao je tom prigodom Ratković.

Na njega se nadovezao načelnik Zapadnobačkog okruga **Dušan Marijan**:

»Nadam se poboljšanju veza s Hrvatskom i otvaranju graničnih prijelaza Bezdani i Bogojevo, te povećanju mogućnosti za vanjsku suradnju i izvoz«, rekao je on.

Cesti smeta 50 hektara šume

Pomnom analizom trase uočava se da ona prolazi kroz Berešku šumu, Kolutsku šumu i šumu Kozara, čineći ova, jedna od rijetkih staništa hrastovih šuma u zapadnoj Bačkoj, dodatno iscjepkanim prometnicama. Nije zanemariv podatak da bi se, uz

širinu cestovnog koridora od oko 50 metara, moralo posjeći oko 50 hektara šume bagrema, hrastova lužnjaka i cera, te drugih vrsta kroz čak tri šumska kompleksa i u zaštićenom području. Ruta dotiče ili prolazi i Park prirode Beljanska bara kod Srbobrana, te Specijalni rezervat prirode Slano Kopovo, no za sada glede njezinoga ekološkoga aspekta nije bilo javnih reakcija.

Sve reakcije i rijetke analize koje su dostupne pozitivno su intonirane. Planirano je da cesta poveže regionalna središta u kojima živi više od 300 tisuća stanovnika, te da bude izgrađena u roku od dvije i pol godine. Za neke od tih centara, kao što je Vrbas, obilaznica oko naselja znači rasterećenje od opterećenja koja izazivaju teretna vozila. Izabrani projektant bi trebao detaljnije precizirati rutu ove prometnice kojom će se vozila moći kretati brzinom do 100 kilometara na sat, a u idejnom projektu bit će razmotreni i položaji eventualnih turističko-rekreativnih i odmorinih sadržaja u zoni prometnice. Što se sredstava za izgradnju tiče, ministar Momirović je najavio da je prvih 100 milijuna eura osigurano, a njegovo ministarstvo ranije je priopćilo da je ukupna cijena oko 835 milijuna eura, ali i da gradnja počinje koncem 2021. i da se planira završiti u iduću dvije i pol godine.

T. J. M.

Hrvatska riječ bez odgovora

Hrvatska riječ je poslala pitanja u svezi s ekonomskim razlozima odabira rute, vezama s cestovnom infrastrukturom u Mađarskoj, očuvanja integriteta naselja i zaštićenih područja i drugim aspektima gradnje ovog puta press službi i kabinetu ministra građevinarstva, prometa i infrastrukture pet puta u periodu od 16. prosinca 2020. do 12. siječnja 2021., koji su kontaktirani u tom periodu tri puta telefonom. Unatoč obećanju, odgovori nam nisu dostavljeni.

Hrvatska riječ nije dobila odgovore ni na pitanja koja smo uputili kabinetu gradonačelnika Sombora Antonia Ratkovića, također polovinom prosinca prošle godine. A pitali smo na koji način je ova cesta povezana s cestama u Mađarskoj, te za koju trasu ceste se zalaže Grad Sombor.

Autorski tekst Aleksandra Skenderovića, dobitnika HNV-ova priznanja *Ban Josip Jelačić*

Moj rad za izbjegle i prognane Hrvate iz Vojvodine

Kasnije sam susretao mnoge koji su se pod pritiskom preselili u Hrvatsku, kojima sam pomagao pri preseljenju. Veselilo me kad sam vidio da su se uspješno »ukotvili« u Hrvatskoj i da imaju posve pristojan, miran život

Ja sam do konca 1993. godine radio u samom središtu Grada Zagreba, u tada najpoznatijoj konzultantskoj kući iz pravnog i ekonomskog područja u Hrvatskoj, pa i u SFRJ, u Novinsko-izdavačkoj kući *Informator*, koja je izdavala informativno-instruktivni list iz pravnog i ekonomskog područja *Informator*. Kao jedan od desetak stručnih pravnih savjetnika-konzultanta prema trećima, po naravi sam posla blisko surađivao s najširoom stručnom pravnom zajednicom, sa sudovima na svim nivoima, sa stručnim službama Hrvatskog sabora i većine ministarstava, pojedinim fakultetima, napose s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Zagrebu i dr. Kao takav, bio sam

na dohvat ruke za stručnu i ljudsku pomoć svima onima koji su pod prinudom napuštali svoja vjekovna ognjišta iz Vojvodine i preseljavali se u Hrvatsku.

Bilo je to vrijeme kad su se svi počeli okupljati, udruživati i organizirati. Tako su se Hrvati u Zagrebu, porijeklom iz Vojvodine, poglavito iz Subotice, njezine uže i šire okolice, organizirali i osnovali Društvo vojvođanskih i podunavskih Hrvata Vojvodine. Do 1991. godine ja sam živio kao naturalizirani Zagrepčanin, te nisam poznavao gotovo nikoga iz Subotice, koji su kasnije došli u Zagreb. Poznavao sam površno jedino **Nacu Zelića**. Vjerojatno me upravo Naco Zelić pozvao da se pridružim novoosnovanoj udruzi.

Pravni savjeti

Budući da sam vidio da novoosnovana udruga daje samo moralnu potporu Hrvatima, koji su u velikom broju bježali iz Vojvodine i dolazili u Hrvatsku, odlučio sam se osobno angažirati i pokušati pomoći tim ljudima. Već pod kraj 1991. godine oni su se počeli samoorganizirati u svoju udrugu pod nazivom Zajednica izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine. Od Grada Zagreba dobili su odgovarajući poslovni prostor u kojem su se sastajali. Trebalo je za novu udrugu donijeti potreban osnivački akt i Statut nove udruge. Već su načinili i nekakve nacрте tih akata. Kako sam u izradi takvih akata imao iskustva, pomogao sam im u njihovoj izradi i u redigiranju teksta akata na standardni hrvatski jezik. Dolazeći na sastanke davao sam im pravne savjete

Hrvatsko nacionalno vijeće, na prijedlog predsjednice Vijeća **Jasne Vojnić**, donijelo je na svojoj sjednici, koja je održana 24. studenog 2020. godine, odluku kojom mi se za 2020. godinu dodjeljuje priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici. U prijedlogu za donošenje odluke navodi se, među ostalim, da sam pomagao izbjeglim i prognanim Hrvatima iz SRJ.

Povodom dodjele priznanja *Hrvatska riječ* iz Subotice objavila je 11. prosinca 2020. intervju, u kojem sam iznio mnoštvo podataka o svom djelovanju u razdoblju od 1991. do 2000. godine za hrvatsku zajednicu u Vojvodini, SRJ. U intervjuu namjerno nisam ništa govorio o svom pomaganju izbjeglim i prognanim Hrvatima iz Vojvodine, SRJ, jer je o toj temi gotovo nemoguće govoriti bez navođenja konkretnih događaja i konkretnih ljudi, što nije bilo uputno.

A kako je sve počelo?

Potrebno je vratiti se na početak 90-ih, kad je na ovim prostorima vladalo ludilo.

Poznato je da su tijekom 1991. godine počeli sustavni progoni, uznemirivanja, svakovrsna maltretiranja, pa čak i ubijanja Hrvata u Vojvodini, napose u dijelovima Srijema i Bačke uz Dunav, koji su teritorijalno bili bliži ratnim djelovanjima. Dok su jedni podlegli već samim pritiscima, drugi su spašavali živu glavu, pa su i jedni i drugi jedini izlaz i svoj spas vidjeli bježanjem što dalje od takve sredine. Većina prema Hrvatskoj.

na pojedina konkretna pitanja o pojedinim problemima s kojima su se susretali. Kako je potreba za pravnim savjetima bivala sve veća, zatražili su me da im dadem nekakav broj telefona na koji me mogu zvati radi pravnih savjeta. Dao sam im broj telefona sa svog radnog mjesta uz napomenu da me mogu zvati svakog radnog dana, i to isključivo u vremenu 14 do 15 sati te da taj broj ne daju okolo. Ne samo da se nisu držali uvjeta pod kojima sam im dao svoj broj telefona nego su taj broj obznaniili putem radija. Kad su pojedinci doznali adresu ureda u kojem radim, počeli su gotovo neograničeno navraćati tražeći svekoliku pomoć. Tako je moj ured na radnom mjestu odjednom postao gotovo javno savjetovalište. Na svu sreću, uprava firme u kojoj sam radio imala je ogromno razumijevanje i od toga nije pravila nikakvog problema.

Zamjena nekretnina

Evo područja koja su bila na dnevnom redu. Jedno od njih bila su pitanja vezana uz zamjenu nekretnina.

Uz spašavanje žive glave, većina je, ili još prije izbjeglišta iz Vojvodine ili odmah po dolasku u Hrvatsku bila pod prinudom prisiljena zamijeniti nekretnine u svom vlasništvu za nekretnine Srba koji su napustili Hrvatsku i otišli u SRJ. Kad se radi o prometu nekretnina, pogotovo o prometu pod prinudom, našim je ljudima trebala pomoć koja će im bar donekle osigurati da izbjegnju svakojaku prijevaru. Ilustracije radi navodim samo dva primjera, a bilo ih je jako puno.

Jednog je dana, kao stranka, došla u moj ured u firmi u kojoj sam radio gospođa za koju sam od prije znao. Muža sam joj još iz djetinjstva poznao. Došla je s molbom da joj pogledam ugovor o zamjeni nekretnina, koji joj je načinio jedan ugledan i meni poznat odvjetnički ured. Analizirajući načinjen ugovor i isprave, koje su poslužile za sklapanje ugovora, zamijetio sam da se ne slažu katastarske i gruntovne oznake nekretnine koju dobivaju u zamjenu. Nisam vidio da ima dokaz da katastarske oznake odgovaraju gruntovnim oznakama nekretnine. Kako u to vrijeme nije bilo internetske mogućnosti provjere, jedina je mogućnost bila da se stranka zaputi u katastar u mjestu gdje leži nekretnina i da to provjeri. Gospođa je vrisnula od jada i rekla da će odvjetnika, koji joj je pravio ugovor, zadaviti. Nije joj preostalo drugo nego zaputiti se u mjesto gdje leže nekretnine i izvršiti provjeru u katastru.

Jednako je tako jednog dana navratio, kao stranka, u moj ured jedan meni nepoznat gospodin. Zamolio me da pogledam ugovor o zamjeni nekretnina, koji mu je načinio jedan odvjetnički ured u Zagrebu. Gledajući ugovor konstatirao sam da on u zamjenu daje nekretninu u svom vlasništvu negdje u Vojvodini, a on u Hrvatskoj u zamjenu dobiva stanarsko pravo na određenom stanu. Pitao sam ga zna li on da u zamjenu za nekretninu u svom vlasništvu dobiva samo stanarsko pravo. Trebalo je rastumačiti čovjeku pravne pojmove, da zna o čemu se radi. Čovjek je vidio da je prevaren. Budući da sam još iz vremena kad sam vodio pravnu službu u firmi u kojoj radim i odlazio na rasprave na sud osobno poznao odvjetnika koji je načinio ugovor, pitao sam koliko mu je platio za sklapanje ugovora. Čovjek od sramote nije htio reći koliko je platio. Kako sam odvjetnika osobno poznao, a ured mu nije bio daleko od firme u kojoj sam radio, zamolio sam čovjeka da ode do odvjetnika i zatraži povrat nov-

ca, a ugovor da odmah poništi. Ako mu ne bude htio vratiti novac, neka mu zaprijeti da će ga ja prijaviti odvjetničkoj komori.

Reguliranje državljanstva i pomoć oko zapošljavanja

Osim pitanja vezanih za zamjene nekretnina, aktualna su bila pitanja u svezi reguliranja državljanstva, jer su svi koji su, kao izbjeglice došli u Hrvatsku, bili državljani Srbije, odnosno SFRJ, koja je još uvijek formalno postojala.

Na svu sreću, sami članovi novoosnovane udruge Zajednica izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine vrlo su brzo uspostavili vrlo kvalitetne odnose s nadležnim tijelima Ministarstva unutarnjih poslova, pa ih je trebalo samo poučiti koje i kakve isprave moraju donijeti pri zahtjevu za republikovanje (dobivanje) državljanstva.

Budući da je većina pridošlica iz Vojvodine bila radno sposobna, mnogima je trebalo pomoći naći nekakvo odgovarajuće zaposlenje.

Među pridošlima je bilo i srednjoškolskih i visokoškolskih nastavnika, pa sam za neke od njih potezao svoje veze da nastave nastavnički posao u Hrvatskoj. Nisu ni znali tko je za njih radio. Jedan od njih mi je nekoliko godina kasnije rekao da je čuo da je za njega intervenirao netko iz Zagreba i pomogao mu, ali ne zna tko je to bio.

Reguliranje mirovina

Na kraju, jedno od težih pitanja je bilo pitanje reguliranja mirovine.

Nije sporno da pravo na isplatu mirovine tereti mirovinski fond u koji su se uplaćivali doprinosi iz radnog odnosa osobe koja je radila. Dakle, za pravo na isplatu mirovine zaslužene u SFRJ, kasnije u SRJ, može se teretiti jedino mirovinski fond u koji su se doprinosi uplaćivali, a taj je fond sada bio u drugoj, diplomatski nepriznatoj državi. Trebalo je naći nekakvo prijelazno rješenje dok se diplomatski ne urede međusobni odnosi između dvije države. I našlo se jedno privremeno rješenje. Puno se rješenje dogodilo istom 1996. godine kad je potpisan Sporazum o normalizaciji između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije i potom Ugovor o uređenju pitanja mirovina, kad sam bio na službi u Veleposlanstvu.

Kasnije sam susretao mnoge koji su se pod pritiskom preselili u Hrvatsku, kojima sam pomagao pri preseljenju. Veselilo me kad sam vidio da su se uspješno »ukotvili« u Hrvatskoj i da imaju posve pristojan miran život u Hrvatskoj.

Po dolasku na službu u Beograd, u Veleposlanstvo RH u SRJ, obilazeći mjesta gdje živi ostatak Hrvata, rado sam se sjećao onih koji su iz tih krajeva prognani. Za imendan velečasnog **Eduarda Španovića** u Slankamenu rasplakao sam sve nazočne. Rekao sam im da sam prije dolaska na službu u Beograd upoznao mnoge njihove mještane, kojih sada nema ovdje, da sam upoznao pučkog pjesnika i književnika **Ivana Bonusa**, da sam upoznao prosvjetnog radnika **Vlatka Fiolu**, da sam upoznao **Stjepana Rendulića**, zvanog **Slavko** i još mnoge druge. Svi su oni uvijek nostalgично govorili o svom zavičaju, o svom Slankamenu. Dok nisam došao ovamo i vidio ljepotu srijemske ravnice i u njemu Slankamen, nisam mogao shvatiti čemu tolika nostalgija.

Vladimir Međak, potpredsjednik Europskog pokreta u Srbiji

Proširenje je političko pitanje

Vrijednosti EU su zapisane u članku 2. Ugovora o EU i nisu imaginarne kategorije, već jasne i mjerljive. To su demokracija, sloboda, ljudsko dostojanstvo, jednakost, vladavina prava, ljudska prava i prava manjina, pluralizam * Tijekom covid-a je demaskirana anti-EU retorika u Srbiji koju vode tabloidi pod Vladinom kontrolom * Srbija nema glavnog pregovarača/ šefa pregovaračkog tima od rujna 2019. * Narodna skupština mora formirati radnu grupu koja će pripremiti amandmane koji će suštinski dati nezavisnost pravosuđu. Bez toga nema pomaka i Srbija će imati ozbiljne probleme da završi pregovore u poglavlju 23.

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Srbija u prošloj, 2020. godini, prvi puta nije otvorila nijedno pregovaračko poglavlje, šest godina od početka pristupnih pregovora s Europskom unijom. Pri tome je Srbija prošle godine dobila ocjenu 2,2 na skali 1-5 kad je politički kriterij u pitanju. Koji su razlozi tome, zašto Srbija ne provodi reforme i koji su uvjeti da se proces pridruživanja nastavi, teme su o kojima smo razgovarali s potpredsjednikom Europskog pokreta u Srbiji **Vladimirom Međakom**.

RP **Rekli ste da i EU i zapadni Balkan trebaju uložiti dodatne napore i da je potreban politički angažman kako bi se proširenje pomaklo s mjesta. Što treba učiniti EU, a što zapadni Balkan?**

Suštinsko je pitanje međusobnog povjerenja. Proširenje EU je oduvijek bilo i bit će politički proces zasnovan na dvije političke odluke. Prva i osnovna, iskrena odluka EU da se prime nove članice, a druga je iskrena odluka države kandidata da zaista i uradi što je potrebno da postane članica. Na strani EU postoji povijest širenja na nove članice, čak i na članice koje u trenutku početka razgovora o pristupanju nisu ni blizu šanse da budu spremne za pristupanje, kao što je bio slučaj s istočnoeuropskim državama početkom 90-ih godina. Tada je donesena hrabra odluka da se krene u pregovore s njima i ponudi im se članstvo u EU. Takva hrabrost je potrebna i sada. Kako bi došlo do proširenja, moraju se steći u samoj EU politički uvjeti (da nema velikih kriza poput institucionalne, migrantske, ekonomske, covid...), da postoji pozitivan ekonomski trend same EU i da prije svega Njemačka i Francuska stanu iza proširenja. Samo u takvim uvjetima je moguće postići konsenzus država članica. Zbog toga se proširenje događa u ciklusima, a ne svake godine, kad se pojavi neki

novi kandidat. Isto će se dogoditi i zapadnom Balkanu. Onaj tko bude spreman, kada se steknu uvjeti u EU, taj će ući; ostali će čekati sljedeću šansu, koja može doći i za koje desetljeće. Srbija ne smije propustiti tu šansu kad se bude ukazala, jer ta prilika neće dugo trajati. Pri tome, čini mi se da se kod nas stalno smetne s uma da mi vodimo pregovore već šest godina i da ne pričamo o početku. Valja podsjetiti da je Europska komisija 2011. zaključila da Srbija može, ako uloži sve svoje kapacitete, biti spremna za članstvo u roku od pet godina. Na strani država kandidata jest da iskreno budu privržene ulasku u EU i da urade ono što je potrebno kako bi ispunile uvjete za članstvo. Uvjeti za članstvo su: politički, ekonomski i pravno-administrativni. Politički uvjet prije svega podrazumijeva da postoji međusobno povjerenje i da postoji kompatibilnost s vrijednostima na kojima je zasnovana EU. Vrijednosti EU su zapisane u članku 2. Ugovora o EU i nisu imaginarne kategorije, već jasne i mjerljive. To su demokracija, sloboda, ljudsko dostojanstvo, jednakost, vladavina prava, ljudska prava i prava manjina, pluralizam. Iako Srbija danas u odnosu na istočnoeuropske države 90-ih prednjači u pravnom kriteriju i blizu je u ekonomskom kriteriju (sad smo na nivou gde je Bugarska bila prilikom ulaska u EU 2007.), daleko zaostajemo u političkom kriteriju. Prošle godine smo dobili ocjenu 2,2 na skali 1-5, kad je politički kriterij u pitanju, i to poslije šest godina pregovora. Mi godinama bilježimo pad na respektabilnim međunarodnim listama slobode, demokracije, slobode govora, a ove godine nam je Komisija rekla kako ni naša Skupština ne odražava pluralizam u društvu. Dakle, ozbiljan pad kad su vrijednosti EU u pitanju, a one su osnovno mjerilo je li država podobna za članstvo. Kao odgovor na Vaše pitanje, EU se mora više ponašati u skladu s

proklamiranim ciljem proširenja, a to znači da se podigne nivo značaja proširenja na političkoj agendi EU i da proširenje ide paralelno s reformom same EU, kako bi se proširenje dogodilo nakon završetka reformi same EU. To je zapravo i izgledan scenarij, koji provijava kroz izjave dužnosnika EU. Problem je što, kad se steknu uvjeti za proširenje, pitanje je hoće li Srbija biti blizu spremnosti za članstvo. Kako sad stvari stoje, neće biti spremna u dogledno vrijeme. EU se također mora početi pridržavati vlastitih vrijednosti kada je Balkan u pitanju i ne praviti kompromise kad su te vrijednosti u pitanju, zarad kratkoročnih ciljeva, jer dugoročno, takvim ponašanjem EU gubi Balkan.

FR Također ste rekli kako proširenje ne smije biti administrativni posao već zahtijeva političko upravljanje.

Kao što rekoh, proširenje je političko pitanje. Njime se moraju baviti najviši nivoi vlasti u EU (premijeri, kancelari, predsjednici), ali i najviši nivoi u državi kandidatu. To za državu kandidata nije samo jedan od poslova, to jest posao ako želi ući u EU. Održavanje samita EU-ZG usred covida u svibnju 2020. je pozitivan pomak. Deklariranje Europske komisije da će biti »geopolitička« je također pozitivno, jer ako će EU negdje pokazati svoju geopolitičku snagu i značaj, to je Balkan. Mnogo prije nego li Bliski istok ili Afrika. U državi kandidatu to znači da pristupanje EU jest glavna agenda te države i Vlade. To znači da svaka sjednica Vlade mora početi točkom 1 »što je urađeno po pitanju pristupanja EU«, da Narodna skupština svakih šest mjeseci vodi plenarnu raspravu o pristupanju EU, da se kvartalno podnose izvještaji Vladi o napretku u harmonizaciji zakonodavstva, da mediji o tome vode računa i propituju ministre zašto imaju 0% ispunjenosti u tom kvartalu i zašto kasne u obvezama mjesecima pa čak i godinama. Svega toga u Srbiji nema, a moralo bi biti ako hoćemo u EU i kada bi to bio naš prioritet. To se sa strane vidi bolje nego iz Srbije, zato i sumnjaju u našu iskrenu namjeru.

FR Što znači »nova metodologija« za proces pristupanja?

Nova metodologija znači upravo više političkog upravljanja i uključivanja najviše politike u pregovore, na obje strane. Glavno pitanje na koje do sada nemamo odgovora jest da li pravilo iz Metodologije, a koje kaže kako nema zatvaranja novih poglavlja dok se ne ispune prelazna mjerila u poglavljima 23. i 24., važi za nas. Ako važi, mi nećemo zatvoriti ni jedno poglavlje do sredine 2022. (najranije). Ako ne bude nikakvih pomaka u ova dva poglavlja, pitanje je hoćemo li išta i otvoriti do tada.

FR Je li nova metodologija precizirana, kako je to traženo od strane Srbije?

Koliko znam, nije precizirana. To opet postavlja pitanja spremnosti za pregovore obje strane, jer ako za devet mjeseci ne možemo precizirati jedan administrativni dokument, kako ćemo pregovarati nešto kompleksnije. Podsjećam, Srbija nema glavnog pregovarača/šefa pregovaračkog tima od rujna 2019. Preciziranje metodologije je glavni posao glavnog pregovarača/šefa pregovaračkog tima.

FR Je li Srbija prihvatila i službeno novu metodologiju?

U nastupima Vlade Srbije vidimo da jesmo i da je to uradio predsjednik Republike tijekom posjeta predsjedniku Francuske. Problem toga jest što mi tumačenjem dolazimo do tog saznanja, što predsjednik nema apsolutno nikakvu ulogu u vođenju pregovora, jer sve poslove obavlja Vlada i konačno samo Vlada može donijeti takvu odluku, službenim aktom (zaključkom Vlade) jer je zaključkom Vlade na početku pregovora 2014. prihvatila i prethodnu metodologiju i o tome obavijestila Tajništvo Međuvladine konferencije (to je format u kom se vode pregovori), a koji se nalazi u Generalnom tajništvu Vijeća ministara EU u Bruxellesu. Predsjednik Francuske ne rukovodi tajništvom Međuvladine konferencije, niti je tajništvo u Francuskoj. Forma i procedure vođenja pregovora čine odluke donijete tijekom pre-

govora valjanim i predvidivim. U uređenom sustavu ne može svatko raditi sve već postoje jasna razgraničenja nadležnosti. Ovo pokazuje maglovitost ili nepridržavanje domaćih linija razgraničenja. Neformalno i ponašanje van procedure tijekom vođenja pregovora pokazuje naš kapacitet za poštovanje vlastitih procedura i pravila, a mi tijekom pregovora moramo uvjeriti EU da smo sposobni i voljni poštovati sve procedure koje postoje u EU. Teško ćemo to uspjeti ovakvim ponašanjem.

HR **Srbija je dobila novi kriterij – politička retorika – način na koji najviši državni funkcioneri u javnosti komuniciraju o EU. Zašto se to dogodilo i što to znači za dalji proces? Vide li se neke promjene u retorici od tada?**

Izjava u ožujku kako je solidarnost u EU mrtvo slovo na papiru je ozbiljno odjeknula u EU i državama članicama. Ona je umnogome utjecala na sliku koju Srbija ima u EU. Tijekom covid-a je demaskirana anti-EU retorika u Srbiji koju vode tabloidi pod Vladinom kontrolom. Pri tom je ta anti-EU kampanja u Srbiji domaćeg porijekla, a nije stranog kao u nekim državama EU ili Balkana. U prosincu je za potrebe Vanjsko-političkog odbora Europskog parlamenta urađena studija o lažnim vijestima na zapadnom Balkanu »Mapping Fake News and Disinformation in the Western Balkans and Identifying Ways to Effectively Counter Them«, u kojem se upravo ovo kaže, kako »provladini tabloidi vode kampanju protiv EU, NATO i Zapada općenito, uz povremeno hvaljenje Rusije«. Prošlo je malo vremena od listopada da bi se promijenila retorika, mada sumnjam da se ona uopće može promijeniti. Za stvaranje dobre slike o EU, zasnovane na činjenicama, mora se mnogo objašnjavati građanima, a onda se objasniti zašto su neke stvari ranije prikazivane na drugi način. Teško je objasniti građanima kako si oba puta u pravu, i kada kažeš da je »Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju najgori sporazum ikada zaključen« i da je »Srbija privukla tri milijarde stranih direktnih investicija i povećala izvoz u EU četiri puta za 12 godina, zahvaljujući Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju«. Prvi iskaz smo čuli više puta od strane najviših državnih funkcionera. Ne mogu oba iskaza biti točna, a samo drugi omogućava točno i pozitivno izvješćavanje o EU zasnovano na provjerljivim informacijama, koje se sada zahtijeva.

HR **Ima li garancije da će, ako dođe do promjene retorike, to zaista značiti i promjenu stava ili će se još produbiti rascjep između deklarativnih namjera i stvarnih reformi?**

Ne vjerujem ni da se retorika može promijeniti, a raskorak između deklarativnih namjera i stvarnih reformi je sada već notiran i u Godišnjem izvješćaju u kojem Komisija kaže kako »Vlada

Srbije nastavlja deklarirati ulazak u EU kao svoj cilj, ali da mora staviti više fokusa na objektivnu, pozitivnu i nedvosmislenu komunikaciju o EU«. Zagrebačka deklaracija iz svibnja 2020. godine navodi da se kredibilitet zahtjeva za prijem u članstvo ocjenjuje prema »javnoj komunikaciji o EU i provedenim reformama«, stavljajući komunikaciju na prvo mjesto. Kad se dođe na ovu točku, mora se mnogo raditi da se loše stvari isprave.

HR **Koje su najvažnije reforme koje Srbija treba provesti da bi se proces pridruživanja nastavio?**

Prvenstveno je reforma pravosuđa i davanja istinske ustavne nezavisnosti pravosuđu (sudstvu i tužiteljstvu). To je kičma poglavlja 23. To je materijalni uvjet za sustavnu i suštinsku borbu protiv korupcije (prije svega visoke korupcije među političarima na vlasti) i organiziranog kriminala.

HR **Koje su prepreke za provođenje reformi?**

Nedostatak političke volje, prije svega. Vlada ima stabilnu većinu u Skupštini, tako da nema nikakvih formalnih prepreka. Period 2016.-2019. je bio po mnogo

čemu idealan za približavanje Srbije Europskoj uniji, promatrajući i uspoređujući cijeli period 2001.-2019., stabilna skupštinska većina, slaba anti-EU opozicija, stabilne financije, pozitivna ekonomska kretanja i u Srbiji i u EU, pa Srbija nije napravila značajnije pomake u pristupanju EU.

HR **Kako se rješava pitanje nezavisnosti pravosuđa. Ima li pomaka? Što se treba uraditi?**

Mi imamo situaciju da je Vlada Srbije pripremila amandmane na Ustav, iako po Ustavu ona na to nije ovlaštena. Samo Narodna skupština ima pravo pripremati tekst izmjena Ustava. Mi zapravo imamo sljedeću situaciju: cilj izmjene Ustava jest davanje nezavisnosti trećoj (sudskoj) grani vlasti. U pothvatu davanja nezavisnosti sudskoj vlasti od izvršne i zakonodavne izvršna vlast ulazi u nadležnost zakonodavne vlasti. Rezultat nikako ne može biti dobar. Amandmani koje je neovlašteno uradila Vlada moraju biti sklonjeni sa stola zauvijek i ne mogu biti nikakva osnova za dalju raspravu. Narodna skupština mora formirati radnu grupu u kojoj će, pored političara, biti uključeni i profesori ustavnog prava i predstavnici struke (suci i tužitelji), ali iz organizacija koje nije formirala sama vlast kako bi fingirala pluralizam i javnu debatu. Ta radna grupa mora pripremiti amandmane koji će suštinski dati nezavisnost pravosuđu. Bez toga nema pomaka i Srbija će imati ozbiljne probleme da završi pregovore u poglavlju 23.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADONAČELNIK
Broj: II-401-47/2021
Dana 22. 1. 2021.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel.: 024/626-884
SB/JJ

Temeljem članka 76. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16, 30/16 – ispravak i 6/20), Uredbe o kriterijima, mjerilima i načinu izbora projekata u kulturi koji se financiraju i sufinanciraju iz proračuna Republike Srbije, Autonomne Pokrajine, odnosno jedinica lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 105/16 i 112/17) i članka 52. stavak 1. točka 5. Statuta grada Subotice (*Službeni list Grada Subotice*, br. 27/19 – pročišćeni tekst) gradonačelnik Grada Subotice dana 22. 1. 2021. godine raspisuje

NATJEČAJ

za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi na području Grada Subotice u 2021. godini

Natječaj se raspisuje za projekte u kulturi koji se odnose na očuvanje, unaprjeđenje i razvitak kulture i umjetnosti i suvremenog umjetničkog stvaralaštva od značaja za Grad Suboticu.

I. CILJ I PODRUČJA NATJEČAJA

Cilj natječaja je:

Kulturni razvitak Grada Subotice stvaranjem poticajnog okruženja za unaprjeđenje svih područja u kulturi, kao i osiguravanje uvjeta za dostupnost kulturnih sadržaja i razvoja publike.

Javni natječaj se raspisuje za sljedeća kulturna područja:

- 1) književnost (stvaralaštvo, prevoditeljstvo);
- 2) glazba (stvaralaštvo, produkcija, interpretacija);
- 3) likovne, primijenjene, vizualne umjetnosti, dizajn i arhitektura;
- 4) kazališna umjetnost (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 5) umjetnička igra – klasični balet, narodni ples, suvremeni ples (stvaralaštvo, produkcija i interpretacija);
- 6) filmska umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 7) manifestacije vezane za filmsku umjetnost i ostalo audio-vizualno stvaralaštvo;
- 8) digitalno stvaralaštvo i multimedija;
- 9) ostale izvedbe kulturnih programa i kulturnih sadržaja (mjuzikl, cirkus, pantomima, ulična umjetnost i sl.);
- 10) otkrivanje, prikupljanje, istraživanje, dokumentiranje, proučavanje, vrjednovanje, zaštita, očuvanje, predstavljanje, interpretacija, korištenje i upravljanje kulturnim naslijeđem;
- 11) bibliotečko-informacijske djelatnosti;
- 12) znanstvenoistraživačke i edukativne djelatnosti u kulturi;
- 13) menadžment u kulturi.

II. KRITERIJI I MJERILA

Kriteriji temeljem kojih će se ocjenjivati projekti prijavljeni na javni natječaj su:

- 1) usklađenost projekta s općim interesom u kulturi i ciljevima i prioritetima natječaja;
- 2) kvaliteta i sadržajna inovativnost projekta;
- 3) kapaciteti potrebni za realizaciju projekta i to:
 - (1) stručni, odnosno umjetnički kapaciteti,
 - (2) neophodni resursi;
- 4) financijski plan – razrađenost, usklađenost s planom aktivnosti projekta, ekonomičnost i uključenost više izvora financiranja;
- 5) stupanj utjecaja projekta na kvalitetu kulturnog života zajednice.

Povjerenstvo vrši ocjenu svakog projekta temeljem vrjednovanja navedenih kriterija.

III. PRAVO NA SUDJELOVANJE

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju ustanove, umjetničke i druge udruge registrirane za obavljanje djelatnosti kulture, pojedinci (umjetnici, suradnici, odnosno stručnjaci u kulturi), kao i drugi subjekti u kulturi, osim ustanova kulture čiji je osnivač Republika Srbija,

Autonomna Pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, koji se financiraju sukladno članku 74. Zakona o kulturi i ne mogu sudjelovati na natječajima koje raspisuju njihovi osnivači.

Ukoliko je podnositelj projekta pojedinac, korisnik sredstava može biti isključivo pravna osoba preko koje se ostvaruje projekt, partner podnositelja projekta ili koji na drugi način sudjeluje u projektu. Odobrena sredstva ne mogu biti uplaćena na žiro račun fizičke osobe niti se korisnik sredstava može naknadno mijenjati.

IV. DOKUMENTACIJA

Sudionik natječaja je u obvezi dostaviti jedan primjerak popunjene Prijave na natječaj koji se podnosi Povjerenstvu na obrascu »Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi« – Obrazac br. 1.

Za svaki projekt podnosi se posebna prijava (prijava za svaki projekt s potrebnom dokumentacijom u posebnoj omotnici).

Uz prijavu, podnositelj prijave dužan je obvezno priložiti:

1) Dokaz o podnositelju prijave:

a) izvadak iz registra u kojem je podnositelj prijave registriran,

b) statut (preslik),

c) životopis i dokaz o partnerstvu s pravnom osobom (sporazum, ugovor), ukoliko prijavu podnosi pojedinac;

2) Pregled osnovnih podataka o podnositelju prijave (povijest, opis djelatnosti, dosadašnji projekti i sl.) sastavljen od strane podnositelja prijave;

3) Detaljni opis projekta u kulturi za čije financiranje ili sufinanciranje se podnosi prijava;

4) Podatci o stručnim, odnosno umjetničkim kapacitetima podnositelja, odnosno realizatora projekta (navesti realizatore projekta i sudi-onike, okvirni broj i strukturu sudionika i bar jedna profesionalna biografija);

5) Recenzija dva kritičara (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja projekta u kulturi – književnost – za objavljivanje knjiga);

6) Stručno mišljenje ovlaštenog prevoditelja (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa odnosno projekta u kulturi – književnost – za prijevod knjiga s jezika naroda na jezik nacionalnih manjina i obrnuto);

7) Mišljenje stručnjaka u kulturi (ukoliko se prijava podnosi radi financiranja ili sufinanciranja programa odnosno projekta u kulturi – digitalno stvaralaštvo i multimedija).

V. ROKOVI I OPĆE INFORMACIJE

Natječaj se objavljuje u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi.

Prijave se podnose na propisanom obrascu Obrazac br. 1 – Prijava na Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekta u kulturi, koji je sastavni dio natječajne dokumentacije, a koji se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Natječaj i oglasi.

U Obrascu 1 (prijava) neophodno je opredijeliti se samo za jedno od kulturnih područja za koja se raspisuje javni natječaj, navedenih u točki I. natječaja.

Nepotpune i nepravodobne prijave, kao i prijave koje nisu sukladne uvjetima javnoga natječaja ne razmatraju se.

Jednokratni projekti koji su već podržani od Grada Subotice na prethodnim natječajima neće se razmatrati.

Popunjene Prijave s dokumentacijom slati u tiskanom obliku, u zatvorenoj omotnici, predajom u Gradski uslužni centar Grada Subotice, Trg slobode 1, ili poštom. Na omotnici napisati naziv i adresu podnositelja prijave i naziv projekta s naznakom »Natječaj za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi« – NE OTVARATI.

Prijave za Natječaj potrebno je obvezno dostaviti i u elektroničkom obliku, na e-mail adresu: konkurskultura@subotica.rs.

Natječajni materijal se ne vraća.

Natječaj je otvoren 30 dana od dana objavljivanja u listovima *Subotičke novine*, *Magyar Szó* i *Hrvatska riječ* i na internetskoj stranici Grada Subotice: www.subotica.rs, odnosno od 22. 1. 2021. godine do 21. 2. 2021. godine.

Rezultati javnog Natječaja objavljuju se na internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs najkasnije u roku od 60 dana od dana završetka podnošenja prijave.

Sudionici natječaja koji su dobili sredstva temeljem javnog natječaja, izvješće o realizaciji projekta dostavljaju tijelu koje je dodijelilo sredstva, a sukladno Zakonu o kulturi i zaključenom ugovoru. Obrazac Izvješća za financiranje ili sufinanciranje projekata u kulturi – Obrazac br. 2, nalazi se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Korisniku sredstava koji ne dostavi u roku izvješće o realizaciji projekta, tijelo koje dodjeljuje sredstva upućuje zahtjev za povrat sredstava. Povrat sredstava vrši se u roku koji je predviđen ugovorom.

Informacija o korisnicima sredstava koji nisu dostavili izvješće o realizaciji projekta, odnosno koji nisu izvršili povrat sredstava, objavljuje se na službenoj internetskoj stranici Grada: www.subotica.rs.

Dodatne informacije mogu se dobiti radnim danima od 8 do 14 sati, na telefon 024/626-884, 626-718, u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Grada Subotice.

Gradonačelnik
Stevan Bakić, v. r.

Dvorska luda

U zapadnom svijetu (Europi i u Americi) od proslave Tri kralja (6. siječnja) započela je sezona karnevala koja traje do velikog uskršnjeg posta; po tradiciji se održavaju fešte, balovi, zabave, narodna veselja, maskenbali. Trodnevni karneval predstavlja vrhunac pred početak posta (Pepelnica), ali ujedno i označavaju opraštanje od zime. U susjednoj Mađarskoj ovaj period se naziva farsang. Vjerojatno je od te riječi u našem gradu i okolini nastala riječ: vašange, tj. poklade. (**Matija Poljaković** je napisao pučki komad s ovim naslovom). Mađari praznik Tri kralja nazivaju i vízkereszt (kovanica od riječi víz i keresztelő) kao sjećanje na dan kada je Ivan Krstitelj u rijeci Jordan krstio Isusa Krista. Kod tradicionalnih pravoslavnih vjernika ovaj dan se zove i Badnji dan, koji je uoči Božića, koji se proslavlja sljedećeg dana (7. siječnja). U našoj zemlji obično se zove i »srpski Božić« da bi se razlikovao od katoličkog i protestantskog. U nekadašnja vremena za vrijeme ovih praznovanja na maskenbalima čest kostim je bio pajac ili dvorska luda. U kasno srednjem vijeku, počevši od XII. stoljeća, kraljevi i imućniji plemići su držali takozvane dvorske lude čiji je zadatak bio prije svega da zabavljaju gospodara i njegove goste. Po zapisima, ali i po predanju, oni su mogli biti iskreni i svašta kazati. Valjda iz tog doba potječe i izreka: »samo lud ili pijan čovjek govori istinu«. Biti dvorska luda značilo je i privilegij; često su dobijali i plemićke titule. Morali su biti svestrani; osim pričanja viceva, trebali su pjevati, plesati i imitirati pojedine osobe, često i njihove glasove. Loše vijesti obično su priopćavali preko šaljivih performansi. No, dogodilo se i to, ako su gospodaru npr. donijeli loše vijesti, da su za to su platili glavom. Prilikom ratnih pohoda često su bili s vojskom i za trajanje odmora trebalo je zabavljati borce, često pričajući opscene viceve na račun protivnika. Sredinom XVII. vijeka polako su nestajali iz dvorova, ali do današnjih dana preživjeli su na kartama tarota, gdje u špilu jedna karta predstavlja dvorsku ludu, a u francuskim kartama, iako su kralj i kraljica najjače karte, od njih više vrijedi jolly joker, tj. budala.

Lude u dvoru kralja Matije

Kralj **Matija Korvin** (**Corvin Mátyás**) bio je hrvatsko-ugarski, a kasnije i češki kralj. O njemu su kružile mnoge priče i legende među narodom, dobio je nadimak Pravedni. Nakon njegove smrti nastala je krilatica »Umro je kralj Matija, nema više pravde«. Bio je pravi renesansni prosvijećeni vladar. Sačuvala su imena trojice njegovih dvorskih luda: **Tibrilli**, **Markalf** i **Lebersit**. Oni nisu morali persirati kralju, bili su s njim na »per

Prodajni kostim »dvorske lude« za karneval

tu«. Često su opijevali muke običnog naroda svome kralju. Institucija dvorske lude bila je jedina institucija koja je slobodno mogla iskazati svoje mišljenje bez ikakvih posljedica. O tome svjedoči i jedna priča: kralj Matija sjedi kraj prozora, umoran od posla i zapazi svoju dvorsku ludu kako žuri preko dvorišta, pa ga upita: »Kuda tako žurno, kume moj?« Ovaj mu odgovori: »Želim te posjetiti, kume moj«. »Ne možeš to«, reče kralj. A ovaj ga upita: »Zašto ne?« »Zato što lud ne može ulaziti u ovu sobu«. »Kako si onda ti dospio tamo!?« Kralj je, kako se veli, »ostao bez teksta« ali uopće se nije naljutio na svoju ludu. Po drugoj priči, neki češki i ugarski zvaničnici nikako se nisu mogli dogovoriti, i na koncu su rekli: »Da pozovemo kraljevu dvorsku ludu, da on presudi«. Kada je presudio protiv Čeha, jedan češki plemić ga je napao, ali njegovi sunarodnjaci su ga obuzdali rekavši da je »glas lude svet i neponištiv!« To je bilo davno, drugačije je danas.

Humoristi u doba socijalizma

Jedan poznati, stariji mađarski glumac ispričao je jednu zgodu, vezanu za glasovitog humorista **Gézu Hofija**. Tako u doba žestokog socrealizma, budući da je i on bio »počasni lovac«, pozvali su ga na večeru u uži krug lovaca, da ih zabavlja, a prisutni su bili svi visoki državni i partijski službenici. U to doba oni su bili »glavni lovci«. Tijekom večere rekli su mu neka dovede Gézu, da ih i on zabavlja. Telefonom je pozvao Hofija, koji se nećkao. Tada mu je rekao: »Možeš pričati svašta, čak i one stvari koje su ti u novogodišnjem kabareu cenzurirali«. Hofi je ovo prihvatio i došao zabavljati društvo svojim »pričama«. Nakon uvodnih riječi, atmosfera u sali se »zaledila« i tako je ostala do konca; priča poznati glumac. Kad je Géza završio, netko glasno upita: »Tko je doveo ovu budalu?« Ali tadašnji neprikosnoveni ministar obrane reče: »Géza, dođi ovamo kod mene«. Sugovornici upitaše glumca kako se večera završila? Glumac odgovori: »Sjedili su i pili zajedno do dva sata ujutro, i na koncu su zajedno pjevali narodne pjesme« (Hofi je jako dobro pjevao). Hofi je u narodu slovio kao »dvorska luda«, jer je mogao kritizirati i u hijerarhiji najviše funkcionere.

Kako izgleda, za vrijeme ovogodišnjih vašangi svi ćemo sudjelovati u svojevrsnom »maskenbalu«. Neće biti velikih zabava, ali onako u sebi sam zamislio sljedeće: u jednom užem krugu večeraju naš ministar obrane i odabrani, a da ih zabavlja, umjesto pevaljke, jedan od humorista koji sada radi u »tajkunskoj televiziji« (također dobro pjeva) i s ministrom pjevaju narodne do jutro. Naravno, ako ministar zna pjevati. A možda i svirati.

Plivanje – prilika u kontinuitetu

Drugo lice **SUBOTICE**

Uz gimnastiku i atletiku, to je opće poznata stvar, plivanje je jedan od bazičnih sportova. Još davno, davno pametni ljudi su utvrdili kako je kod plivanja, kao ni u jednoj drugoj vrsti tjelesne aktivnosti, mobiliziran najveći broj mišića što onda blagotvorno djeluje na organizam. Drugim riječima, prilikom plivanja razvijaju vam se i nožni i ručni, i leđni i stomačni, i vratni i prsni mišići, plus dišni mehanizam, plus apetit i metabolizam što na koncu rezultira lijepim tijelom i još ljepšom zdravstvenom slikom. Tako je to i ako se bavite gimnastikom ili atletikom, skijanjem, klizanjem ili nekim drugim sportom koji zahtijeva visoku motoriku, ali plivanje je i tu na vrhu.

I pored toga što ima dugu tradiciju javnih kupališta (nekadašnje *Fekete* i *Heizlerovo* kupatilo u gradu, te Ženski i Muški štrand na Paliću), plivanje u Subotici – a slobodno možemo reći i u ostatku države – nikada nije imalo status koji objektivno zavrjeđuje: u XIX. stoljeću to je bilo umijeće rijetkih, da ne kažemo povlaštenih, a nakon toga, dakle u XX. vijeku, stvar individualne volje, sposobnosti i upornosti. Primjera radi, dobar dio starije populacije potvrdit će da je plivati naučilo s omasovljenjem

radničkog turizma u drugoj polovici XX. stoljeća – na moru, a ne na Paliću, Ludošu, u navedenim kupatilima ili pak nenavedenim okolnim jezerima ili barama. I upravo taj zdravi način omasovljenja pristupa vodi – koji je započeo otvaranjem radničkih odmarališta duž jadranske obale, a nedugo zatim i počecima moderne verzije pojma »turizam« – bio je prilika da se s njim nastavi i kada se s mora vrati, prije svega kada je riječ o djeci. Bila je to, dakle, prilika, ali, na žalost, neiskorištena.

Na sreću, za razliku od mnogih drugih stvari u životu, plivanje je »prilika u kontinuitetu«; ako ju ne iskoristiš danas, ništa te ne priječī da pokušaš sutra. To što su generacije i generacije učenika učene da ne uče plivanje ne znači da istu stvar, ako već neće nastavnici tjelesnog, u svoje ruke ne mogu uzeti i sami roditelji, pa o trošku vlastite energije, strpljenja i upornosti naučiti svoje

dijete umijeću od koje će u životu imati samo koristi, uz nula posto štete. Istina je da bi za provedbu organiziranog učenja plivanja od vrtićko-osnovnoškolskog uzrasta prvo to trebalo uvesti kao obvezni vid u okviru nastave tjelesnog odgoja, istina je i da bi za to trebalo stvoriti uvjete u vidu znatno većeg broja bazena od postojećih, istina je i da bi za to trebalo znatno više novca (za početak, bar onoliko koliko se ulaže u obnovu ili izgradnju hramova i crkava), ali istina je i da je da je najvažniji članak svakog našeg zakona – rupa u njemu. Ta rupa mogla bi se iskoristiti... Ali, da ne ulazimo u polje pedagogije, jer je prostora za učenje ili pak rekreaciju i bez toga sasvim dovoljno.

Jedna od ljepših vijesti vezanih za ovu temu svakako je ona da je JP Stadion, nakon dva mjeseca stanke, ponovno otvorio vrata dva subotička bazena. Tako građanstvo, ono željno plivanja ili brćkanja, ponovno može u ranim jutarnjim satima (od 6 do 7.30) i u »pristojno vrijeme« (od 11 do 17) birati hoće li na kupanje u Dudovu šumu ili pak na Prozivku. Iako nije do *Stadiona* niti do lokalne samouprave, nameće se pitanje zašto su bazeni bili zatvoreni i do sada? Neusporedivo je više ljudskih kontakata, a o distanci da i ne govorimo, i kod frizera i u trgovačkim centrima, pa su se ljudi i šišali i kupovali dok im je za kupanje ostala samo kada ili tuš kabina. Ili: ako je građanin svjestan i pridržava se svih propisanih normi kao kupac, zašto to ne bi bio i kao kupać? Ili: zar je bazen toliko za zdravlje opasnije mjesto od supermarketa? Ali, kao i s pedagogijom, da ne ulazimo u te stvari, jer i tako nisu stvar koja se tiče Subotice nego mnogo šire.

Vratimo se stoga sadašnjem trenutku i pokušajmo iz njega izvući ono najbolje. Otvaranje dva bazena prava je prilika za sve koji za ovih skoro godinu dana nisu atrofirali duhom da se ponovno prepuste užitku čiste vode, istina uz dodatke neophodnog klora. Prava je to prilika da se mišići i kosti, nakon početnih »krik-krok«, namjeste onako kako im to prirodno odgovara; da se malo odugovlači s prvim kontaktom s vodom (»brrrr, malo je hladna«) i da na koncu, siti od plivanja, osjetite kako ste gladni kao vuk. Prava je to prilika i da se, onako posve slučajno, sretnete

s prijateljem ili poznanikom i da u priči obrnete sve poznato i nepoznato što vam je do sada promaklo. Otvaranje bazena prava je prilika i da se, uz knjigu ili novine, porazmisli o »smislu života«. Recimo, koliko su lijepi trenutci koje ste posvetili sami sebi, posebno ako se u obzir uzme nekoliko faktora: a) tko zna koliko će ovo trajati, odnosno kada će bazeni opet biti zatvoreni; b) uvidjeti prednosti trenutačnog praktičnog trenutka u odnosu na zamišljeno »online plivanje« i c) iskoristiti ove pogodnosti dok se ne otvori kompleks bazena u Mórahalomu, Kiskunmajsi, Makóu ili već nekom drugom obližnjem, a infrastrukturalno neusporedivo boljem, ljepšem i razvijenijem mjestu.

O tome zašto je to tako u susjednoj Mađarskoj a kod nas nije i tako često razmišljate, imate svoj sud i... U pravu ste.

Z. R.

Otvoreno Privremeno prihvatilište za beskućnike s područja Grada Subotice

Privremeno rješenje, ali života vrijedno

Subotici, kao i mnogim drugim gradovima u Srbiji, nedostaje prihvatilište/svratište za beskućnike koje bi radilo tijekom cijele godine. U tome se slažu, kako predstavnici subotičkog Crvenog križa i Caritasa, kojima je povjerena organizacija rada Privremenog prihvatilišta za beskućnike s područja Grada Subotice, koje je otvoreno 11. siječnja, tako i predstavnici Grada kao financijera ove neophodne i prijeko potrebne socijalno-humanitarne usluge. Međutim, za tako što neophodni su višemilijunski iznosi na godišnjem nivou, koje je teško osigurati, ali zato subotička lokalna samouprava razmatra mogućnost otvaranja svratišta makar na duže razdoblje tijekom godine te s predstavnicima subotičkog Crvenog križa i Centra za socijalni rad u narednom periodu planira intenzivirati razgovore na ovu temu.

Sklonište od smrzavanja

Privremeno prihvatilište u Gajevoj ulici broj 50, koje u posljednjih jedanaest godina prima beskućnike s područja Grada, ima karakter urgentnog smještaja najugroženijih sugrađana tijekom zimskog razdoblja, tj. veoma niskih dnevnih i noćnih temperatura koje bi mogle ugroziti ne samo njihovo zdravlje već i život.

Inicijativa za njegovo otvaranje potekla je od Kriznog stožera Grada Subotice, a uz financijsku pomoć Grada sve ove godine ono funkcionira zahvaljujući zajedničkoj suradnji subotičkog Centra za socijalni rad, Crvenog križa i Caritasa.

Prihvatilište se otvara kada je temperatura zraka u minusu uzastopno oko tjedan dana, a koliko dugo će primati korisnike ovisi o vremenskim uvjetima i broju korisnika. Uglavnom je to oko mjesec-mjesec i pol dana. Što se tiče Crvenog križa Subotica, ova organizacija bi, prema riječima njezinog stručnog suradnika **Miodraga Varoa**, imala mogućnost logistički podržati ovu uslugu i duže, i to osiguravanjem većeg broja kreveta, većeg broja obroka i većom količinom garderobe.

»Bili bismo najsretniji kada bismo u Subotici imali makar svratište, gdje bismo tim ljudima mogli pomoći tijekom cijele godine, da se sklone s ulice, da se okrijepe, pojedju nešto, obave svoje higijenske potrebe, da se presvuku. Ono što košta jest što objekt ne može istodobno primiti više od 15-20 osoba, pogotovo u ovoj epidemiološkoj situaciji. Novac ide za namirnice, higijenska sredstva, liječničke preglede, gorivo, a sada s koronom i za maske, zaštitna, dezinfekcijska sredstva (za objekt i za svakog pojedinca) itd. Grijanje i komunalije su izvan toga, oni idu putem potraživanja Mjesne zajednice. Iznos sredstava od Grada

svake godine raste, što znači da ima sluha i svjestan je potreba socijalno ugroženih», ističe Varo.

Što se tiče konkretne podrške radu Prihvatilišta, Crveni križ ga oprema mobilnim krevetima, posteljinom, sredstvima za održavanje osobne, odnosno kolektivne higijene, sredstvima za održavanje mjera zaštite, korisnici imaju tri obroka dnevno iz Narodne kuhinje, putem donatora pribavlja im se dodatno voće, povrće, peciva, osigurava im se polovna ili nova garderoba, imaju neograničenu količinu toplih napitaka. Tijekom 24 sata dežuraju njihovi te volonteri Caritasa. Kada bude oko deset korisnika, sa subotičkim Domom zdravlja se organizira njihov pregled kojeg obavlja liječnik opće prakse (mjeri im se tlak, pregledaju pluća, srce, koža), a nakon propisanih terapija Crveni križ im kupuje potrebne lijekove. Zbog aktualne epidemiološke situacije ove godine je akcent na pridržavanju mjera zaštite, te je izdignuta bina u prostoru Prihvatilišta opremljena s dva izolirana kreveta s paravanima. Kada je zdravstvena zaštita u pitanju, ove godine je uključen i Zavod za javno zdravlje Subotica za slučaj potrebe testiranja korisnika s nekim od simptoma koji ukazuju na koronu.

Kada se Prihvatilište zatvori, nitko od uključenih u njegov rad ne može »ostati slijep« i ne pomoći onom koji tu pomoć želi prihvatiti.

»U suradnji s Centrom za socijalni rad, a kada se za to ukaže prilika, mi reagiramo. Konkretno, prošle godine, po zatvaranju Prihvatilišta, jednog korisnika smo smjestili na jedan salaš gdje je on imao obvezu pospremiti, raditi, ali je barem imao krov nad glavom. Javljaju se donatori, ljudi dobre volje, a netko ponudi i smještaj za nekog od njih«, kaže Miodrag Varo.

Zimski dani u Prihvatilištu i izvan njega

Uz Crveni križ, u organizaciju rada Privremenog prihvatilišta uključen je subotički Caritas. U prvim godinama ova je organizacija davala prostor u Gajevoj za koji je plaćala zakup Mjesnoj zajednici Novo selo, i to, prije ove namjene, za Caritasov klub za umirovljenike koji je zatvoren jer je vremenom ostao bez svojih članova. Prema riječima ravnatelja **Gábora Rica**, trenutna situacija vjerojatno utječe i na beskućnike, budući da ih nema u većem broju (prilikom zaključenja ovog broja bilo ih je petero), za razliku od prethodnih godina kada su uglavnom bili popunjeni svi kapaciteti (u prosjeku oko 30 osoba po sezoni).

»Ovih dana smo obišli mjesta u Subotici na kojima se beskućnici obično okupljaju (kod česme kod Mliječne tržnice, na Radijalcu i oko željezničkog kolodvora), kao i neke kuće i vikendice u kojima znamo da borave, i pozvali ih da se prijave u Centar, a potom dođu u Prihvatilište. U Subotici je jako mali broj onih, odnosno gotovo da ih ni nema, koji se nemaju gdje skloniti, odnosno pronaći negdje krov nad glavom. Često se skloni u napuštenu kuću gdje žive tijekom većeg dijela godine, ali problem za njih nastaje kada taj prostor, koji je često sa slomljenim prozorima ili bez njih, ne mogu zagrijati zbog velikih minusa. I zato mislimo da je važno u najhladnijim danima osigurati im mjesto gdje se mogu zagrijati i gdje mogu prespavati«, ističe Ric.

On dalje pojašnjava kako većina beskućnika koji se prijave u Prihvatilište tijekom većeg dijela dana borave vani jer je unutra zabranjeno konzumiranje alkohola, što mnogima predstavlja problem pa se događa da neki od njih upadnu u epileptični šok

jer ne piju, a događa se i da usred noći probude volontera kako bi izašli van da mogu piti.

»Kada su dani tmurni, oni su tu. Odmore se, najedu, okupaju, dobiju garderobu ako im je potrebna, i čim se osnaže, za što im je potrebno oko tri dana, opet se vraćamo na to da su u pitanju asocijalni ljudi i uvijek će se naći netko tko će kritizirati onog drugog, tko će iskazati neku agresiju ili nezadovoljstvo, pa često netko završi u bolnici, a netko kod suca za prekršaje. Znači, ima svega i svačega. Imali smo situaciju da je korisnik počeo plaviti, jer je nešto progutao u pokušaju da izvrši samoubojstvo. Ono što je isto jako veliki problem jest da se dogodi da Bolnica, kada otpusti pacijenta koji nema kamo otići ili nema doma uvjete da

ga njeguju, pošalje ga nama. Tako se prije dvije godine dogodilo da je jedan takav pacijent umro kod nas. Zamislite kad su tu njegovu agoniju umiranja, koja je trajala cijelu noć, morali preživljavati ostali korisnici koji su već ionako na kraju živaca zbog svoje situacije. Kada sam to jutro otišao tamo, vladao je muk i svi su bili u šoku. Međutim, iako smo molili Bolnicu da to ne rade, jer mi nemamo osobe niti uvjete za kvalitetnu njegu, opet se to događa«, prepričava mučna iskustva ravnatelj Caritasa.

Iako je Prihvatilište otvoreno svega oko mjesec-mjesec i pol dana, Gábor Ric ističe kako se tu spašavaju životi i kako se praktično sve samo na to svodi.

»Ako me pitate koliko se njih izvuklo, tj. nije umrlo, možda dvoje-troje od tih oko 30 godišnje. Mi, naravno, mnogima, neovisno o Prihvatilištu, pokušavamo pomoći, bilo njihovim smještanjem u neku hraniteljsku obitelj, osiguravanjem ogrjeva, hrane, garderobe, ali mnogi ne žele pomoć jer im je na prvom mjestu njihova sloboda, odnosno da ne žive život po pravilima i kako im netko drugi diktira. Odmah iza slobode je ovisnost koja ih na kraju dovede do kraja takvog života koji su sami izabrali. Kada je netko beskućnik, za to postoji razlog i do toga ga je

najčešće doveo njegov način života. Često je razlog za to neka vrsta ovisnosti (najčešće o alkoholu i kockanju) i uglavnom su u pitanju muškarci. On je jednom odlučio da neće ustati u 5-6 sati ujutro, da neće otići na posao, dobije otkaz, počinje njegovo, prvo financijsko potonuće, a potom osobno, obiteljsko pa društveno», pojašnjava on na temelju svog dugogodišnjeg iskustva s građanima bez krova nad glavom.

Polu milijuna od Grada

Grad Subotica je u proračunu za 2021. godinu za realizaciju rada Privremenog prihvatilišta opredijelio 500 tisuća dina-

ra (prošle godine, budući da je radilo manji broj dana, za tu je namjenu izdvojeno 221 tisuća, a 2017., 2018. i 2019. godine po 407 tisuća dinara). Uz konstataciju stručnog suradnika Crvenog križa Miodraga Varoa da Grad ima sluha i da je svjestan potreba socijalno ugroženih, ipak se nameće pitanje zbog čega Prihvatilište ne može biti otvoreno ranije i raditi duže, s obzirom na mnogo veći broj hladnih dana. Stoga smo člana Gradskog vijeća zaduženog za područje socijalne zaštite i zdravlja **Iliju Đukanovića** pitali je li se razmatrala mogućnost i je li ikada bilo riječi o tome da u Subotici bude otvoreno prihvatilište ili svratište za beskućnike koje bi radilo tijekom cijele godine, te dobili sljedeći odgovor:

»Subotička lokalna samoprava razmatra mogućnost otvaranja svratišta na duži period tijekom godine. Cjelokupnu situaciju u vezi s otvaranjem svratišta sagledavamo u zajedničkoj suradnji s predstavnicima Gradske organizacije Crvenog križa Subotica i Centrom za socijalni rad Grada Subotice i u narednom periodu će se intenzivirati razgovori na ovu temu. Grad Subotica je u prethodnim godinama vodio odgovornu socijalnu politiku kako bi naši sugrađani imali kvalitetne usluge koje se pružaju putem

ustanova socijalne zaštite, ali i putem organizacija i udruženja, a tako će biti i ove 2021.«

Pitali smo ga i koji su to parametri po kojima Grad odlučuje kada će u Subotici početi s radom Prihvatilište i dokle će biti otvoreno.

»Inicijativu za otvaranje Privremenog prihvatilišta pokreće Centar za socijalni rad Grada Subotice koji, po otvaranju, provodi postupak za korištenje usluge privremenog smještaja. To podrazumijeva da smještaj korisnika u Prihvatilište ide isključivo po uputi Centra za socijalni rad, a od procjene njegovih stručnih radnika ovisi i dužina trajanja rada«, kaže Ilija Đukanović.

Od ravnatelja subotičkog Caritasa Gábora Rica saznali smo i to da od ove godine u Prihvatilište ne može ući nitko bez upute spomenutog Centra za socijalni rad, za razliku od prijašnjih godina kada bi odmah primili korisnika, a u narednih dan-dva s Centrom rješavali neophodnu papirologiju.

Stoga smo Centru za socijalni rad, u četvrtak, 14. siječnja, uputili pitanja: što podrazumijeva postupak za korištenje usluga privremenog smještaja u prihvatilište za beskućnike, koji su to kriteriji po kojima se određuje može li netko koristiti usluge Prihvatilišta i na temelju kojih parametara Centar odlučuje o tome kada će Prihvatilište početi s radom, ali odgovore do srijede, 20. siječnja, tj. do zaključenja ovog broja, nažalost nismo dobili.

Ukoliko nam u međuvremenu stignu, objavit ćemo ih u sljedećem broju, a što se tiče rada Prihvatilišta, ostaje nam da se nadamo i vjerujemo u najavu Grada o mogućem otvaranju svratišta koje bi primalo beskućnike tijekom dužeg razdoblja. Tko zna, možda već od sljedeće zimske sezone.

I. Petrekanić Sič

Korisnik – (oko 70 godina):

»Supruga mi je preminula prije tri mjeseca, bili smo podstanari. Ne radim nigdje, bolestan sam, imam rak pankreasa, šećer. Tražio sam posao, ne mogu ništa naći. Jednostavno nemam gdje, ostao sam na ulici i ne znam što da radim. Hvala Crvenom križu, hvala Centru za socijalni rad što su mi omogućili da budem ovdje u Prihvatilištu.«

Korisnik – (oko 40 godina):

»Sklonio sam se s ulice, jer bih se inače smrznuo. Ovo mi je spasilo život, ali dalje ne znam što će i kako će biti. Samo se nadam da dok je ovako hladno mogu biti tu. Inače sam na ulici, tamo i spavam ili eventualno u nekoj zapuštenoj kući. Izgubio sam posao, izgubio sam stan, bio sam podstanar. U ožujku prošle godine sam našao posao, ali kada su uveli policijski sat zbog izvanrednog stanja, firma u kojoj sam trebao početi raditi se zatvorila, a poslije me nisu zvali. Nisam više mogao plaćati kiriju, pa sam morao napustiti stan i od onda sam na ulici. Preko ljeta nije problem, jer nije hladno, ali sad jeste. Ne mogu raditi teške fizičke poslove, jer imam zdravstvenih problema. Mogao sam se zaposliti u građevini kao pomoćni radnik, ali to je fizički posao, a ja imam proširene vene, imam problem s kukovima, nogama.«

Poklade bez velikih okupljanja

Obiteljska, namjesto velikih prela

Nismo našli odgovarajući model koji bi bio u skladu sa zakonskim ograničenjima, a da Veliko prelo kao takvo ne izgubi svoju smisao * Sve manifestacije, i ako ih bude, bit će u skladu s aktualnim epidemiološkim mjerama

I ako smo to mogli i očekivati, ove godine izostat će brojne pokladne manifestacije. Zabrana okupljanja jedna je od mjera koja prkosi kontinuitetu održavanja prela, balova, sijela, maškara... No, ima i onih koji se još uvijek nadaju i vjeruju kako će se ipak uspjeti okupiti, doduše u smanjenom broju i s ograničenjima, ali da kontinuitet neće izostati. Što će od planiranog biti i ostvareno predstoji nam tek vidjeti.

Ono što je potvrđeno jest da će ove godine izostati *Veliko prelo*, koje je prvi puta održano prije 142 godine. Istina, ono je već imalo prekida za vrijeme Prvog i Drugog svjetskog rata, zatim je ponovno obnovljeno 1970. godine i organizirano do 1974., kada je uslijedila stanka sve do 1990. godine. Od tada pa sve do danas, 2021. godine, *Veliko prelo* je organizirano u kontinuitetu, s manjim ili većim brojem gostiju, ali bez prekida.

I Veliko prelo čeka bolja vremena

Odluka je morala biti donijeta.

»Tijekom proteklih mjeseci, a naročito tijekom proteklih tjedana, vodili smo razgovore o tome što i kako učiniti. Na koji način održati *Veliko prelo* i sačuvati kontinuitet? Nismo našli odgovarajući model koji bi bio u skladu sa zakonskim ograničenjima, a da prelo kao takvo ne izgubi svoj smisao. Do posljednjeg trenutka smo se nadali i čekali. Imali smo velike ideje i planove, ali jednostavno nije nam se dalo«, kaže predsjednik OO *Velikog prela* 2021. **Denis Lipozenčić**.

Ovogodišnje *Veliko prelo* trebalo je biti održano 29. siječnja, no, ako ne možemo govoriti o njemu, možda je pravi moment da se prisjetimo onih manje vidljivih i poznatih činjenica koje su prisutne u organizaciji ovako velike manifestacije. Po riječima sugovornika, *Veliko prelo* s organizacijom počinje već krajem rujna, kada se okupi ekipa ljudi koji ne samo da radi oko prela nego to jednostavno živi cijele godine.

»*Veliko prelo* se ne može organizirati za dva tjedna. To je posao koji zahtijeva veliki broj ljudi na duži period. Puno vremena provedemo tražeći koga pozvati kao glazbenike, koga od gostiju, što ponuditi ljudima, a ono što stvara rekao bih najveće probleme jesu kao i uvijek financije. Prelo

se financira od ulaznica i od toga nam ovisi tko će gostovati i što će biti u ponudi. Nikad ne znamo koliko ćemo gostiju točno imati i upravo zbog toga je nezahvalno praviti proračun za *Veliko prelo*. To je rizik od samoga starta«, priča Lipozenčić i dodaje: »Nakon ustaljenog tradicijskog programa gosti očekuju zabavu, a to zahtijeva dodatne financije. Pokušavamo na sve načine naći sponzore i svaka godina je zapravo bila nadogradnja na prošlu. Građenjem reputacije lakše dolazimo do izvođača, ali to ne ide preko noći.«

I druge manifestacije pod upitnikom

Zapravo, ako malo dublje zavirimo u organizaciju, možemo vidjeti da pripreme za *Veliko prelo* počinju još ranije. Tako se i ove, točnije prošle, godine kuhao domaći pekmez od *zardelija* (kajsije) upravo za ovu manifestaciju.

»Istina, i to je neizostavni dio prela. Na *fanke* (krafne) na prelu ne možete staviti kupovni džem. Stoga smo angažirali žene koje su ljetos skuhalo pravi domaći pekmez. Pripremljeno je oko 40 tegli, koje će sačekati prvo sljedeće *Veliko prelo*. I neće se potrošiti, to stoji pod ključem«, kaže kroz smijeh Denis Lipozenčić i nastavlja: »To su one stvari koje nazivamo sitnicama, a koje čine *Veliko prelo* prepoznatljivim. U organizaciji prela je veliki broj ljudi koji izravno ili neizravno pomažu. Osim Organizacijskog

odbora, tu su ljudi koji kada vide da se nešto radi na ispravan i kvalitetan način žele pomoći. Nude svoju pomoć. Iz godine u godinu je veći broj ljudi koji želi pomoći i to me posebno raduje. *Veliko prelo* je zapravo veliki tim ljudi koji poštuju i cijene našu tradiciju, a ujedno je žele dostojno prikazati sada, te sačuvati za budućnost.»

Prekid u kontinuitetu neće imati samo *Veliko prelo*, nego po svemu sudeći i *Veliko bunjevačko-šokačko prelo* u Somboru.

»Konačnu odluku donijet će Izvršni Odbor našeg društva, ali moje osobno mišljenje je da ove godine ni u Somboru neće biti prela. Ne želimo ići izvan odluka Grada niti kriznog stožera, a ne želimo niti širiti eventualnu zarazu. Nadamo se da će biti prilike naredne godine sve nadoknaditi«, kaže predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora **Mata Matarić**.

Među brojnim pokladnim zabavama godinama unazad veliki broj ljudi okupi se i na *Gupčevom balu*, koji je u organizaciji HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta.

»Prema trenutnom stanju stoji da ove godine nećemo organizirati *Gupčev bal*, no ipak ćemo ovih dana imati inicijalni sastanak imajući u vidu da još uvijek postoji mogućnost da mjere popuste. Ljudi su željni druženja i iz prijašnjeg iskustva, kada se uvijek tražilo mjesto više, ne bojimo se da nećemo napuniti dvoranu. S obzirom na situaciju, i ako bude *Gupčevog bala*, sigurno neće moći biti s brojem gostiju na koji smo navikli. Ako bi epidemiološka situacija dopustila, vjerujem da bismo tada i u najkraćem roku mogli organizirati ovu zabavu, jer smo zapravo svi u niskom startu«, kaže predsjednik HKPD-a *Matija Gubec* **Ladislav Suknović**.

U skladu s mjerama

Posljednji u nizu, uoči samih poklada su *Šokačko prelo* u Beregu, koje se održava uvijek u subotu pred Čistu srijedu i *Prel*

sićanja u Subotici koje se održava u nedjelju pred početak korizme (koja počinje 17. veljače). Organizatori ovih manifestacija se još uvijek nadaju kako će epidemiološke mjere u veljači ipak popustiti, te da će biti održane ove manifestacije onako kako bude moguće.

»Mi se nadamo i čekamo da se epidemiološka situacija popravi. Planiramo naše *Šokačko prelo* svakako održati, pa makar uz ograničenje. Imamo naš prostor, tamburaše i rekli smo da će ga svakako biti. Ako ne bude drugačije, onda će biti s petero ljudi, ali prekinuti tradiciju nećemo«, poručio je predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega **Milorad Stojnić**.

Boljim danima se nadaju i organizatori *Prela sićanja* Katoličko društvo *Ivan Antunović* i HKC *Bunjevačko kolo*, koji skupa organiziraju ovu pokladnu manifestaciju.

»*Prela sićanja* će biti organizirano onako kako epidemiološka situacija bude dozvoljavala. Za sada je planirano da se sudionici ovoga prela, odjeveni u zimsku bunjevačku nošnju okupe kao i ranijih godina kod spomenika Presvetog Trojstva u središtu Subotice, te da svi skupa odemo na večernju svetu misu u subotičku katedralu sv. Terezije Avilske u 18 sati, uz poštivanje svih epidemioloških mjera«, kaže jedan od organizatora *Prela sićanja* **Ivan Piuković**.

U zavisnosti od tada aktualnih epidemioloških mjera će ovisiti hoće li biti nekog druženja u dvorani Centra ili ne, ali o tome u nekom od narednih brojeva.

Ako pogledamo u daleku povijest i vratimo se onom izvornom – obiteljskom prelu, od kojeg je sve i počelo, onda ovu godinu možemo gledati i na pozitivan način. Nećemo imati velika prela, velike manifestacije, ali nitko nam ne brani da imamo obiteljska prela. Ove godine možemo se vratiti korijenima svih prela – obitelji, te tako čuvajući tradiciju osigurati i budućnost.

Ž. Vukov

Jakob Zvonar iz Sonte otvorio lokal za pripremu brze hrane

Ukotvio se panonski mornar s kuhačom

Svjesni trenutačne situacije, supruga i ja smo se plašili rizika samostalnog poslovanja u aktualnim epidemiološkim uvjetima * Srce bi mi bilo puno ukoliko bi mi se u poslu priključio bar jedan od sinova, pa bi moje bogato znanje ostalo na mlađoj generaciji obitelji * U Sonti postoje dobre perspektive za ovu vrstu posla

Prije nepunih godinu dana pisali smo o panonskom mornaru s kuhačom, pedesetogodišnjem Sončaninu **Jakobu Zvonaru**, tada kuharu u restoranu *Niš* u Bogojevu, u kojem je zatvorio kružnicu na području rada za druge. Iako je u kuharsku profesiju, s kojom je nesretno oćijukao otkad zna za sebe, ušao u poprilično kasnoj dobi, tek na pragu pedesete, ubrzo je postao vrlo tražen na području općina Apatin i Odžaci. Tako mu se djelomice ispunio životni san. Izvor sredstava za obiteljski proračun postala mu je njegova dječaka ljubav prema pripremi dobrog zalogaja. Od prije nekoliko mjeseci, toćnije od listopada prošle godine, zakoraćio je na novu stazu. Više ne radi za druge, sa suprugom **Emerkom** je u samom središtu Sonte otvorio lokal za pripremu brze hrane *Kod Pacera*.

Dvojio i prelomio

U obitelji Zvonar kuhaća nikom nije strana. Osim Emerke i Jakoba, kuhanju su vićni i sinovi **Mario** i **Damir**, te Damirova zarućnica **Tea**. Danas su svo troje u Njemaćkoj, po svemu sudeći Tea i Damir za stalno, a Mario još uvijek dvojji. No, veze s roditeljima su im vrlo jake. Ideju o otvaranju lokala plasirali su upravo oni, a Jakobove i Emerkine dvojbe glede osamostaljenja u poslu obilato su poduprli već u startu.

»Emerka i ja smo sve češće u međusobnim razgovorima analizirali mogućnosti otvaranja jednog ovakvog lokala u Sonti. Iako smo vjerovali u svoja kuharska umijeća, svjesni trenutaćne situacije, pomalo smo se i plašili rizika samostalnog poslovanja, osobito u aktualnim epidemiološkim uvjetima. Zabrinjavala nas je i ova iza nas crna godina za ugostitelje svih profila, a još više neizvjesnost pred nama, kojoj nitko ne vidi kraja. Zbog mjera izazvanih epidemiološkom situacijom svi objekti u okolici, osobito oni kojima su ogromni postotak prometa stvarali gosti iz pogranićnih dijelova Hrvatske, na rubu su opstanka. S druge strane, godine ćine svoje, pa mi je sve veće opterećenje stvarala i svakodnevna vožnja na posao i s posla. Radeći za druge, ste kao sam i bogato iskustvo u pripremi svih vrsta jela. Stjecajem okolnosti, u tajne roštilja uveo me je kolega iz Leskovca tijekom zajednićkog rada u restoranu *Niš* u Bogojevu. Kad smo sve na-

vedeno uzeli u obzir, naše želje i planovi brzo su se isprofilirali«, prića Jakob, pripremajući prvu porudžbinu toga dana.

Radeći za druge, snimao je i situaciju u Sonti, a ranije, u vrijeme najveće ekspanzije gostiju iz Hrvatske, razgovarao je i s mnogim domaćim, osobito kamiondžijama, o svemu što im nedostaje. Puno njih je žudilo za najobićnijim kuhanim jelima, pa se Jakobu nametala i realnost proširenja ponude u tom smjeru. U *Niš* su dolazili i mnogi Sonćani prigodom organizacije manjih, najčešće obiteljskih okupljanja, listom su govorili kako bi im bilo puno praktićnije ukoliko bi se takova okupljanja mogla organizirati u Sonti. Na koncu, djeca su, kao da su nešto predosjetila, načela razgovore o osamostaljenju u poslu. Osokolili su roditelje u početnoj ideji i prelomili u razmišljanjima. Podržali su ih i moralno i materijalno. Tako je, nakon riješenih administrativnih pitanja, lokal *Kod Pacera* u listopadu, bez neke velike pompe, otvoren.

Prvi pokazatelji

Poslovanjem u prva tri mjeseca Jakob je prezadovoljan. Ne nadano, ne može sam svladati sve porudžbine, pa je angažirao i neke od ućenika srednje kuharske škole iz Apatina, koji kod njega za sada obavljaju radnu praksu. Jedan od njih, maturant **Matija Aćin**, najozbiljnija mu je pomoć i dolazi na posao svakodnevno.

»Mislim da mi dobro ide. Ovom zanimanju sam sklon od djetinjstva i želja za usvajanjem novih znanja sada je kod mene veća nego ikada. Od mojega šefa može se jako puno naućiti, a vidim da je i on zadovoljan mojim radom. Već mi je nagovijestio da će me uposliti ćim diplomiram«, kaće mladi Aćin. Iako za sada ima puno posla, Jakob se ne opušta. Vrlo trezveno razmišlja o budućnosti.

»Prethodna tri mjeseca ne možemo uzimati za siguran pokazatelj. Za blag dane smo imali puno porudžbina za kućnu dostavu, ili su gosti sami dolazili po poručeno. U ponudi imamo i kuhana jela, za sada ih pripremamo uz predbilježbe, pa svakoga dana kuhamo svježe u poručenić kolićinama. Nadam se i da će dolaskom proljeća i ljeta doći i do promjene epidemiološke si-

tuacije, pa će to dovesti i novu klijentelu. Mislim da će se pojačati i kamionski promet i da će, uz pojačanu promidžbu, vozači svraćati kod nas», otkriva nam svoje planove Jakob.

Perspektive

Jakob je već sada pun planova za novu sezonu.

»Po dosadašnjim analizama, mislim da u Sonti postoje dosta dobre perspektive za ovu vrstu posla. Za razliku od starijih, koji su i najveći tradicionalisti čak i u ishrani, mlađe, pa i srednje generacije sve više preferiraju jela s roštilja. Dosta Sončana dolazi i u prolazu pojede nešto od jela s roštilja. Očekujem da će ih dolaziti još veći broj nakon ukidanja ograničenja radnog vremena. Mnogi mi i u usputnim razgovorima nagovještavaju i porudžbine za buduća kućna slavlja. Već mi se javlja jedan broj samaca, a isto tako i starijih osoba i traže informacije o organizaciji njihove svakidašnje prehrane. Paprikaši su vrlo stara sončanska tradicija, tek mlađe generacije okrenule su se roštilju, a nakon dolaska izbjeglica iz Hrvatske i BiH i pečenjima s ražnja. Za sada, po dogovoru s klijentima, kuham više vrsta paprikaša, grah, a po dogovoru mogu pripremiti i bilo što od starinskih jela sončanskih Šokaca, pa se ne plašim za posao u budućnosti«, kaže Jakob.

Za opremanje i poslovanje lokala najzahvalniji je svojoj obitelji.

»Prije svega, znam da nam djeca žele dobro, zato su nam i predložila otvaranje ovoga lokala. Razmišljali smo o tom potezu i Emerka i ja, međutim, najiskrenije, plašili smo se potrebnih ulaganja u startu, a nismo se usudili kreditno zaduživati. S njihove strane to nije bio samo puki prijedlog, obilato su nas poduprli i u opremanju lokala, tako da smo startali bez opterećenja u vidu bilo kakvih dugova ili kredita. I, što nas je najviše obradovalo, Mario je nagovijestio da i on ima stanovite planove glede budućnosti ovoga posla. Istina, sada je na neki način mrtva sezona, a puno toga stoji i zbog aktualne epidemiološke situacije. No, ukoliko bi se na proljeće i na ljeto pokazalo da ima neke realne perspektive, rado bi se vratio iz Njemačke. Opremu lokala bismo maksimalno pojačali, sadašnji roštilj bismo zamijenili puno većim, a nekim zahvatima povećali i prostor za smještaj stolova. Mario je spreman uložiti svoje financijske zalihe u potrebna proširenja i opremu, nešto uštede imamo i Emerka i ja, a s poslom bismo nastavili zajednički. Srce bi mi bilo puno, jer bi na taj način moje bogato znanje ostalo na mlađoj generaciji moje obitelji«, otkriva dio planiranoga Jakob.

Darovitost prevlada kad-tad

Iako je još prije navršenih deset godina u kući često pripremao jednostavnija jela, a već od trećeg razreda čerupao perad i kuhao paprikaše i mnogi su ga vidjeli kao budućeg kuhara, Jakob je podlegao mentalitetu tadašnjeg sela i skrenuo na druge životne staze. Poljoprivreda je postala njegova sudbina, ali kuhaču nikada nije zaboravio. Po potrebi, kuhao je u poduzeću u kojem je radio, po seoskim kavanama, za mnoge domjenke i podušja i za privatna druženja. Vremenom je postao poznati i priznati sončanski majstor kotlića.

»Djetinja želja ostvarila mi se tek prije desetak godina. Valjda ima neke Božje pravde, ipak sam, makar u vrlo zrelih godinama, dočekao da mi djetinja ljubav postane profesionalno zanimanje«, s glasnim smijehom završava priču Jakob.

Ivan Andrašić

Naši gospodarstvenici (XXVI.)

Slastice bez aditiva, konzervansa i umjetnih boja

Ako vas put dovede do Srijema, jedno od odredišta koje ne smijete propustiti su Golubinci. O njemu smo više puta pisali u našem tjedniku: o aktivnostima HKPD-a *Tomislav*, aktivnim župljanima i jedinstvenoj nadaleko poznatoj manifestaciji u Srijemu, *Mačkarama*. Ovoga puta u Golubince smo se uputili iz drugog razloga, tragom uspješnog gospodarstvenika. Razlog je bio posjet slastičaru **Nikoli Gašparoviću**

»Nikad nisam požalio što sam otišao u Beograd zbog zanata. Još uvijek volim to da radim i osim obitelji, koja mi je na prvom mjestu, u ovom poslu vidim najveće zadovoljstvo«, kaže Gašparović

i njegovoj radionici za izradu kolača koje ovaj svojevrсни majstor pravi isključivo od prirodnih sastojaka, bez aditiva, konzervansa i umjetnih boja.

Obitelj i zanat najveće zadovoljstvo

Gašparović je rođen 1952. godine. Od svoje 14. godine je u slastičarskom poslu i iza njega su 53 godine uspješnog bavljenja ugostiteljskim i slastičarskim obrtom. Svoj zanat je učio od vrhunskih majstora iz Beograda, Beča, Bratislave, Budimpešte...

»Rođaka mojih susjeda je bila udana za jednog od najpoznatijih slastičara u Beogradu **Vukašina Petrovića**, koji je imao radnju u samom centru Beograda, u Zmaj Jovinoj ulici. U petom razredu osnovne škole otišao sam sa susjedima u Beograd. Kada smo ušli u tu slastičarnu i kada sam vidio majstore kako rade s prirodnim sastojcima, s čokoladom, orasima, lješnjacima... mene je to fasciniralo. Već tada sam imao određeno predznanje, jer moja pokojna baka i majka su bile dobre kućanice. Budući da sam jedino dijete, nekako sam uz njih zavolio kulinarstvo. Otac

je primijetio da me taj zanat privlači i kada sam završio osmi razred, predložio mi je da upišem slastičarski zanat. Prihvatio sam njegov prijedlog. Sjećam se da je bio 4. lipanj 1967. godine kada me odveo u Beograd. Nikad nisam požalio što sam otišao u Beograd zbog zanata. Još uvijek volim to raditi i osim obitelji koja mi je na prvom mjestu, u ovom poslu vidim najveće zadovoljstvo», kaže Gašparović, koga zbog njegovog slastičarskog umijeća zovu maestro.

Mnogi s uživanjem degustiraju slastice Gašparovića, jer rijetko gdje se u današnje vrijeme mogu kupiti kolači koji se prave na prirodan i tradicionalan način.

»Vremena su se mijenjala. Ukusi i tehnologija također. Svatko tko je držao do svog posla i do sebe trudio se prilagoditi se vremenu. Nisam htio poći u industrijsku proizvodnju kolača, iako mi se nudilo puno. Odlučio sam se za obrtničku proizvodnju. Obrtnička proizvodnja uključuje upravo to što ja radim. Nekoliko mojih kolega veterana i ja radimo termičku obradu namirnica. Točnije, produženje roka trajanja naših specijaliteta se postiže termičkom obradom namirnica, pasterizacijom. To znači da ne moramo koristiti nikakve emulgatore, nikakve umjetne boje i arome. Za to se uči škola i za to trebate imati talenta. To svoje iskustvo nesebično prenosim na moje radnike, ljude koji rade kod mene i na one koji su ovdje bili učenici. Jedan od njih je poznati prezentator **Petar Žuljević**, autor emisije *Sa slatkim na ti*. On je kod mene učio zanat i danas je jedan od najpoznatijih slastičara. Dosta toga sam ugradio u njega, a on je dalje nadograđivao suvremene načine pravljenja kolača», navodi slastičar iz Golubinaca.

Na naše pitanje koliko ljudi danas cijene proizvode pravljenе od prirodnih sastojaka on kaže da sve zavisi od materijalne situacije pojedinca.

»Kada ljudi imaju više novca, oni će kupiti kvalitetan proizvod. Samim tim trenutna situacija je dosta utjecala na platežnu moć ljudi. Moja lokacija nije na nekom frekventnom mjestu. Ja sam na pola Maradičke ulice, čak nisam ni u centru Golubinaca. Ljudi dolaze iz raznih okolnih mjesta: Indije, Stare Pazove, Pećinaca, Beograda, Novog Sada, a sve zahvaljujući medijima koji su

na neki način prikazali i pokazali način rada koji ja primjenjujem. Tko želi kvalitetan proizvod, zna gdje će doći», ističe maestro.

Zahvaljujući zajmovima Fonda za razvoj Republike Srbije, a zatim i zajmu Fonda za razvoj AP Vojvodine, Gašparović je proširio svoj prodajni prostor. Uradio je dodatni prostor gdje kupci mogu sjediti i tijekom zime i ljeta. Uz pomoć odobrenih sredstava urađena je ventilacija i klimatizacija, te sve što je potrebno za ugodan boravak u tom objektu.

Prenio ljubav i na mlađe generacije

Iako je prvi u obitelji koji se bavi slastičarskim obrtom, nada se da će njegova djeca nastaviti istim putem.

»I kći i sin rade sa mnom u radnji. Mislim da im nisam uspio prenijeti ljubav prema slastičarskom zanatu u onoj mjeri kolika je ona kod mene, gdje je to baš naglašeno, ali zadovoljan sam onim što sam uspio prenijeti na njih. Imam četiri unuka. Hoće li i oni krenuti istim putem to isključivo ovisi od njih. Tu sam da ih usmjerim i pomognem», kaže Gašparović.

Također ističe da je zadovoljan što je dio svog iskustva uspio prenijeti i na mnoge generacije učenika.

»Ne znam točan broj, ali sigurno da ih je bilo oko 20 odavde iznjedrenih i naučenih da rade ovaj posao. Nastavnici su mi doveli cijelo odjeljenje djece. Uvedem ih u radionicu gdje nastaje proizvod, kako bi se upoznali s procesom proizvodnje i tu im održim jedan školski sat. Pričam im o svemu onome što sam nekada učio u ugostiteljskoj školi. Nakon izlaganja, kada ih pitam tko bi od njih volio biti slastičar, uvijek se izjasni pola odjeljenja. Mislim da je takav rad s djecom dobar način, ne samo u slastičarstvu nego uopće u zanatstvu, da se oni animiraju», navodi on.

Korona otežala posao

Kako dalje kaže, trenutna situacija otežala je rad mnogim malim obrtnicima.

»Uvijek su postojali problemi i nedoumice u obrtničkom poslu. Bili su periodi kada je bilo nešto lakše poslovanje, a nekada teže. Trenutna situacija s koronavirusom je mnogo utjecala na gospodarstvo i nama gospodarstvenicima je teško opstati. Nema slavlja, nema velikih okupljanja, a to je sve što nam donosi posao od kojeg živimo. Kao čovjeku mi je najteže pala nepoznanica oko tog virusa, velika smrtnost i obolijevanje. Na stranu posao i prihod. Što se tiče rada, mi gospodarstvenici smo dobili koliko-toliko neke poticaje od Vlade Srbije. To nam je puno značilo, a značilo bi nam da opet bude tako nešto kako bismo mogli premostiti ovaj period kada zaista nema posla i kako bismo zadržali zaposlene. Imam šest zaposlenih radnika i zbog korone nisam nikoga otpustio. Uvijek lijepo razgovaramo i dogovaramo se. Nadamo se boljim danima. Mislim da je to ljudski i da tako treba promatrati ovu situaciju. Potruditi ćemo se da naš obrt opstane, usprkos teškoj situaciji. Mislim da ćemo poslije svega ovoga dobiti veći elan za životom i radom i da ćemo biti optimističniji», navodi Gašparović.

A na naše pitanje u čemu je tajna njegovog uspjeha, on kaže:

»Tajna je u ljubavi prema ovom poslu. Volim reći da sam zadovoljan što radim ono što volim i što od tog posla mogu pristojno živjeti».

S. D.

Izgradnja ljetnikovca u Šokačkoj kući

VAJSKA – U Šokačkoj kući u Vajskoj radovi i u doba korone nisu stali. Tako su u tijeku završni radovi na ljetnikovcu (natkrivenoj terasi) u dvorištu kuće. Stupovi su uzidani još jesenas, kada je

stigla i građa, ovih dana treba stići i crijep, a dok crijep ne stigne, radi se na podizanju krovne konstrukcije. Nakon toga, slijede završni radovi na popločavanju poda i fugiranju stupova. Sredstva za izgradnju ljetnikovca osigurala je Vukovarsko srijemska županija. Također na zamolbu dopredsjednika HNV-a za Podunavlje **Željka Pakledinca**, Nexa grupa d.o.o. iz Našica s pogonom u Novom Bečeju donirala je 1500 komada crijepa i 67 četvornih metara podnih pločica.

Nova izvedba Avaških godina

SUBOTICA – Novo, treće izvođenje poetskog prikaza *Avaške godine* bit će u nedjelju, 31. siječnja, u velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 18 sati. Predstava je rađena po poemi **Milovana Mikovića**, koju je dramatisirala i režirala **Nevena Mlinko**, a izvodi je Književno-teatarski kružok HKC-a.

Ulaznice po cijeni od 300 dinara moguće je rezervirati radnim danima od 9 do 14 sati na broj 024/556-898 ili 064/659-06-35. Prikupljeni novac od ulaznica bit će doniran za pomoć stradalima od potresa u Hrvatskoj. Izmjene su moguće skladno promjenama epidemioloških mjera u zemlji.

Natječaji Ministarstva iz područja informiranja

BEOGRAD – Ministarstvo kulture i informiranja raspisalo je 10 natječaja iz područja javnog informiranja za 2021. godinu za koje je opredijeljeno 310 milijuna dinara, što je najviši iznos do sada.

Među ostalim, raspisan je i natječaj za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja na jezicima nacionalnih ma-

njina, a prvi put ove godine raspisan je Natječaj za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja koji promoviraju i afirmiraju teme iz područja kulture.

Natječaji, koji traju do 12. veljače, raspisani su radi pružanja financijske potpore medijskim sadržajima koji doprinose ostvarivanju javnog interesa u području javnog informiranja, kao i za sufinanciranje projekata organiziranja i sudjelovanja na stručnim, znanstvenim i prigodnim skupovima, unaprijeđivanje profesionalnih i etičkih standarda.

Natječaji su dostupni na internetskoj stranici Ministarstva: www.kultura.gov.rs.

Novi Sad pomjera titulu EPK za 2022. godinu

NOVI SAD – Umjesto 2021. godine, Novi Sad će biti Europska prijestolnica kulture 2022., a do odgađanja je došlo zbog pandemije koronavirusa, prenijela je Radio Slobodna Europa.

Odgađanje je inicirala Europska komisija, koju je podržao i Europski parlament, a konačnu riječ dao je i Europski savjet koji je potvrdio prijedlog.

Iz Fondacije *Novi Sad 2021*, koja je zadužena za organizaciju događaja, naveli su da odgađanje građane neće koštati više i da će program »uklopiti« u postojeći proračun.

»Ovo pomjeranje, naravno, s jedne strane ima i svoje prednosti jer možete još doraditi program, ali ima i svoje mane, jer mnogobrojne dogovore koje smo imali s europskim organizacijama sada moramo preispitati, jer nekima odgovara odgađanje, nekim pak ne«, ističe direktor Fondacije **Nemanja Milenković**.

Bruxelles je odobrio i produžetak titule Rijeci iz Hrvatske, i irskom Galwayu do kraja travnja 2021., jer ti gradovi nisu mogli završiti sve svoje programe u 2020. godini.

Do pomjeranja je došlo i u Rumunjskoj i Grčkoj, a gradovi Temišvar i Elefsina, umjesto 2021. godine, titulu europske prijestolnice kulture nosit će 2023. godine.

Titula Europska prijestolnica kulture ustanovljena je kako bi se naglasilo bogatstvo i različitost europskih kultura, kao i da bi se spojili ljudi iz različitih europskih zemalja.

Kalendar hrvatskih institucija

SUBOTICA – *Bogata baština – trajni zalog naše budućnosti* tema je zidnog i stolnog kalendara za 2021. godinu u čijoj izradi i objavi zajednički sudjeluju sve tri hrvatske profesionalne institucije i ustanove: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i Hrvatsko nacionalno vijeće. Kalendar izlazi pod sloganom »Godine novog preporoda« te se na 12 listova nalaze sljedeće teme: Nematerijalna kulturna baština, Tradicijska kultura, Sakralna baština, Obrazovanje i jezik, Tiskovine i informiranje, Književnost, Kazalište i film, Likovne umjetnosti, Glazba, Filozofija i znanost, Društveno djelovanje i sport i Politički život. Svaka od tema ima kraći opis koji prate izabrane fotografije. Uz katolički kalendar, označeni su svi blagdani i praznici koji se slave i obilježavaju u Srbiji i Hrvatskoj, kao i praznici hrvatske zajednice u Srbiji. Kalendar dobivaju sve hrvatske udruge kulture, a pojedinci ga mogu dobiti u ZKVH-u, NIU *Hrvatska riječ* i HNV-u.

Delegacija iz Bajskog trokuta kod Tita, Radićev zbor u Subotici

16. siječnja 1910. – *Naše novine* javljaju da je poslije dugog natezanja Ministarstvo prosvjete i vjera potvrdilo izbor **Paje Kujundžića** za župnika crkve sv. Jurja.

16. siječnja 1941. – *Hrvatski dnevnik* javlja da je 29 bunjevačkih Hrvata đaka dobilo nagradu iz fonda subotičkog gradonačelnika **Laze Mamužića**. Đaci su dobili od 400 do 1.000 dinara, a 150.000 dinara je razdijeljeno bunjevačkoj sirotinji.

17. siječnja 2003. – *Subotičke novine* javljaju da će u prostorijama Matice hrvatske u Vinkovcima 17. siječnja biti predstavljene dvije knjige profesora filozofije i književnika **Tomislava Žigmanova** iz Tavankuta: *Bunjevački blues* i *Iza efemerija svakodnevlja*.

18. siječnja 1945. – *Slobodna Vojvodina* javlja da se 16. siječnja uveče vratila kroz Suboticu za Baju i Bajski Trokut delegacija Hrvata iz Bajskog trokuta, koja je bila primljena kod maršala Jugoslavije **Josipa Broza Tita**. U ime delegacije **Antun Karagić** i **Mariška Vidaković** zamolili su Tita neka pripoji Bajski trokut Jugoslaviji.

19. siječnja 1907. – *Fruškogorac* javlja da je zauzimanjem novosadskog kapelana **Lajče Budanovića** 13. siječnja održano u Novom Sadu drugo po redu Veliko bunjevačko kolo.

19. siječnja 1940. – *Subotičke novine* javljaju da je Križarsko sestrinstvo u Bajmaku održalo uobičajenu čajanku. Križarice su odigrale šaljivi igrokaz *Kod fotografa* u jednom činu: **Lenka Alaga** kao fotograf i **Stana Bešlić** kao seljanka. Prisutni su bili bajmački župnik **Lénárd Hegedűs** i kapelan **Josip Novotny**.

19. siječnja 1941. – *Hrvatski dnevnik* javlja da su Hrvatska ratarska čitaonica i knjižnica u Rumi održale 12. siječnja svoju XXI. redovitu godišnju skupštinu. Izabrana je nova uprava: predsjednik

Stjepan Težak, potpredsjednik **Franjo Kun**, tajnik **Joza Bodor**, blagajnik **Đuro Štimac**. U odbor su izabrani **Đuro Matešić**, **Pero Matešić**, **Martin Matešić**, **Đuro Rakoš** i **Stjepan Palaić**. Nadzorni odbor: **Stjepan Galar**, **Marko Bačević** i **Josip Matešić**. Sud časti: **Nikola Pil** i **Adam Šikezdi**.

20. siječnja 1935. – *Naše slovo* javlja da je 13. siječnja u Subotici Subotička matica priredila svečanu akademiju u čast **Ivana Antunovića**, kojoj su prisustvovali i predstavnici somborskih Bunjevaca: **Stipan Stolišić**, **Ivan Abramović**, **Grga Vuković** i **Vinko Vlašić**. **Matija Evetović** je u Subotičkoj matici održao predavanje o Ivanu Antunoviću.

21. siječnja 1926. – *Neven* piše da je 17. siječnja predsjednik Hrvatske seljačke stranke **Stjepan Radić** održao u Subotici svoj prvi zbor: »Sakupilo se ljudi, da ih čovjek jedva i pregledati, a kamoli pobrojiti mogao. Trg Slobode za varoškom kućom bio je u nedjelju po podne sličan jednoj košnici. Sve je vrelo: čovjek na čovjeku. A to nisu bili samo znatiželjni, da vide i čuju g. Radića, već su to bili bez malog izuzetka svi pristaše politike g. Radića«.

21. siječnja 1941. – *Napló* javlja da je 19. siječnja u prostorijama Subotičke matice održan sastanak hrvatskih intelektualaca. **Mirko Ivković Ivandekić**, bivši narodni zastupnik, rekao je nakon razgovora, među ostalim: »Danas uopće nije sporna činjenica da su Bunjevci i Šokci zapravo Hrvati«.

21. siječnja 1941. – *Hrvatski dnevnik* piše da je 19. siječnja u Šidu održan sastanak tri kotarske organizacije HSS-a najistočnijeg dijela banovine Hrvatske: Šida, Iloka i Vukovara. Sastanku je prisustvovao senator **Juraj Krnjević**.

22. siječnja 1937. – *Neven* piše da se poznati slikar **Luka Delmiš**, pripadnik poznate bunjevačke obitelji u Subotici, koji je prije deset godina otputovao na studije u Italiju i imao uspješne izložbe širom Europe, vratio u Suboticu.

Novi i mlađi naraštaj hrvatskih književnih kritičara iz Vojvodine

Prostor za nova čitanja

Kroz izabrane studije i kritike šestero autora u zborniku 23. Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara predstavljen novi i mlađi naraštaj hrvatskih književnih kritičara iz Vojvodine

Novi i mlađi naraštaj hrvatskih književnih kritičara iz Vojvodine je tema kojoj je posvećen nedavno u online formatu promovirani zbornik 23. Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara, manifestacije koja se održava u suorganizaciji Društva hrvatskih književnika, Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskog i Ogranaka Matice hrvatske u Đakovu. Ovaj temat na oko 200 stranica donosi književno-kritičke studije i književne kritike šestero autora: dvoje predstavnika tzv. novog naraštaja hrvatskih književnih i kulturnih poslenika među kojima se ističu **Davor Bašić Palković** i **Ivana Andrić Penava** te četvero predstavnika mlađeg naraštaja među kojima se kvalitetom i brojem napisa ističu **Klara Dulić Ševčić**, **Nevena Mlinko**, **Darko Baštovanović** i **Vladimir Nimčević**.

Plansko otvaranje prostora

Izbor tekstova za potrebe temata o novom i mlađem naraštaju hrvatskih književnih kritičara iz Vojvodine sačinio je **Tomislav Žigmanov**, glavni i odgovorni urednik časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ*. On u uvodnom tekstu podsjeća kako je književna produkcija vojvođanskih Hrvata bogata, ali veoma slabo kritički iščitana. Primjerice, u tri i pol stoljeća povijesti ove regionalne hrvatske književnosti, koja broji oko 1.700 naslova, objavljeno je tek nešto više od deset knjiga književnih kritika, pregleda, studija, oglada... U cilju da se navedeni nedostatak pokuša prevladati, planski je otvoren prostor za nova i mlađa imena. Tako se, kako navodi, u okviru uređivačke politike časopisa *Nova riječ*, što ga u Subotici zajednički objavljuju Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Novinsko-izdavačka ustanova *Hrvatska riječ*, visoko uračunava objavljivanje sadržaja koji imaju valorizacijski pristup (književne kritike), osobito u kontekstu aktualne književne produkcije, te temeljito iščitavanje književne baštine (književne studije). Novi i mlađi autori, poput šestero izabranih, nastoje se planski afirmirati kroz ovaj časopis,

ali i otvaranjem prostora za njih unutar programa najveće književne manifestacije vojvođanskih Hrvata – *Dana Balinta Vujkova – Dana hrvatske knjige i riječi*.

»Premda se među sobom razlikuju po cijelom nizu kriterija – od formalne naobrazbe, naravi znanstvenog interesa te paradigama iz kojih pristupaju književnom tekstu, sve ih okuplja kvaliteta književnokritičkog narativa te stalnost interesa za kritičkim iščitavanjem kako aktualne književne produkcije tako i bogate,

ali malo poznate povijesti hrvatske književnosti u Vojvodini», navodi Tomislav Žigmanov.

Profesorske vizure

Među navedenim imenima svakako se ističe Klara Dulić Ševčić iz Subotice koja je u sklopu ovogodišnjih *Đakovačkih susreta hrvatskih književnih kritičara* nagrađena Poveljom uspješnosti *Julije Benešić* u kategoriji kritičara koji djeluju izvan Hrvatske. Po vokaciji profesorica književnosti, Dulić Ševčić tekstove koji se tiču književnosti objavljuje u časopisima i drugim publikacijama vojvođanskih Hrvata. Suradnica je književnih časopisa *Nova riječ* i *Klasje naših ravni* te tjednika *Hrvatska riječ*. Autorica je pogovora za više knjiga vojvođansko-hrvatskih autora, a radove je objavljivala i u zborniku s Međunarodnog kroatističkog znanstvenog skupa u Pečuahu te Godišnjaku za znanstvena istraživanja ZKVH-a.

»Moja obiteljska kuća u Đurđinu prvo je mjesto mogega susreta s knjigom, smatram kako se dosta toga nosi iz obitelji, pa tako i ljubav prema knjizi. Tijekom master studija počinjem se intenzivnije uključivati u književna događanja u hrvatskoj zajednici i počinjem sve više čitati našu vojvođansko-hrvatsku književnost. Predmet moga interesa je književnost koja je nastala u drugoj polovici 20. stoljeća te suvremena književnost od 2000. godine naovamo. Komparativni pristup mi je najbliži, budući da sam završila studije komparativne književnosti s teorijom književnosti, odakle nosim književno-kritičku aparaturu. Brojni su autori koji zavrjeđuju pozornost, a do sada sam pisala o **Petku Vojniću Purčaru**, **Josipu Andriću**, **Jakovu Kopiloviću**, **Aleksi Kokiću**, **Miroslavu Mađeru**, te o našim suvremenicima **Milovanu Mikoviću**, Tomislavu Žigmanovu, **Julijani Adamović** i drugima. Nastojat ću i dalje baviti se kritičkim čitanjem naše književnosti. Mislim da je važno kritički sagledati svaku književnost, pa tako i našu te tako odgajati zrele čitatelje«, kaže Dulić Ševčić.

Nevena Mlinko iz Subotice je masterirala na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu na odsjeku za srpsku književnost s temom »*Avaške godine* Milovana Mikovića u kontekstu hrvatske dijalektalne književnosti«. Za katolički mjesečnik *Zvonik* piše prikaze duhovnog štiva. Kada piše o zavičajnoj književnosti Hrvata u Vojvodini, u fokusu joj je književnost lirskoga sadržaja. Također, bavi se i pisanjem poezije, a uskoro očekuje svoj književni prvijenac.

»Nakon završetka studija dobila sam poziv za suradnju na planu čitanja i valoriziranja naše književne baštine od ZKVH-a i Hrvatske čitaonice iz Subotice. Ono što je bilo jako korisno je to što je postojalo određeno usmjeravanje, prijedlog tema iz naše književne i kulturne baštine o kojima bi se moglo i trebalo pisati. Mentorstvo je bilo jako korisno, a veliki zadatak i odgovornost bila je na nama da se odgovorno bavimo našom književnom baštinom. Dakako, manjkalo je vremena, nekada i volje, ali drago mi je da sam smogla vremena baviti se iščitavanjem naše književne baštine ali i suvremene književne produkcije. Nažalost, time se ne bavim sustavno iako nastojim držati korak«, kaže Mlinko.

Književnost i povijest

Ivana Andrić Penava je po vokaciji povjesničarka i bavi se temama vezanim za vojvođanske Hrvate s posebnim akcen-

tom na Srijem i Petrovaradin u kojem je odrasla. Od 1992. živi u Zagrebu, gdje je završila studij. Članica je uredništva i redaktorica *Biografskog leksikona Hrvata istočnog Srijema* te koautorica knjige *Ban Josip Jelačić od Petrovaradina do Beča*. Uredničke kompetencije stjecala je radeći u nakladničkoj kući *Školska knjiga*, točnije u poznatim časopisima za djecu *Smib* i *Modra lasta*, a jedno vrijeme je bila i glavna urednica *Modre laste*. Tekstove je, među ostalim, objavljivala i u časopisu *Nova riječ* te Godišnjaku za znanstvena istraživanja ZKVH-a. Suradnica je i časopisa *Zov Srijema* te lista *Nada Srijemske biskupije*.

»Iako sam svoj zavičaj napustila još 90-ih, nisam ga zaboravila niti sam prekinula veze s njim. To pokazujem baveći se zavičajnim temama, ali ne bavim se samo dalekom nego i novijom poviješću, tragičnim događanjima tijekom 90-ih godina koja su se dogodila vojvođanskim Hrvatima, pogotovo onima u Srijemu. Tragove povijesti iz zavičaja trudim se memorirati u suradnji sa svojim suzavičajnicima«, kaže Andrić Penava.

Povjesničar i doktorand na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu Vladimir Nimčević svoje književno-povijesne studije i kritike piše iz rakursa kulturoloških i povijesno-znanstvenih perspektiva.

»Kada je u pitanju područje književnosti, bavim se uglavnom stvaralaštvom bunjevačkih Hrvata. Pisao sam o životu i djelu **Balinta Vujkova**, bavio sam se manje poznatim činjenicama iz života i djela **Matije Evetovića**, autora kapitalnog djela *Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata*. Evetovićevo djelo je do sada samo parcijalno tematizirano, posljednje čime sam se bavio jest pjesništvo mladog Matije Evetovića. Pjesme je objavljivao u listu *Neven* i u njima je govorio o izazovima svoje mladosti«, kaže Nimčević.

Reafirmacija kritike

Politolog Darko Baštovanović iz Beočina kaže da kada ne piše o političkim i društvenim procesima u Srbiji, voli o važnim životnim procesima referirati kroz pjesme. Nedavno mu je objavljena pjesnička zbirka *Cijeli cjelovi tuge*, a povremeno piše i književne studije te kritike.

»Svakako da je važno da i mi mlađi naraštaji dajemo svoj pogled na našu književnu baštinu i suvremenost, tako pridonoseći razvoju naše kulturne scene, ali i sveopće hrvatske kulture«, kaže Baštovanović.

Novinar i urednik kulturne rubrike u tjedniku *Hrvatska riječ* Davor Bašić Palković književne prikaze objavljivao je u periodici vojvođanskih Hrvata dok kritike objavljuje u časopisu *Nova riječ*.

»Kako pratim književni život vojvođanskih Hrvata, počeo samo pisati i za književne časopise, a također sam radio i preglede godišnje knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata za potrebe *Dana Balinta Vujkova*. Nakon odlaska značajnih imena književne kritike poput **Lazara Merkovića**, **Petra Šarčevića** ili **Vojislava Sekelja**, prirodno se nameće ideja reafirmacija kritike, te su takve inicijative, poput one u okviru časopisa *Nova riječ*, svakako dobrodošle«, kaže Bašić Palković.

Nakon đakovačkog Zbornika, postoji ideja da se novi i mlađi naraštaj književnih kritičara prezentira i kroz publikaciju koja će biti objavljena u Vojvodini.

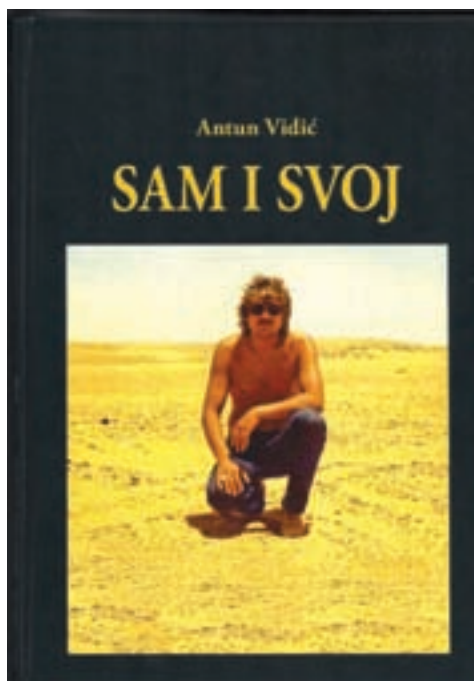
H. R.

Nova knjiga: Antun Vidić, *Sam i svoj*, Croatica, Budimpešta, 2020.

Autobiografija kao napeti roman

U nakladi Neprofitnog poduzeća za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost *Croatica* iz Budimpešte krajem studenoga prošle godine izašla je knjiga *Sam i svoj* **Antuna Vidića**, Subotičanina s budimpeštanskom adresom. Riječ je o autobiografiji koja se može čitati kao napeti roman, a u kojoj se na 338 stranica opisuje pustolovni, ali ne baš uvijek lak život njezina protagonista. Književnik **Tomica Bajsić** je u pogovoru knjige napisao kako su Vidićeva sjećanja, koja usto prate intrigantan život jednog osebujnog nomada i putnika svijetom druge polovice 20. stoljeća, vrijedan prilog živopisnoj povijesti bunjevačkih Hrvata, hrvatskog iseljništva te borbe za slobodu i samostalnost Hrvatske.

Autor knjige Antun Vidić rođen je 1947. u Subotici, u kojoj je odrastao te

završio osnovnu i srednju elektrotehničku školu. Koncem 60-ih odlučio je otići u Njemačku iz koje se, usavršavajući se uz rad, zaputio put afričkog kontinenta na kojem je proveo blizu trideset godina radeći u naftnoj industriji. Osim »crnog kontinenta« posao ga je vodio Bliskim i Dalekim istokom, brojnim arapskim zemljama, radio je i u Kini, Mandžuriji i Hong-Kongu, ali i na naftnim platformama u zemljama Skandinavije. Početkom devedesetih započinje vlastiti biznis, prvo u Njemačkoj, a ubrzo i u susjednoj Mađarskoj, u kojoj je uspješno vodio vlastitu turističku agenciju Horvát utazási iroda (Hrvatska turistička agencija) koja se specijalizirala za dovođenje mađarskih turista na hrvatski Jadran. Živi kao umirovljenik u Budimpešti.

H. R.

Nova internetska stranica HKC-a Bunjevačko kolo iz Subotice

Prezentacija udruge u digitalnom svijetu

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* iz Subotice ima novu internetsku stranicu čija je domena www.hkcbunjevackokolo.rs. Stranica je počela s radom u ponedjeljak, na 51. rođendan te udruge.

»Tijekom svoga postojanja *Bunjevačko kolo* je okupljalo veliki broj ljudi, a radimo to i danas. Želimo ostati suvremeni i prati-

ti trendove«, kaže koordinatore izrade nove web stranice HKC-a **Marin Piuković**. »Zahvaljujući grupi mladih entuzijasta imamo stranicu na kojoj će posjetitelji imati priliku dobiti sve informacije vezane za rad i aktivnosti našega Centra. Nastojat ćemo biti aktualni te objavljivati vijesti, fotografije i video materijale. Preuzimat ćemo i medijske objave o nama. U vizualnom smislu, trudili smo se da stranica bude atraktivna ali pristupačna osobama svih uzrasnih dobi – od mladih do starih«, dodaje on.

Na stranici su predstavljeni svi odjeli (Folklorni, Dramski, Likovni, Književno-teatarski kružok, Ženska pjevačka skupina *Prelje*, Orkestar) i manifestacije koje Centar organizira (*Veliko prelo*, *Dužijanica malenih*, *Prelo sićanja*, Festival tradicijskog pjevanja) kao i kraća povijest osnutka udruge. Tu je i rubrika Arhiva kao i poveznice na profile HKC-a na društvenim mrežama i njihov Youtube kanal.

Najmnogočlanija i vjerojatno najpoznatija hrvatska udruga kulture u Srbiji na ovaj je način dobila svoju odgovarajuću prezentaciju u digitalnom svijetu.

D. B. P.

Uskoro nova knjiga Marka Kljajića – *Antimemoari II., kako je umirao moj narod*

Završetak memoarske trilogije

Poslije knjiga *Kako je umirao moj narod* i *Antimemoari I., kako je umirao moj narod*, svećenik **Marko Kljajić** završio je i treću knjigu iz istoga ciklusa *Antimemoari II., kako je umirao moj narod*, koja iz tiska treba izaći do Uskrsa. *Antimemoari II., kako je umirao moj narod* je nastavak priče o hrtkovačkom sindromu i druge knjige u navedenom serijalu koji je zamišljen kao trilogija. Uz tekstove objavljujane u medijima, knjiga sadržava i priče iz Kljajićeve 40-godišnjeg župnikovanja u Srijemu.

»U knjizi je dokumentirano reagiranje na knjigu *Kako je umirao moj narod*, koja je objavljena 1996. godine u Petrovaradinu.

Reagiranjia se odnose na tisak, vezano za haškog optuženika i moju malenkost kao govornika Haškog tribunala. Objedinjeno je reagiranje kroz hrvatski i srbijanski tisak vezano za tu problematiku i hrtkovački sindrom, sinonim za progon Hrvata istočno-ga Srijema, te recenzija te moje knjige i promocije knjige *Kako je umirao moj narod*. U drugom dijelu knjige su predstavljeni moji novinarski radovi, eseji i priče. Također, tu su priče o haškom optuženiku, o haškom sugovorniku i neobična priča iz moga sela.

Ova knjiga će malo izići iz konteksta knjige o hrtkovačkom sindromu. Prošetati će se malo do Baranje, a onda će Božjom providnošću i stjecajem nekih okolnosti doći do ukradenog križnoga puta iz župe Donja Tramošnica u Bosni. To je jedno umjetničko skulptorsko djelo koje se našlo ovdje u Srijemu i došlo do mene. Uspio sam vratiti taj ukradeni Križni put u istu župu. O tome sam pisao u novoj knjizi, i tu priču naslovio *Križni put jednoga križnoga puta*. Također su u knjizi zastupljene i druge priče koje su se iznjedrile kroz devedesete godine. Interesantne su i zanimljive, a vezane su za moju sudbinu«, navodi Kljajić.

Knjiga *Kako je umirao moj narod* izazvala je veliko interesiranje u javnosti, a i njezino drugo dopunjeno izdanje doživjelo je odjek u pojedinim medijima.

»Eho još nije odjeknuo zbog pandemije koronavirusa. Zbog mjera predostrožnosti nisam do sada bio u mogućnosti promovirati prošireno i dopunjeno izdanje knjige. Međutim, ima reagiranja u medijima. Zagrebački tjednik za kulturu *Hrvatsko slovo* uradio je kratki prikaz knjige a i *Hrvatska riječ* je također pisala o knjizi. Vjerojatno još ponegdje ima nekih prikaza knjige do kojih nisam uspio doći zbog ove aktualne situacije, ali vjerujem da će biti interesantna za čitatelja«, kaže Kljajić.

S. D.

Prigodom 133. obljetnice smrti

Položeni vijenci na spomenik Ivana Antunovića

Prigodom 133. obljetnice smrti naslovnog biskupa i narodnog preporoditelja bačkih Hrvata **Ivana Antunovića** (19. lipnja 1815. – 13. siječnja 1888.), na njegov nedavno podignut spomenik u Subotici, vijence su prošle srijede, 13. siječnja, položili predstavnici hrvatskih institucija i udruga te hrvatske diplomacije u Srbiji. Vijence su položili predstavnici Katoličkog društva *Ivan Antunović*, Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* i Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* iz Subotice.

Antunovićev spomenik podignut je u listopadu prošle godine, a nalazi se pokraj katedrale svete Terezije Avilske. Autor spomenika je akademski kipar **Bernard Pešorda** iz Hrvatske, a podizanje spomenika bio je zajednički projekt HNV-a, Katoličkog društva *Ivan Antunović* i ZKVH-a.

H. R.

U susret blagdanu

Pod zaštitom sv. Pavla

je posvećena ovome svecu, proslavlja se na blagdan Obraćanja sv. Pavla, 25. siječnja i svih prijašnjih godina *paulinci* i njihovi profesori uvijek su širom otvorili svoja vrata za roditelje i vjernike laike. Ove godine iz svima poznatih epidemioloških razloga, velikoga slavlja, kako poručuju iz *Paulinuma*, neće biti nego će se učenici i profesori u skromnosti i jednostavnosti svoje škole na poseban način sjetiti sv. Pavla.

»Nažalost, ove godine ne možemo proslaviti blagdan Obraćanja sv. Pavla onako kako smo navikli. Obilježiti ćemo ga skromno, u krugu učenika i profesora. Samo unutar naše kuće«, potvrdio je ravnatelj *Paulinuma* mons. art. m. **József Miocs**.

Kršćanski svetac štovan u svim kršćanskim crkvama, apostol, misionar, mučenik, teolog – sv. Pavao rođen je u Tarzu u Ciliciji početkom 1. st., u židovskoj obitelji čiji su članovi imali pravo rimskih građana, što im je omogućavalo znatno lakši život u svim područjima u odnosu na one koji to pravo nisu imali.

Završio je visoke škole, helenističke i židovske, a pripadao je farizejskoj sljedbi, odnosno onima koji su se strogo pridržavali Zakona. Kao takav, progonio je i prvu Crkvu, vjerujući kako na takav način potpuno izvršava Božju volju i židovski Zakon. Prema Novom zavjetu, dok su kamenovali svetog Stjepana, prvoga mučenika Crkve, svjedoci su odložili svoje haljine do Pavlovih nogu, što znači da je i on podržavao Stjepanovo ubojstvo.

Obraćanje sv. Pavla

Idući za Damask, da bi progonio kršćane, oko 30. godine na ulazu u grad doživljava svoje obraćenje, i to tako što je začuo glas s neba koji ga je upitao: »Savle, Savle, zašto me progoniš?«. Pao je s konja i privremeno fizički oslijepio, ali je taj događaj postao njegovo duhovno obraćenje u kojemu je u punom smislu riječi progledao. Dobio je novo ime – Pavao – koje upravo to označava: potpunu promjenu cjelokupna njegova bića.

O njegovoj čvrstoj vjeri, ustrajnosti i ljubavi za Krista posebno svjedoče njegove poslanice.

Pod zaštitu sv. Pavla stavljena je i Subotička biskupija, pa i cijela Bačka.

Sv. Pavao apostol je jedan od najvećih crkvenih pisaca, misionara i propovjednika. Mnoge institucije nose njegovo časno ime, među kojima je i Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum*. Dan škole i proštenje sjemenišne kapele, koja

Klasična gimnazija *Paulinum*

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište *Paulinum* zapažena je obrazovna institucija Subotičke biskupije, koja neprekidno radi od školske 1962./63. godine. Nakon otvorenja škole, nastava je počela u dva razreda, a zatim su postupno otvoreni i ostali razredi. *Paulinum* prvenstveno priprema učenike za teološke i filozofske studije, a zatim za klasične jezike i povijest. Najveći broj svećenika Subotičke i Zrenjaninske biskupije bili su *paulinci*, a neki od njih postali su i biskupi. U ovoj instituciji svoje srednjoškolsko obrazovanje stekli su mnogi vjeroučitelji, kantori, misionari, profesori, liječnici, pravnici, novinari, diplomate i drugi. Od 1990. godine *Paulinum* je postao otvoreniji nego u prijašnjim godinama i mnogo toga je promijenjeno. Uvedeni su novi predmeti, otvoren je kabinet za računalu, proširena je knjižnica, dobivena je dvorana za tjelesni odgoj, nabavljeni su novi glazbeni instrumenti. Škola je opremljena najsuvremenijim didaktičkim pomagalicama, otvorena je audio-vizualna dvorana, učenici slobodno pišu u medijima, nastupaju u radiju i u televizijskim emisijama, uređuju stalne stranice u dvjema katoličkim novinama, te je dosad snimljeno nekoliko nosača zvuka. Ova klasična gimnazija od svog osnutka uživa međunarodni ugled i priznanje, a od veljače 2004. godine *Paulinum* je i u Srbiji dobio potpuno priznanje i izjednačenje s ostalim školama.

Priredila: Ž. V.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana započela je 18. siječnja i traje do 25. siječnja, a ovogodišnja tema je »Ostanite u mojoj ljubavi i donosit ćete mnogo roda« (usp. Iv 15,1-17). U pojedinim župama u spomenutom periodu dodatno su organizirane pobožnosti i zajednička molitva na ovu nakanu.

Sv. Pavao zaštitnik

Subotičke biskupije

Na blagdan Obraćenja sv. Pavla, 25. siječnja, zaštitnika Subotičke biskupije i cijele Bačke, slavit će se svečana dvojezična biskupska misa u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, s početkom u 18 sati.

U susret blagdanima

- 22. siječnja – Vinko đakon, Anastazija
- 25. siječnja – Obraćenje sv. Pavla
- 26. siječnja – Timotej i Tit
- 27. siječnja – Anđela Merici
- 28. siječnja – Toma Akvinski, Tomislav
- 30. siječnja – Martina, Gordana, Jacinta
- 31. siječnja – Ivan Bosco
- 2. veljače – Prikazanje Gospodino-vo – Marin, Svječnica
- 3. veljače – Blaž, Vlaho

Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Ribari ljudi

Na početku svoga javnog djelovanja Isus je okupio učenike. Evanđelje svjedoči da je među prvima na nasljedovanje pozvao ribare s namjerom da ih učini ribarima ljudi (usp. Mk 1,14-20).

Isusovi učenici

Isus, Mesija koji je »iznevjerio« očekivanja i nije došao u sili i moći, nego skromno i tiho, sada sebi okuplja učenike i ponovno ostavlja Izraelce u čudu. Niti je birao farizeje, izvrsne poznavatelje Pisma, vrsne obdržavatelje svih propisa Zakona, niti bilo kakve druge ljude, za koje bi se reklo da imaju potencijala i bit će od koristi. Evanđelje kaže kako su prva četiri Isusova učenika bili ribari. Neuki, nepismeni, bez ugleda u društvu, bez nekih posebnih vještina koje bi jednom Mesiji bile od koristi. No, Isus vidi što ljudi ne vide i zna što ljudi ne znaju. On je mogao čitati ljudska srca i znao je da ovi koje je izabrao imaju čisto i iskreno srce, koje će mu vjerovati, koje će ga slijediti i kada dođe vrijeme za to koji će za njega i život položiti. Dakle, iako u ljudskim očima manje vrijedni od pismoznanaca i farizeja, u Božjim su bili mnogo vrijedniji, jer kvalitete pismoznanaca i farizeja pred Bogom ne vrijede ništa.

Odabrani učenici kreću za Isusom na prvi poziv, a Isus im za nagradu daje obećanje: »Učinit ću vas ribarima ljudi!« (Mk 1,17). On će ih učiniti sposobnima za sve one zadaće koje ih očekuju, za nastavak njegova poslanja i širenje Božjega kraljevstva. Sve ono što im je nedostajalo da budu širitelji Radosne vijesti nadomjestio je Duh Sveti, sišavši na njih na dan Pedesetnice i ispunivši tako Isusovo obećanje. Postali su ribari ljudi. Bili su toliko uspješni da su kršćanstvo raširili po cijelom tada poznatom svijetu. Ništa ih nije moglo pokolebati, jer im je Isus poslao Duha Svetoga, ali i jer su imali otvoreno srce za suradnju s njim.

Kada pokušavamo ovaj odlomak iz evanđelja smjestiti u suvremeni kontekst, uvijek mislimo da se on odnosi na svećenike, redovnike i redovnice. Oni su od Boga pozvani i izabrani, te oni trebaju biti ribari ljudi. Međutim, nemojmo tako usko gledati na ove Isusove riječi. Jesu oni od Boga izabrani i pozvani, ali svako tko je primio krštenje pozvan je biti ribar ljudi. Sva se naša poslanja i ribarenja razlikuju, i naravno, naše je drugačije nego osoba posvećenog

života. Ali, i mi imamo svoje zadatke u ovome svijetu. Svi smo pozvani biti svjedoci Radosne vijesti. Iako se možda ne osjećamo sposobnima za tako uzvišenu zadaću, ako mislimo da nismo dovoljno hrabri i odvažni, to nas ne treba brinuti, jer će nas Isus učiniti sposobnima za to. Dat će nam i hrabrosti i odvažnosti kada bude trebalo, ali jedino ako se, kao i njegovi učenici, odazovemo pozivu, tj. ako mu se želimo staviti na raspolaganje.

Obraćenje je preduvjet

Međutim, da bismo mogli biti ribari ljudi, širitelji Radosne vijesti, da bismo bili u stanju odazvati se tom pozivu, moramo najprije učiniti ono što Isus od svakog čovjeka traži: »Obratite se i vjerujte evanđelju!« (Mk 1,15).

Obraćenje je zaokret koji čovjek čini u svome životu, a koji proizlazi iz susreta s Bogom. Mi o obraćenju često slušamo, ali, isto tako, često nismo spremni za taj zaokret, ili mislimo da nam nije potreban. Nažalost, nema čovjeka koji nije potreban obraćenju. Naša grješna narav i okolnosti svakodnevnoga života odvođe nas od Boga. Bog nas nikada ne napušta. Naprotiv, on stalno čini korak prema nama, na različite načine pokušava do nas doprijeti. No, i čovjek mora učiniti korak prema Bogu, mora ga htjeti susresti. Kada i čovjek učini svoj korak prema Bogu dogodi se taj susret iz kojeg čovjek spozna svoju malenost, svoju grješnost, ispraznost života kakvog je do tada vodio... Poslije toga susreta ne može nastaviti isto, mora se mijenjati, dogodi se obraćenje.

Obraćenje nije nešto što se događa samo u ljudskom srcu. Ono je vidljivo i izvana. Ninivljani, kada im je Jona najavio Božju kaznu, odlučuju se pokajati te oblače kostrijet kako bi pokazali da su se odlučili mijenjati. Kostrijet je bio izvanjski znak unutarnje promjene. Mi danas nećemo oblačiti kostrijet, ali okolina mora prepoznati promjene u našem ponašanju. Ako nema promjena, onda se obraćenje nije dogodilo, nismo učinili onaj korak prema Bogu koji je bio potreban.

Naše obraćenje je početak svjedočenja na koji nas Isus poziva. Promjena koja se u nama događa, a koja je vidljiva drugima, poticaj je onima koji nas promatraju da i sami učine taj korak i odvaži se na zaokret u načinu života. A obraćen čovjek ne boji se više biti Kristov svjedok u svijetu.

Broj prepolovljen

Nakon blagdana Tri kralja, a nerijetko i u periodu između Božića i Nove godine, kreće se u božićni blagoslov obitelji. Iako se obično vjernici o terminu blagoslova dogovaraju sa svojim župnikom, ima mjesta, osobito u selima i manjim mjestima gdje se blagoslov obavlja po ustaljenom redu. Vjernici tih mjesta već znaju koji dan će njihovu ulicu ili sokak obići župnik.

Situacija u gradu i većim mjestima je drugačija, te se blagoslov obitelji odvija po unaprijed dogovorenom datumu i satnici.

Kakva je situacija, te kakvi su običaji u Bođanima i u Vajskoj razgovarali smo s tamošnjim župnikom vlč. **Vinkom Cvijinom**.

Ima li ove godine uopće blagoslova obitelji s obzirom na još uvijek aktualnu pandemiju s koronavirusom? Koliko su vjernici spremni »otvoriti« svoj dom za blagoslov?

Prije svega valja podsjetiti da je u skladu sa situacijom u našoj državi i pandemijom, biskup subotički mons. **Slavko Večerin** 9. prosinca prošle godine svim župnicima na teritoriju Subotičke biskupije uputio dopis u kojem je donio određene mjere za župnu katehezu, okupljanja u crkvama, pohod bolesnika u vrijeme došašća, velikih ispovijedi uoči Božića, slavljenje mise polnoćke, te smjernice za blagoslov obitelji. S obzirom na to da u svim mjestima i gradovima nije ista epidemiološka situacija, kao i to što se ne prakticira u svakoj župi isti način blagoslova obitelji, u danim smjernicama biskup je najprije naglasio kako se najprikladnije rješenje treba iznaći dogovorom župnika sa župnim pastoralnim vijećem. U samom dopisu mons. Slavko Večerin je ponudio nekoliko rješenja: da se blagoslov obitelji odgodi do povoljnije epidemiološke situacije, da se ne mora držati uobičajenih termina od Bogojavljenja do Krštenja Gospodinova nego da se pohod obitelji može odvijati u dužem periodu, da se pohod i blagoslov obitelji obavi na način koji najbolje odgovara obitelji ili da se pohod i blagoslov obitelji obavi ispred kuća i stambenih jedinica. S obzirom na to da

preko 90 posto katoličkih obitelji (ovdje bih uvrstio i obitelji gdje su mješoviti brakovi pravoslavac – katolik) na teritoriju sela Vajske i Bođana rado prima i očekuje svoga župnika na blagoslov, uoči Božića, u dogovoru s članovima pastoralnog vijeća svakoj obitelji uputio sam župsko pismo gdje sam, objasnivši trenutačnu situaciju, zamolio vjernike da se sami prijave za blagoslov.

Kako se obavlja blagoslov u Vajskoj i Bođanima, imate li neki raspored za obilazak domova, odnosno obitelji ili po osobnom dogovoru?

U Vajskoj i Bođanima postoji jedna duga i lijepa tradicija blagoslova obitelji. Župnik u pratnji voditelja i dva ministranta obilazi dnevno tridesetak obitelji, koje su unaprijed obaviještene kojim danom je blagoslov u njihovoj ulici. Neki župnika dočekaju na ulici, dok drugi otvore kapiju. Ministranti sa sobom nose zvonce, te tako najavljuju naš dolazak. U domovima vjernici na trpezarijskom stolu (mjestu gdje se okuplja cijela obitelj) postavljaju lijepi stolnjak, križ, Sveto pismo i blagoslovljenu vodu. Na popisu za blagoslov obitelji u Bođanima ima 90 obitelji, dok u Vajskoj ima 267. Tom broju još treba nadodati oko 100 domova u romskom naselju. Dakle, preko 450 što domova, što obitelji, župnik u Vajskoj i Bođanima blagoslovi. Prije nekih četrdesetak godina taj broj je bio skoro dvostruko veći.

U kom periodu se u ovim mjestima obavlja blagoslov i prakticirate li ostaviti kakav vidljiv trag, svjedočanstvo na blagoslov?

Običaj je da blagoslov obitelji započinje nakon Bogojavljenja. Na samu svetkovinu Bogojavljenja uz prisustvo vjernika blagoslovi se župni stan, a nakon toga kreće blagoslov u Bođanima. S obzirom na to da ima mješovitih brakova, te da ljudi rado pohode svoje susjede i prijatelje na pravoslavni Božić, blagoslov u Bođanima započinje nakon pravoslavnog Božića. Nedjeljom i svetkovinama se ne ide u blagoslov. Na uspomenu blagoslova obitelji daruje se spomen sličica, koju vjernici s ponosom zalijepe na ulazna vrata. Novi običaj smo uveli 2017. godine, a to je da osim spomen sličice, obitelji na dar dobiju i naš župski časopis *Izvor*. Naime, početkom devedesetih godina tadašnji župnik vlč. **Andrija Đaković** pokrenuo je interno glasilo župa Vajske i Bođana pod imenom *Izvor*. Nakon dugogodišnje stanke, 2017. godine smo nanovo pokrenuli njegovo tiskanje uz male izmjene. U tom pastoralnom listu župljani se

mogu podsjetiti bitnih događanja, radova i slavlja koja su se odvijala protekle godine u našim župama. Također mogu pročitati statistiku tko se krstio, vjenčao, preminuo, primio prvu pričest i krizmao protekle godine. Znali smo također objaviti poneku pjesmu koju je napisao netko od naših župljana. Nažalost, ove godine naše glasilo će malo okasnuti.

Ima li možda neke odgode za ovaj blagoslov ako je netko bolestan ili je u strahu od zaraze?

U župskom pismu vjernike sam obavijestio da ako je netko bolestan, ili jednostavno smatra da u ovo vrijeme nije mudro da im svećenik dođe u kuću, da ću tijekom cijele godine biti na raspolaganju za blagoslov obitelji. Isto tako, svjestan mogućnosti zaraze, išao sam bez voditelja i ministranata. U svakoj kući sam nosio masku, te uz propisanu distancu izmolio blagoslov.

Počevši od ožujka prošle godine, u pojedinim mjestima i župama se broj vjernika doslovce prepolovio. Kakva je situacija u župama koje vodite i koliko se to odrazilo i na sam blagoslov?

Ako govorimo o prisutnosti vjernika na svetim misama, u mojim župama, hvala Bogu, situacija nije toliko drastična. Jeste manji broj vjernika prisutan na nedjeljnim svetim misama, ali to su uglavnom starije osobe. Što se tiče blagoslova, dovoljno je reći da se od gore navedenog broja obitelji za blagoslov ove godine taj broj skoro prepolovio. To svjedoči o tome da ljudima nije svejedno, te da čekaju pogodniju situaciju za blagoslov. Na kraju krajeva, kako god da smo postupili u ovoj situaciji, netko bi to okarakterizirao kao »mudro« ili »ludo«. Između nema.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

Fritule

Ne samo da mi čitav stan ostane ukrašen dugo nakon Božića nego mi iz glave ne izlaze mnoge fine poslastice koje smo pripremili. Ovih dana posebno su mi zanimljive fritule, pa sam se sjetila da nikada nisam dijelila recept za njih. Super mi je što je na jednom mjestu u gradu, uz kuhano vino, bilo moguće poručiti i fritule, ali baš iz tog razloga ih nisam sama pripremala. Vrijeme je za jedan dobar recept za fritule, kako bi već ovog vikenda kuhinja na njih mirisala.

Potrebno: 2 jaja / 3 žlice šećera / 1 vanilin šećer / 1 prašak za pecivo / 1 jogurt / 2,5 čaše (od jogurta) brašna / kora od pola limuna i pola naranče / rum / malo rakije.

Postupak: Jaja umutiti sa šećerom dok se ne zapjeni dobro. Dodavati neizmjenično jogurt s brašnom i praškom za pecivo i na kraju uliti rakiju. Dodati naribanu koru pola limuna i pola naranče, sol, rum, vanilin šećer. Ostaviti tijesto da odmori pola sata. Ugrijati ulje, ali paziti da ne bude previše vrelo jer fritule mogu jako potamnjati. Kada je ulje ugrijano na srednju temperaturu, žlicama oblikovati kuglice, te ih peći. One se same okreću, ali pratiti i dodatno okretati. Kada su pečene, izvaditi ih na salvete da se malo ocijede, pa uvaljati u šećer u prahu.

Postoji puno recepata za fritule – s jogurtom, jabukama, s raznoraznim dodacima. Recepti se prenose s koljena na koljeno te svaka obitelj ima svoju verziju. Ovtjeden verzija je osnovna i s njom se možete poigrati. Moja omiljena kombinacija su fritule s jogurtom, jabukama i cimetom, a sigurna sam da ćete i vi ubrzo imati svoju, ako je već nemate. Dobar tek!

Gorana Koporan

Pogled na staru Gradsku kuću

Fotografije subotičkog centra, u prilogu, gotovo su nestvarne: to je stoga što prikazuju drugačiji centar grada no što nam je danas pred očima, sa starom Gradskom kućom završenom 1828. godine, na čijem je mjestu od 1908. do 1910. godine nastala ova, mnogo veća, kojoj danas svjedočimo – najčešće slikano zdanje u Subotici i nadaleko prepoznatljiv subotički simbol. Gradska kuća na fotografiji, građena između 1826. i 1828. godine, jednokatna, barokna zgrada s tornjem kojeg su krasili zvono i sat, bila je druga po redu, na mjestu gdje se, znatno skromnija, nalazila i prethodna, prva, iz još dalje povijesti grada. U tornju gradske kuće na slici bila je smještena i vatrogasna osmatračnica. Osim što fotografija, nastala svakako prije 1908. godine, prikazuje administrativni objekt grada iz prošlosti, kao i kuću u blizini (u desnom kutu) prije izgrađene palače na istom mjestu, ona dokumentira i staro prijevozno sredstvo, kočije, tj. fijakere. U to vrijeme nije bilo automobilskog prometnog kolapsa.

I druga fotografija prikazuje centar grada s baroknom Gradskom kućom i tržnicom na prostranom trgu; ovo je pogled iz smjera današnje Ulice Matka Vukovića. U govoru na svečanom otvaranju glavne gradske administrativne zgrade, 1828. godine, čiji je pisani trag sačuvan u Povijesnom arhivu, a objavljen u publikaciji *Korijeni, svjedočenje stoljeća* (izdanje 1991. godine), navodi se razlog podizanja novog objekta: na mjestu stare, niske i za razgranate gradske službe tijesne bivše Gradske kuće, izgrađena je tornjem ukrašena nova Gradska kuća, koja veličinom, visinom i dostojanstvenošću nadmašuje okolne zgrade...

Osamdeset godina kasnije bila je potrebna još veća i raskošnija građevina, podignuta uz velika ulaganja i zahtjevne graditeljske vještine.

Prva subotička Ljekarna

Najveći grad sjevera Bačke i nekadašnji treći grad po veličini u Ugarskoj ima zbilja dugu i respektabilnu povijest apotekarstva započetu još, prema povjerenim izvorima, 1780. godine. Istina, pet godina prije (1775.) spominje se ime izvjesnog apotekara **Lovre (Lauretniusa) Kurapatorinskog** kome je Subotica dozvolila naseljavanje uz oslobođanje javnih obveza za period od šest godina, no nema daljnjih znanstveno-istraživačkih potvrda i zbog toga se vraćamo na povijesno značajnu 1780. I priču o prvoj subotičkoj Ljekarni.

Povijest

Magistrat slobodnog kraljevskog grada Maria Theresiopolisa (od 1779.) na zasjedanju od 10. siječnja 1780. godine donosi odluku o davanju dozvole **Ferenczu Xaver Czordi** za otvaranje Ljekarne. Gradski senatori, predvođeni **Lukom Vojnićem**, dodjeljuju mu besplatnu parcelu, uz oslobođenje plaćanja obveza prema gradu, kao i ekskluzivno pravo bavljenja prodajom Ljekovitog bilja. Povijesni dokumenti bilježe kako je dotični Czorda u Suboticu stigao iz Slavonije (današnja Slavonska Požega), a logično rasuđivanje otkriva kako je razvijajuća i stanovništvom sve brojnija varoš (negdje oko 20.000 stanovnika) imala potrebu za stacioniranom Ljekarnom. Izgradivši kuću u I. kvartu na broju 40 (postoji na sačuvanoj karti Subotice iz 1799. godine) u njoj je otvorio prvi registrirani gradski obrt za prodaju Ljekovitog bilja i pripravaka od njih.

Razvijanje apotekarstva

Stjecanje ugleda, uz razvijanje veoma unosnog posla zaštićenog brojnim povlasticama, ali i ženidba s udovom **Terezijom Rudics** (rođ. **Pocskai**) i kumovanje suca **Antuna Parčetića** njihovoj najmlađoj kćeri **Ivani** (1796.) usmjerili su Ljekarnika Ferencza Czorda prema političkim vodama njegovog daljnjeg gradskog angažmana. Ubrzo je (1802.) postao senator, a sedam godina kasnije i gradonačelnik (consul s činovničkom funkcijom skrbi o gradskom gospodarstvu). Ljekarnu je prodao na početku ozbiljnijeg političkog djelovanja, 27. veljače 1804. godine, a novi vlasnik i gradski Ljekarnik postao je **Mihael Arno**. Privilegije i povlastice zaštićenog monopolističkog bavljenja apotekarstvom u Subotici nestale su 1813. godine odlukom članova Gradskog magistrata da se i konkurenciji dozvoli otvaranje Ljekarna. Zanimljivo je primijetiti kako je jedan od gradskih otaca koji se zalagao za promjenu uvriježenog zaštićenog Ljekarničkog statusa bio upravo Czorda, ali sada kao političar, a

ne Ljekarnik koji je dugo uživao taj monopolski privilegij.

Treći sljednik prve subotičke Ljekarne bio je **Emmerich Kleri**, a nakon njegove smrti 1826. godine, posao je sljedećih sedamnaest godina nastavila njegova udova **Alojzija**, rođ. **Steger**. Razvijanjem znanosti i referentne stručne naobrazbe, u prvoj polovici 19. stoljeća obavljanje Ljekarničke prakse mogla je obavljati jedino adekvatno obrazovana osoba, tzv. provizor. U Ljekarni gdje **Kleri – Steger**, izmijenila su se tri provizora: **Ivan Konstanz**, **János Enyedi** (kasnije i njen suprug) i **Ignac Hofbauer**, koji je 1829. godine

Kuća u kojoj se nekada nalazila prva Ljekarna

stekao stručni naslov majstora apotekarstva. Pet godina kasnije (1834.) oženio se njenom kćeri **Magdalenom**, a 1843. godine je od punice kupio Ljekarnu i obiteljski vinograd za u ono vrijeme veliki iznos od 25.000 forinti. Razvijanjem grada i uvećanjem populacije koja ga je sve više naseljavala, stvara se potreba za otvaranjem i drugih Ljekarni, ali u fair tržišnoj utakmici koja je garantirala jednake uvjete za rad svim budućim Ljekarnicima.

Sjećanje

Priča o prvoj subotičkoj Ljekarni je jedan literarno-novinski oblik sjećanja na vrsnog subotičkog kustosa povjesničara **Mirka Grlicu** (1956. – 2020.), autora monografije *Galenovi sljedbenici – subotičke apoteke i apotekari kroz istoriju* i stručnog konzultanta u nekoliko *Priča o fotografiji*.

D. P.

Zaboravljene dičije sigre (igre)

Guščica ili guščarica

Dičije sigre (igre) su se, kao i mnogi drugi običaji, razlikovale od mjesta do mjesta. Iako su u većini pravila igre bila ista, razlika je najčešće bila u tekstu koji bi se izgovarao ili pjevao pri određenoj igri. Kako bi ih sačuvala od zaborava, u svom diplomskom radu dječjim igrama, te općenito djetinjstvom, slobodnim vremenom i odrastanjem u Monoštoru, Santovu i Beregu sredinom XX. stoljeća pozabavila se magistra pedagogije i magistra etnologije i kulturne antropologije **Sonja Periškić-Pejak**.

U svom radu zapisala je mnoštvo dječjih igara toga vremena i kraja, a jednu od njih predstavljamo u današnjem broju. Ako za ovu igru niste nikada čuli, onda vam preporučujemo da ju dobro proučite, usvojite pravila (koja odaberete, budući da ima dvije varijante) i skupa s prijateljima odigrate.

Guščica ili Guščarica se igrala u Monoštoru i Santovu

ULOGE: mama guska, guščice i vuk.

Dogovorom ili brojalicom se određuju uloge. Potreban je povećati prostor tako da između mame guske, s jedne strane, i guščica, s druge strane, ima dovoljno prostora da guščice pretrče kod majke te da ih u tom prostoru vuk može juriti, odnosno hvatati.

Dijalog koji se izgovara je sljedeći:

Guščice: Majko, majko!
Mama guska: Šta je, rano?
Guščice: Mi bi došle kući.
Mama guska: Pa, ajte!
Guščice: Pa ne smijemo.
Mama guska: Od koga?
Guščice: Od kurje (vuka).
Mama guska: Pa di je ga?
Guščice: Za bilim brdom. (Za bijelim brdom)
Mama guska: Šta radi?
Guščice: Umiva se.
Mama guska: Š čim se triše? (Sa čim se briše?)
Guščice: Zlatnim otarkem. (Zlatnim ručnikom)
Mama guska: Šta jide? (Što jede?)
Guščice: Zlatne pogačice.
Mama guska: U čega meće?
Guščice: U zlatni sandučak.
Mama guska: Birka, biri, biri. Birka, biri, biri, biri.

Dok dijalog traje, vuk, koji stoji između njih, glumom prikazuje ono što dijalog govori. Nakon što dijalog završi, guščice pretrčavaju kod mame guske, a vuk ih hvata. Onaj koga prvog uhvati, preuzima ulogu vuka.

U Santovu se ova *sigra* naziva *Guščarica* i nešto je drugačiji način igre, te ima dvije varijante. Osim vuka, mame i guščica, postoji i uloga guščarice. Zatim, razlikuje se dijalog:

Guščice: Mamo, mamo!
Mama guska: Šta je, rano?
Guščice: Mamo, ja sam gladna, ja bi kruva i sira.
Mama guska: Ajde kući, pa jidi. (jedi)
Guščice: Ne smijem.
Mama guska: Od čega se bojiš?
Guščice: Od kurjaka.
Mama guska: A di je taj kurjak?
Guščice: U Šikare / Za oblakem / Za gorom.
Mama guska: Šta radi?
Guščice: Umiva se.
Mama guska: Čim se triše? (briše)
Guščice: Bilim / Zlatnim otarkem.
Mama guska: Buri, buri, buri! Bižte, guščići! / Upuj, kurjo!

U jednoj varijanti, za sve vrijeme dijaloga kurjak stoji udaljen, sakriven, a kada mama guska dozove guščice, on ih hvata. Kada se skupe guščići koji nisu uhvaćeni, mama i guščarica ih broje. Mama upita guščaricu: »Di je deseta (primjerice, ako ih je bilo de-

setoro) guska?», a gušćarica odgovara: »Ošla u Rit snet jajca«. Ovo se ponavlja sve dok gušćarica ne dođe bez ijedne guske. Zatim, mama guska pita: »Di su guske? Ne vidim je«, a gušćarica odgovara: »Otiro je subaša«, na što mama guska govori: »Ajdemo je tražit«. Sretnu kurjaka te upitaju je li vidio guske, na što kurjak odgovara: »Vidio sam ji na trideset (primjerice) koraćaji«. Kada izbroje trideset koraka te uoće da su prevarene, uzviknu: »Pih ti, dida gadni!«. Zatim se vrte do kurjaka i upitaju: »Šta ti to na tavanu zveći?«, a kurjak odgovara: »Ta to su mi orasi«. Mama guska i gušćarica kažu: »Ajde da mi to vidimo«. Nađu guske i svi skupa jure kurjaka, a kada ga uhvate udaraju ga.

U drugoj varijanti dijalog je isti, no najprije se povuće osam do deset metara široka linija na zemlji. Tu stane mama guska. Lijevo od nje na desetak koraka stane kći guska okrenuta prema mami. Lijevo od nje na nekoliko koraka stoje guske, koje čuva gušćarica. Međudobno zdesna se curici približavaju dječaci – kurjaci. Kad ih spazi, uplaši se. Zatim kreće dijalog, nakon čega kurjaci nasrnu na guske. Guske bježe prema mami. Kurjaci imaju pravo uhvatiti guske samo s njihove strane crte. Igra se nastavlja sve dok kurjaci ne pohvataju sve guske.

Prema pisanju Sonje Periškić-Pejak
priredila: Ž. Vukov

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Sara Stojaković**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Goran Kovačić*, Sonta – 6. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: rukomet, mažoretkinje, folklor i tamburica

VOLIM: rukomet

NE VOLIM: ulizice

U SLOBODNO VRIJEME: šetam s prijateljima

NAJ PREDMET: matematika

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: farmaceutkinja

*Hrvatska Glazbena Udruga
Festival Bunjevački Pisama*

*vrši UPIS novih polaznika
na obuku sviranja
TAMBURE*

*za sve informacije
obratite se na telefon*

*+38163354920
prof Mira Temunović*

*ili osobno srijedom i petkom
od 18:30 do 20:00 sati
u Tamburaškoj kući
ulica Vladimira Gortana 23.*

Too optika

DR. TOTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne pumpe novim sitnim gušćijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel.: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel.: 024 528682.

Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel.: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proizivki u Subotici (42 kvm, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem 6 k. jutara polj. zemlje Tel.: 065/5747344.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadordeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ I O ODREĐIVANJU OPSEGA I SADRŽAJA STUDIJE

Za projekt: »Izgradnja industrijske zgrade – mješonica stočne hrane sa skladištem«, na katastarskim parcelama 4550/2 i 8860 K. O. Čantavir, Subotica (45.929773⁰; 19.757245⁰), nositelja projekta »GEBI« d.o.o., Čantavir, Maršala Tita br. 46.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi Grada Subotice (www.subotica.rs -> Životna sredina -> Oglasna tabla) ili izravno s adrese:

http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/501-276-2020.pdf

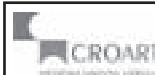

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 26. 1. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

STANDARD MIX PAKETI

Astra Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.stratelekom.com

Kristijan Sekulić 40	Talijanski renesansni stvaralac (1452. - 1519.)	Novi kiparski materijal	Pripadnici jedne tajne organizacije	Zračna luka u Berlinu	Anna Yvette	Kisak Kalij		Grad u Sjevernoj Makedoniji	Nisko, malo (eng.)	Austrija	Novi Sad	Rajski vrt po Bibliji
Proizvođač namještaja u Essingu, Reiner...								Mladunče ime Mađ. pisac Ferenc				
Zahvat u otorinolaringologiji						Reg. Marn-gm. Ost Tirol Povijesni grad u HR				5. Dakota Apartman, stamb. jed. (eng.)		
Osnovna organizac. udruženog rada					Indijansko pleme u Texasu, USA						Energija Ante Nobile	
Nogometni klub Maribor				Richard Gere	Loš kolesterpi Pjevačica Konines				Bog šume Mjera za zemljište			
Drevni narod na Istoku							Indijsko jelo Himne u čast svetaca u ist. crkvi					Suipica
Član grupe Beatfesa, Richard Starkey											Znak junaka Zorroa 2. i 1. samoglasnik	
Delhi Development Authority				23. slovo Zmaj, aždaja, neman		2 ista slova Popiti na iskap, do kraja			Pjevačica ... Tairović Led (eng.)			
Pokrajina u Kanadi								Musliman, vjer. vođa Grad u Sj. Makedoniji				
Indijski restoran u Beču											Karat Oblik klasične glazbe	
Prvak u sportu			Prvo slovo Program za grafički design		Jelo od ku -kuruznog brašna Drugo slovo							
Vojno-med. akademija Pribadača				Nogometaš Biri... (Zambi) Anarchy					T. Oradovac Tvornica školskog pribora			Muslimans. muško ime
					Amer. pop zvijezda ... Turner Druge					Karlovac Okvir za sliku		
4. slovo Neidentific. letođ objekt				Ivan Ivanović Indij			Dječak (vojvod.) Teritorijalna obrana					
Koliba (eng.)						Vužiti brzo (vojvod.)						
Italija		Uličani, Ercovi...				Ne tako davno, skoro (vojvod.)						

VODORAVNO: O, LEIBACH, LANE, EPLEY, RAMO, SD, OOUR, KIOWA, E, NIGA, LDL, PAN, ASIRICI, NAAL, RINGO STARR, Z, DOA, R, RR, TEA, ONTARIO, IMAM, DAILY SPICE, K, AS, A, PALENTA, VMA, BIRI, TO, ČIODA, TINA, KA, NLO, II, DERAM, CABIN, TERATI, I, ERE, ONOMAD, OKOMITO: Č, LEONARDO DA VINCI, EPOKSIDNA SMOLA, ILUMINATI, ADOBE, BER, RG, ALA, A, IR, AY, CARRY, B, INE, C, KLIS, ISPTI, OHRID, TROPARI, TO, MOLUAR, LJINDEN, LOW, AR, ICE, AERO, A, APARTMENT, RAM, NS, AN, EA, TOKATA, EDEN, ZAMKA, ANID

RJEŠENJE

Brojna obitelj rekreativaca

»Kroz naše djelovanje unazad nekoliko godina u suradnji s fondacijama i Sportskim savezom Općine Šid uspjeli smo realizirati nekoliko projekata: izgraditi trim stazu u Slovačkom parku, osposobiti nogometno igralište Rupača, a održani su i mnogobrojni turniri u različitim sportovima. Humanitarni segment također je bio uključen u sportske turnire«, kaže Predrag Malešević

Istraživanja pokazuju da bavljenje sportom pozitivno utječe na mentalni, fizički i socio-emocionalni razvoj najmlađih, ali i na njihovo samopouzdanje i samopoštovanje. Također, sport pomaže djeci da razviju socijalne vještine koje će im koristiti tijekom čitavog života. Dodatne prednosti uključivanja djece, ali i starijih, u sportske aktivnosti su zdraviji način života te veća spremnost i kondicija. Rukovodeći se pozitivnim stranama bavljenja sportom, na inicijativu Šiđanina **Predraga Maleševića**, sportaša s dugogodišnjim iskustvom, u Šidu je 2015. godine osnovana Udruga *Sport za sve*. Glavna aktivnost ove udruge upravo je bavljenje i uključivanje što većeg broja ljudi da se bave rekreativnim sportom, s akcentom i na humanitarni segment. S obzirom na brojne dosadašnje aktivnosti, s pravom se može konstatirati da u svojoj nakani da kontinuirano šire obitelji rekreativaca u tome i uspijevaju.

Obnova zapuštenih terena

Tijekom dosadašnjeg rada članovi ove udruge realizirali su veći broj projekata kako bi najmlađim i starijim sugrađanima osigurali prostor za bavljenje sportom. Tako je prije dvije godine na inicijativu predsjednika ove sportske udruge na nekadašnjem omiljenom prostoru za igru djece obnovljeno nogometno igralište u Šidu, popularno pod nazivom Rupača. Općina Šid je dala odobrenje Sportskom savezu i drugim javnim institucijama da pomognu u obnovi ovog sportskog terena. Teren je očišćen, trava je pokošena, a na radost šidskih mališana postavljeni su novi golovi s mrežama. Danas se na ovom prostoru redovno održavaju sportski turniri za najmlađe.

»Na početku svake godine napravimo programe i projekte koji se trebaju provesti tijekom godine kako bismo uključili što veći broj sudionika u tim događajima. Kroz naše djelovanje unazad nekoliko godina u suradnji s fondacijama i Sportskim savezom Općine Šid uspjeli smo realizirati nekoliko projekata: izgraditi trim stazu u Slovačkom parku, osposobiti nogometno igralište Rupača, a održani su i mnogobrojni turniri u različitim sportovima. Humanitarni segment također je bio uključen u

sportske turnire. Trudimo se kroz različite akcije pomoći ljudima u potrebi i sportskim društvima kako bismo im olakšali uvjete za život i rad. Naše malo nekome puno znači«, navodi predsjednik udruge Malešević.

Humanitarni rad

Članovi ove udruge su veoma aktivni u humanitarnom radu. Dio sredstava s održanih turnira doniraju socijalno ugroženim obiteljima s područja šidske općine. Uz pomoć njih jednoj višečlanoj obitelji je prošle godine uručen televizor i dio prehrambenih sredstava. Financijska sredstva prikupljena od prodaje dresova također su uplaćena na račun njihove bolesne sugrađanke **Jelene Radovanović** (koja čeka na transplantaciju srca), sa željom da lakše prebrodi hladne zimske dane. Želja predsjednika udruge je da i ubuduće u suradnji s Centrom za socijalni rad pomaže socijalno ugroženim ljudima iz šidske općine.

»Zahvaljujući dobrim ljudima početkom prosinca prošle godine prodali smo 14 dresova (poznatih sportaša) i ta sredstva su uplaćena za liječenje naše sugrađanke. Nadamo se da ćemo i u ovoj godini nastaviti u istom tempu, s više događaja i humanitarnih akcija«, ističe Malešević.

Sportske aktivnosti u seoskoj idili

U želji da rekreativcima omogući bavljenje sportom u prirodnim uvjetima na selu Malešević je u Batrovcima osigurao prostor za te namjene. U prirodnom okruženju svi zainteresirani mogu igrati tenis u dnevnim i noćnim terminima, družiti se uz propratnu zabavu (roštilj, bilijar, košarku, šah, mali nogomet), uz korištenje vikendice. Također, na ovom terenu odigravaju se teniske sportske manifestacije, koje su nažalost trenutno zbog novonastale situacije odgođene do daljnjeg.

Proširenje aktivnosti na međunarodnoj razini

Uz poštivanje aktualnih mjera zbog prevencije širenja zarazne bolesti covid-19, Asocijacija *Sport za sve* Srbije službeno je u prosincu u svojim prostorijama ugostila delegaciju iz sustava redovnog članstva – *Sport za sve*, Šid. Radnom sastanku prisustvovali su u ime Asocijacije *Sport za sve* Srbije generalni tajnik **Filip Vešović** i stručna suradnica za međunarodnu suradnju i projekte **Marina Vukotić**, dok su delegaciju *Sporta za sve* Šida predstavljali predsjednik sportskog udruženja Predrag Malešević i dopredsjednik **Dušan Kovičić**. Tom prilikom dan je osvrt na programske aktivnosti u prethodnom periodu i ukazano na strukturu Misije *Aktivna Srbija 2030 – Za bolju Srbiju kroz Sport za sve*, kao i mogućnost tehničke podrške Asocijacije u pogledu jačanja programa *Sporta za sve* u Šidu kroz dva segmenta: prekogranično financiranje iz fondova Europske unije i integraciju

izbjeglih osoba kroz sport – IRTS, kroz projekt Međunarodne Asocijacije za sport i kulturu – ISCA. Udruzi *Sport za sve* iz Šida uručen je set sportskih rekvizita opredijeljenih za realiziranje sportsko-rekreativnih programa na lokalnom nivou. Predstavnici sportske udruge iz Šida su se zahvalili na gostoprimstvu i dodijeljenim sportskim rekvizitima i tom prilikom ukazali na mogućnost službenog sudjelovanja i u međunarodnim događajima kao što su festivali, radničko-sportske igre, kongresi i slično. Na taj način bi, kako su rekli, širi krug suradnika i partnera mogao kroz *Sport za sve* proširiti svoje kontakte i suradnju ili ostvariti određeni nivo edukacije.

Završnica humanitarnog karaktera

U okviru programskih aktivnosti iz sustava članica *Sporta za sve*, poštujući aktualne mjere prevencije širenja zarazne bolesti covid-19, na samom kraju kalendarske godine u Šidu su 24.

prosinca 2020. godine, održane polufinalne i finalne sportsko-rekreativne utakmice *Londonium cup* u mini nogometu u organizaciji Sportskog udruženja *Sport za sve*. Ova sportska udruga realizirala je završnu godišnju programsku aktivnost humanitarnog karaktera, gdje su se susrele četiri ekipe u mini nogometu, po tri igrača. U ime *Sporta za sve* Šida predsjednik Malešević se zahvalio svim ekipama na sudjelovanju, kao i lokalnoj samoupravi, Sportskom savezu Šida i Asocijaciji *Sport za sve* Srbije na podršci u programskim aktivnostim namijenjenim svim zainteresiranim građanima. Tom prilikom uručio je Asocijaciji *Sport za sve* Srbije poklon sliku *Šid 1941. godine* – repliku jednog od najpoznatijih slikara **Save Šumanovića**.

»Sportsko-rekreativni turnir u mini nogometu, kao primjer dobre prakse, preporučuje se i u drugim sredinama, a u planu je da se uskoro pokrene na nivou sela šidske općine, s tendencijom da se aktivnosti sustavno dalje prošire«, istaknuo je Malešević.

S. D.

POGLED S TRIBINA Šok

Nakon odlične igre u posljednjoj provjeri protiv Španjolske, Hrvatska rukometna reprezentacija nije niti mogla pomišljati kako će se, u prvom susretu na Svjetskom prvenstvu boriti za remi protiv Japana (29:29). I da nije **Čupić** zabio iz sedmerca u posljednjim sekundama susreta u Aleksandriji, bio bi doživljen jedan od najtežih poraza u povijesti *kauboj*. Istina, mnogi će reći kako je isto tako počelo i trijumfalno SP u Portugalu 2003. godine (poraz od Argentine u 1. kolu), ali onda je Hrvatska na summit najboljih svjetskih reprezentacija došla kao posljednje plasirana na Europskom prvenstvu. Osamnaest godina kasnije izabranici **Line Červara** u Egipat su stigli kao srebrni s EP-a i jedni od glavnih favorita u borbi za medalje. Prvo poluvrijeme Japanci su naprosto šokirali svojom odličnom igrom (vodili su i četiri razlike), ali su, na sreću, **Duvnjak** i momci uspjeli pronaći »svjetlo na kraju tunela« i izboriti častan remi. Izgubljen je bod,

ali ništa nije izgubljeno jer prvenstvo je tek počelo i neka ova šok terapija donese boljitak u nastavku natjecanja.

I bilo je tako u drugom susretu skupine, protiv Angole (28:20), kada su *kauboji* (istina, tek u drugom poluvremenu) konačno progradili na šampionski napon i rutinirano priveli susret kraju. Ovaj susret ponovno je pokazao dva lica ove momčadi, jer je ono u prvom dijelu susreta bilo bojažljivo i nedefinirano. U nastavku susreta »lice« je poprimilo ozbiljan izraz, dostojan jedne od najtrofejnijih rukometnih reprezentacija modernoga doba. I što je još važnije, izbornik je dao priliku nekolicini još nedovoljno afirmiranih igrača, otvarajući im prostor za stjecanje prijeko potrebnog iskustva igranja na velikim natjecanjima. Šok iz prvog susreta je na taj način apsolutno neutraliziran i ozračje u momčadi sada je posve normalizirano. Slijedi odlučujući duel protiv Katara (dvije pobjede) koji će odlučiti o prvaku skupine i reprezentaciji koja nosi najviše bodova u sljedeći krug turnira. Pobjede li Katar, *kauboji* u drugi krug nose tri boda (izuzev ako Angola svlada Japan, onda bi ponijeli i sva četiri). No, ostavimo sve kalkulacije iza sebe, jer Hrvatska rukometna reprezentacija je uvijek bila najbolja kada je ovisila isključivo o svojim pobjedama i dobrim igrama. Neka tako bude i ovoga puta!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Klizanje

Iz Ivković šora

Komedije

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo, ja se latio posla. Došlo nam priko dana lipo vrime posli one dosadne magle i stalno niki oblaka, pa ko velim sam sebi ne triba vardat ni dane, sad se, kako kažu ovi mladi, brzo živi. Doduše, ja niki ne vidim to njevo brzo življenje, vidim samo kako side ispid lokala i bulje u telefone, jal te tablete. Kad sam se sitio ti malecki prinosni kompjutora, oma sam se moro smijati. Kad su se pojavili i za običan svit Joso divanio kako u poslidnje vrime ne mož popantit šta mu naredi da donese iz dućana, a Periša mu veli da mu triba tablet. Ovaj se sav nakostrišio pa bisno odgasi: »Ne triba meni nikaka tableta, ja sam se odavno posvađo s doktorima, neće oni meni stalno kojikake likove priporučivat za skupe novce«. Slatko smo se smijali, čeljadi, a čitav Ivković šor mu se bar dvi nedilje rugo da ne zna šta je tablet. Sad već dite od dvi godine zna listat i razgledat po tim modernim telefonima. Kad se sitim sebe, od male maloći sigro sam se s čutkama, pravio bunare od nji, pa se klikerovali, oko salaša bilo uvik fajn iskopani jama za klikerovanje. Nako, zavrtime petom od bakandža i par puta se okrenemo oko sebe i eto jama. Bilo je tute i nevolje, pa sam jedared i bio ben prutom zato što je mama pokupila jaja, i to fajn. Bilo je ondak i po stotinu domaći kokošaka na svakom salašu. Ide ona tako s rogoznom košarićom s jaji iz guvna i stane nezgodno u jednu od moji jama za klikerovanje, skoro se prikošedila sirota, a jaja na sve strane i ko za inat skoro se sva izlupala. Niko razvijat kerove od ti polupani jaja, samo se sjatili i kupe. Al kad se smirila situacija, nana lipo dovalila vrbovaču pa švić po klikerašu. Jeto vite: baš sam se u nesrično vrime rodio. Sad toliko tehnike, kokoške se drže u škrletkama snesu na nagnutu rešetku i jaja stra boga pokupit iz oni mali alovčića. Al što kaže moj šorošanin Đuro to su taka i jaja, nisu ni za rizance taka su blida. Neg, imamo mi više nevolja od kokošiji i jaja. Jeto, ova bolestina, ako je bolestina, nas skroz odilila. Veća dica ni u škulu ne idu, komšija ne smi otić kod komšije ni prodivanit a kamol se po večeri kartat, priskočili smo sve svece, ni se išlo ni u vašange, ni čestitat jedni drugima Božić, Stipana, Ivana ni Tomu, a jedino smo svi mi išibani kojikakim zabranama i pravilima. A borme se i fajn svita moralo javljat vlastima da su kod kuće i da ne smidu ić nigdi dvi nedilje. Pitam se samo dok prostirem pod josag dokle će vako bit, očel se već jedared manit ovog poštenog čestitog svita da živi po Božijoj volji kako je i dosad živio? A s druge strane se taj isti svit šiša i oslobađa od to malo siromaški novaca s kojikakim kaznama, prigledima i šta ti ja znam čime. Kažu da sad i kad priko granice ideš moraš fajn surkovat za niki test koji traje dvi-tri sekunde. »A, otaleg vitar duva«, veli Joso, »ta ne sićate se i kadgod kad je svit malo oštrije navalio ić priko izgatalo se štogod, pa smo plaćali depozit, pa se smilo prič samo jedared misečno; to je to – triba novaca«. Niki sam se zamislio, pa dobro on i kaže: podigli su i poreze i vodu, a kandar će i struju. Ma, neću više lupat glavu, i onako nikake hasne. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir**Ko će do kraj
u soldate**

piše: Ivan Andrašić

Bač Iva isprva ništa naglunijo na radijonu, sve ni mogo virovat, velu ope će se u leventu. Potli sve pročito i na sokočalu. Tamo se istom stala javljat svaka šuša i mudrovat brez kraja i konca. Njegova ošla ko mlađe, a vrime ni za biciglanje, ni za špaciranje. Tama se nalego na krevetac, veli malo će trenit, Taksa navro na drot, pokidat se o lajanja. Niko rda na vraci i dere se ko da gori. Bač Iva otiro Taksu natrag i odrezijo vraca. Vidi nikakoga derana, ne mož ga poznat ni po forme, ni po divanu. Malo zanaša ko da došo iz kaki brda. Tijo bač Ive dat nikaku cidulju, veli triba dat krsta da dobijo. »Čekaj, dite, da ja to prvo pročitam. Davno sam reko da više neću davat krsta ako ne znam za čega«, veli bač Iva i stane čitat. »Ajd brže, nemam ja vremena tolko čekat, moram još mnogo toga razdjelit. A i plaćen sam po komadu«, veli deran i stane cupkat. »A jal se to mora uzet? Nit sam ja zoto, nit je to zame. Lipo ti to odnesi nomu budaku što poslo, pa nek on bude soldat, nek zasluži te lipe nadnice što ji zabadva dobija već godina. I... nisam ti ja nikaki komat«, veli bač Iva i da mu cidulju natrag. »E, onda mi moraš potpisat da je neš primit!«, skoleće ga deran. Bač Iva samo zazvo Taksu, a deran u velike žurbe ošo naskak, krsta ni ni dočeko. Samo što bač Iva ošo natrag u kujnu i nalego se, Taksa ope zalajo, al ne nako bisno ko malopri. Samo javijo da niko ide. Za dram se na vrati utvorijo malo dalji rod Franja. On i bač Iva bili nikake povrže, petošesto kolino. Bake jim se jako pazile, ko najrođenije, zoto vada i oni bili dobri. Franja, mlađi o bač Ive dvanajstrinajs godina, dobrostojeći paor, ima i dite o dvajsdevetris. Bistra čeljad obadva, nikad nisu divanili ko priko bundiva, vazdan se o svačega voljili posvitovat sonima koje poštivali i za koje mislili da ji valja poslušat. U politiku se ni jedan ni tijo putat, al svašta voljili znat. Stojali u bač Ivinomu sokaku, pešes kuća dalje. Dite, jednak, priklane se oženijo, dovejo snaju u kuću. Imu i malo, jedva prišlo po godine. Deran vridan, ni izbijo puno, ošo u službu priko. Veli, ne bi se u vo vrime lačo paoršaga, jako mu nesiguran taj kruv. I bome, ni se privarijo. Vridan, na poslu brzo i avanzovo. Radi za dobre nadnice, a kuća jim ide samo naprid. »Bač Ivo, evo sam svaj zbunit. Malopri bijo nikaki deran, pa nam dono cidulje za leventu. Otkud tako što-goda za me vako matoroga, a take cigre više nisu ni za moje dite. Ne znam šta da radimo? Istina, kažu da se soldati nauču bit muški, da se nauču radit i da nauču sve što nisu naučili doma. A ja se ne možem požalit, moje dite ne spava do podne, sve to naučilo, još od-malena«, veli Franja ka se ispozdravljali i sili zastal. »Ta neka se brinit, neće otoga bit ništa. Malopri taj deran dono i zame taku cidulju. Nit sam tijo uzet, nit dat krsta. A ne boj se, izgleda to triba vlasti, nek se svit zabavi, pa ji neće pitat ništa ozbiljnijega. Čudim se samo i kako nas našli, ka nas na spisku za leventu iz našega sela ima više neg što danas ima čeljadi?«, veli bač Iva i nalje jim svakomu po bukaricu kuvane katarke.

NARODNE POSLOVICE

- * Ne sijeci istinom kao nožem nego je govori s ljubavlju.
- * Čuvaj se onoga koji je darežljiv iz tuđe vreće.
- * Dovoljno je sretan onaj koji nema vremena biti nesretan.

VICEVI, ŠALE...

- Uđe kupac u slastičarnu i pita:
- Kakve kolače imate?
- Prodavačica pokaže na vitrinu:
- Imamo kolača raznih oblika i veličina.
 - Dobro, dajte mi dva oblika i tri veličine.

Izreka »Radi da imaš svoj dinar« nastala je zato što, kad platiš sve račune, od plaće ti ostane samo jedan dinar.

- Kad odeš kod liječnika koji je kupio diplomu:
- Doktore, imam neko crvenilo po licu.
 - Možda te netko ogovara.

MUDROLIJE

- * Postoje dva razloga zašto se dopadate ljudima:
 1. Poznaju vas
 2. Ne poznaju vas
- * Ljudi nas ne razočaravaju, mi smo ih precijenili. Oni su ono što su uvijek bili, samo smo ih mi trebali bolje vidjeti.
- * Ili se mijenjaj ili se sve ponavlja.

Vremeplov – iz naše arhive*HKUPD Mostonga, Bač, 2007.*

**PETAK
22.1.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:19 Gorski spašavatelji
11:09 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:28 Život vrijedan življenja, telenovela
13:19 Dr. Oz
14:05 Normalan život
14:55 Bajkovita Hrvatska:
15:07 Njemački zapad
odozgo: Bezgranična Donja Rajna, dokumentarna serija
15:56 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Pirati s Kariba: Na kraju svijeta, američki film
22:56 5.com s Danielom, zabavni talk show
23:57 Dnevnik 3
00:29 Lovina, američki film
02:04 Njemački zapad
odozgo: Bezgranična Donja Rajna, dokumentarna serija
02:50 Detektiv Murdoch
03:34 Dr. Oz
04:17 Dnevnik 3
04:32 Vijesti iz kulture
04:40 Život vikinga u skladu s divljinom
05:32 Skica za portret
05:41 Dnevnik 2
06:30 Život vrijedan življenja

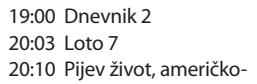
05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:11 Psići u ophodnji
09:47 Alvin i vjeverice
09:58 Pjesmica Pusa
10:36 Spužva Bob Skockani
11:00 Psi, ta izvanredna bića: Instinkt: Šesto osjetilo 1. dio
11:24 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - spust
12:50 Makłowicz na proputovanju
13:20 Mala ubojstva Agathe Christie - Zagonetni događaj u Stylesu, francuski film
14:55 Vaš savršeni dom
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Život vikinga u skladu s divljinom
17:40 "Ko te šiša
18:15 Naši dani - priče o hrvatskom rocku, dokumentarna serija

19:18 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Cesarica - dodjela nagrade za hit godine 2020.
21:05 The Voice Hrvatska
22:45 Zaljev
00:20 Mala ubojstva Agathe Christie - Zagonetni događaj u Stylesu, francuski film
01:55 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - spust
02:55 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
23.1.2021.**

07:30 Klasika mundi:10. međunarodni festival komorne glazbe Musica Maxima u muzeju Mimara 2018.,
08:19 Crne Dakote, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:18 Zdrav život
13:45 Zajedno u duhu
14:20 Prizma, multinacionalni magazin
15:09 Istrage prometnih nesreća
15:40 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:15 Potrošački kod
16:41 Manjinski mozaik: Vlaški puti
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kultura s nogu
17:49 Lijepom našom: Orehovica
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:10 Pijev život, američko-tajvansko-britansko-kanadski film
22:14 Loto 7 - izvještaj
22:18 Dnevnik 3
22:50 Bez izlaza, američki film
00:34 8 milimetara, američko-njemački film
02:32 Dnevnik 3
02:55 Crne Dakote, film
03:58 Veterani mira
04:43 Prizma, multinacionalni magazin
05:28 Skica za portret
05:45 Dnevnik 2
06:34 Lijepom našom: Orehovica

08:00 Last Time I Saw Paris, američki film
10:00 Zagreb: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijek: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Početak ljubavi, film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Pametan kao kokoš, tvrdoglav kao magarac: Konj/Magarac
21:05 Loto 6 - izvještaj
21:10 Ratni vođe
22:10 Dnevnik 3
22:44 Last Time I Saw Paris, američki film
00:39 Nedjeljom u 2
01:34 Dnevnik 3
01:57 Mir i dobro

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:55 Operne legende: Enrico Caruso, dokumentarna serija
10:50 Vrtlarica
11:24 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - spust
12:45 Arhitekti kao umjetnici u krajoliku, dokumentarni film
13:40 Dom na kvadrat
14:10 Auto Market
14:40 Maslenica, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Magazin LP
16:50 Rijeka - Završnica kupa u vaterpolu: Jug - Jadran, prijenos 1.polufinala
18:10 I to je Hrvatska:
18:25 Rijeka - Završnica kupa u vaterpolu: Mladost - Primorje, prijenos 2. polufinala
20:05 Ja sam Jackie O., dokumentarni film
21:45 Ben Fogle - Ljudi od divljine
22:30 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
23:00 Košarka, NBA liga: Utah - Golden State, prijenos
01:30 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - spust
02:50 Glazbeni Top20
03:35 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
24.1.2021.**

08:00 Last Time I Saw Paris, američki film
10:00 Zagreb: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijek: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Početak ljubavi, film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Pametan kao kokoš, tvrdoglav kao magarac: Konj/Magarac
21:05 Loto 6 - izvještaj
21:10 Ratni vođe
22:10 Dnevnik 3
22:44 Last Time I Saw Paris, američki film
00:39 Nedjeljom u 2
01:34 Dnevnik 3
01:57 Mir i dobro

02:22 Početak ljubavi, američki film
03:42 Ako sutra odem - Priča o Lynyrd Skynyrd, glazbeno-dokumentarni film
04:32 Fotografija u Hrvatskoj
04:47 Dnevnik 2
05:36 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:15 Luka i prijatelji
09:45 Frankie Drake istražuje
10:35 Endeavour, mladi Morse
12:10 Lidijina kuhinja
12:40 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:40 Sjedni, odličan
14:35 Klub 7
15:35 Ja sam Jackie O., dokumentarni film
17:20 Rijeka: Vaterpolo, prijenos finala
19:00 Colonia - Naših 20 godina, snimka koncerta
20:05 Kišni čovjek, američki film
22:20 Ime ruže, serija
23:15 Graham Norton i gosti
00:00 Ako sutra odem - Priča o Lynyrd Skynyrd, glazbeno-dokumentarni film
01:30 Imitacije aristokracije
01:55 Endeavour, mladi Morse
03:25 Rijeka: Vaterpolo, snimka finala
04:25 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
25.1.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Globalna Hrvatska HTV
14:45 Kratki dokumentarni film
15:00 Njemački zapad
odozgo: Sretni Münsterland, dokumentarna serija
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
20:10 What's up America, dokumentarna serija
21:05 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Njemački zapad
odozgo: Sretni Münsterland, dokumentarna serija
00:20 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:50 Detektiv Murdoch
01:35 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:38 Kod nas doma
03:23 Karipski cvijet, telenovela
04:08 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:12 Treća dob
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
09:47 Alvin i vjeverice
09:58 Pjesmica Pusa
10:36 Spužva Bob Skockani
11:05 Sjedni, odličan
11:35 Munch
12:30 Ratni vođe
13:30 Profesorica - Mjesto zločina: naftno polje, austrijski film
15:05 Vaš savršeni dom
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Divlji raj Rusije, dokumentarni film
17:35 Auto Market
18:05 Istina ili mit: Za dobar vid treba jesti mrkvu!
18:20 TV Bingo
18:55 Tea Mamut:
19:05 Hu Hu: Hu Hu se boji Mrakonje
19:17 Hu Hu pjesma: I u mraku sve je isto
19:18 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion, emisija
21:00 Narod protiv Fritza Bauera, njemački film
22:45 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:30 Posljednja truba, serija
00:20 Nezaboravljeni
01:05 Noćni glazbeni program

**UTORAK
26.1.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Njemački zapad odozgo: Pustolovina Sauerland - Jedna regija radi na sebi, dokumentarna serija
15:55 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 U svom filmu: Miro Ungar
21:05 Klimatske promjene: Činjenice, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5: Inovativni hrvatski poduzetnici i graditelji
00:15 Njemački zapad odozgo: Pustolovina Sauerland - Jedna regija radi na sebi, dokumentarna serija
01:05 Detektiv Murdoch
01:50 Dr. Oz
02:35 Dnevnik 3
02:50 Vijesti iz kulture
02:58 Kod nas doma
03:43 Karipski cvijet
04:28 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik

10:24 Kronplatz: Svjetski skijaški kup - veleslalom
11:30 Munch
12:25 Ovo je umjetnost
13:24 Kronplatz: Svjetski skijaški kup - veleslalom
14:28 Put u Bountiful, film
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Iza ruske ledene zavjese, dokumentarni film
17:39 Schlading: Svjetski skijaški kup - slalom
18:45 Pametan kao kokoš, tvrdoglav kao magarac: Konji/magarci
19:45 Veličanstvene Alpe iz zraka: Iz Beaufortaina po Savoji, dokumentarna serija
20:39 Schlading: Svjetski skijaški kup - slalom
21:40 I to se zove ljubav, film
23:15 Zakon i red: Odjel za žrtve
00:00 Posljednja truba, serija
00:50 Nezaboravljeni
01:35 Schlading: Svjetski skijaški kup - slalom
02:55 POPROCK.HR
03:25 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 27.1.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Tajna služba Davida Jasona, dokumentarna serija
16:00 Detektiv Murdoch

17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
20:55 Loto 7 - izvještaj
21:00 Mijenjamo svijet: Kako prekinuti šutnju u sportu?
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Tajna služba Davida Jasona, dokumentarna serija
00:20 Istrage prometnih nesreća
00:45 Detektiv Murdoch
01:35 Dr. Oz
02:20 Dnevnik 3
02:35 Vijesti iz kulture
02:43 Razmišljaj poput životinje, dokumentarni film
03:38 Karipski cvijet
04:23 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
11:35 Munch
12:30 Klimatske promjene: Činjenice, dokumentarni film
13:30 Hrabro srce Irene Sandler, američki film
15:05 Vaš savršeni dom
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Razmišljaj poput životinje, dokumentarni film
17:40 "Ko te šiša
18:15 Naši dani - priče o hrvatskom rocku, dokumentarna serija
19:18 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR

20:05 Kraljevska otkupnina, dokumentarni film
21:00 Schindlerova lista, američki film
00:15 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:00 Posljednja truba, serija
01:50 Nezaboravljeni
02:35 Kronplatz: Svjetski skijaški kup - veleslalom
03:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 28.1.2021.

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Babina Bilka, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Mrkopalj
14:30 Prometej
15:00 Tajna služba Davida Jasona, dokumentarna serija
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Loto 6 - izvještaj
21:05 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Tajna služba Davida Jasona, dokumentarna serija

00:25 Detektiv Murdoch
01:10 Dr. Oz
01:55 Dnevnik 3
02:18 Saliegino naslijeđe, dokumentarni film
03:13 Karipski cvijet, telenovela
03:58 Babina Bilka, emisija pučke i predajne kulture
04:23 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:47 Alvin i vjeverice
09:58 Pjesmica Pusa
10:32 Spužva Bob Skockani
11:05 Pozitivno
11:35 Munch
12:30 Veliki brodolomi Jadrana: Rat brzih brodova, dokumentarna serija
13:15 Zaljubljeni na -6 i niže, kanadski film
14:50 Vaš savršeni dom
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Saliegino naslijeđe, dokumentarni film
17:40 "Ko te šiša
18:15 Naši dani - priče o hrvatskom rocku, dokumentarna serija
19:18 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Dnevnik Diane Budisavljević, hrvatski film
22:35 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:20 Posljednja truba, serija
00:10 Nezaboravljeni
00:55 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna - na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* - o političkim i kulturnim događanjima u zajednici - nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Adrenalinska putovanja

Svijet iz ljuljačke

Ne znam imam li samo ja takav dojam ili je tako i kod drugih, ali čini se da su svi ove godine otišli u planine. Fotografija s bijelih vrhova, skijaških staza, redova za žičare, ali i onih za kuhano vino, čaj i kuhanu rakiju sve je više. Neki dan, kada sam kod starijeg susjeda pokucala jer mi je u posljednji tren zafalilo malo šećera, a on nije bio kod kuće, iako se slabo kreće kad je vani hladno, pomislila sam da je i on otišao na skijanje. Šalu na stranu, ali do te mjere su svi na skijanju da pomislim, kad pogledam te fotografije, da je sve krenulo na bolje, da je pandemija u davnoj prošlosti, a financijska kriza je samo nešto čega smo se pribojavali, a nikako naša stvarnost.

Snježni vikend

Kada ti okolnosti ne namjeste skijanje, u okolici nađete snijeg, prekrasnu prirodu, spakirate se i krenete. Pozivu na Stražilovu nisam mogla odoljeti, pa otud uvod u znak kratke ali lijepe, snježne, pahuljaste šetnje Fruškom gorom. O šetnjama na Stražilovu sam pisala nekoliko puta, pa se neću ponavljati ali ljuljačku ispred planinarskog doma nikada nisam spomenula i ona je kriva za današnji izbor destinacija.

Ljuljačke za velike i male

Stigla sam malo prije društva s kojim sam pješačila do doma na Stražilovu i nisam odoljela da ih dočekam njišući se na ljuljački. Mislim da je prošla čitava vječnost od kada sam se posljednji put ljuljala, pa je i osećaj zadovoljstva, slobode i zabave bio još veći, a koliki je dojam ljuljanje ostavilo na mene objašnjava moje trenutno istraživanje o utjecaju ljuljanja na svijet odraslih, ali i istraživanje koje su to najpopularnije ljuljačke na svijetu.

Za početak, krenimo od možda najmanje najveće ljuljačke, koja je locirana u našoj zemlji. Zanimljiva je i priča o mjestu u kojem je napravljena, a riječ je o srpskom Holywoodu, u selu Mutanj, na planini Rudnik. Ali, o tome ćemo pisati drugom prilikom. Ljuljačka je ovdje visoka 5 metara, a široka 4. Naravno, u usporedbi s ostalim, jasno je kamo pripada, ali je ipak ovdje na dohvat ruke, pa možda u testiranju i pronalaženju idealne nije loše krenuti od nje.

Najveća ljuljačka na svijetu nalazi se u Nacionalnom parku Arches, u prijevodu Lukovi, u istočnom dijelu države Utah u SAD-u. Preko dvije tisuće lukova pješčenjaka svjetska su atrakcija. Svi su lukovi nastali od pjeskovitih sedimentnih stijena, koje je gravitacija oblikovala pod kišom, ovisno o količini minerala, a jedan od lukova danas je najveća ljuljačka na svijetu. Nisam uspjela pronaći podatke o visini zamaha, ali mislim da je to zato što se vežete za užu i zapravo skočite s visine i postanete zamah. U svakom slučaju, adrenalin je zajamčen.

Ljuljačke na Baliju prava su adrenalinska poslastica i vrlo su popularne među putnicima koji odluče posjetiti ovaj indonezijski otok. Danas ovdje ima stotinjak ljuljački, ali jedno se mjesto ističe. Riječ je o Bali Swing, najljepšem mjestu s ljuljačkama na Baliju. Zamahujete se visoko iznad litice, drveća i rijeke i imate spektakularni pogled. Ne vidim ništa bolje. Na Bali Swingu naći ćete ukupno pet ljuljački i sve su različite visine. Naći ćete zamah od 5 metara, 10, 15, 20, a najviši zamah je ogromnih 78 metara! Sve se događa na vrlo profesionalan način i dobro ste osigurani kada sjednete na ljuljačku. Ovdje ćete lako provesti nekoliko sati i sve je lijepo organizirano, ovisno o tome koju kartu odaberete. Naravno, ponuda je razrađena, tako da možete dobiti i ručak uz ljuljanje, ali možete se i popeti u ptičje gnijezdo na vrhu stabla, posjetiti park slonova, vrt leptira ili rafting ... a dio novca od ulaznice se odvaja u humanitarne svrhe.

Za kraj, ostavljam priču o ljuljački na kraju svijeta koja se nalazi u planinama u blizini Banjosa u Ekvadoru, a pričvršćena je za kućicu na drvetu nazvanu *Casa del Arbol*, koja je zapravo malo središte za promatranje aktivnog vulkana Tungurau. Svi koji se penju na ljuljačku imaju priliku to vidjeti, a pod njihovim nogama pruža se prekrasan pogled na kanjon dubok nešto više od 30 metara.

I dok nas ovaj virus i svi izazovi ljuljaju, popnite se na najbližu ljuljačku, lijepo zamahnite nogama, opustite se i uživajte, jer ovo ljuljanje garantira osmijeh i uživanje!

Gorana Koporan

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni sudionik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, **MED**

BAGREM MED - CVJETNI MED - LIVADSKI MED - ŠUMSKI MED
PROPOLIS - PELUD - MED S MATIČNIM MLIJEČOM
MED S PELUDI I MATIČNIM MLIJEČOM

Kontakt:

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

5+plus

Paket SIGURNOSTI

za samo

3.600 RSD

GODIŠNJE

Osiguranje drugačije od svih

Oprez u vožnji i briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti na putu.

Zato Milenijum osiguranje u svojoj ponudi ima polisnu koja pokriva najčešće rizike po automobil i lica u njemu, a omogućava Vam da jednom polisom obezbedite sebe, svoj automobil i druge putnike u njemu.

Polisa Paket 5+ predstavlja paket sigurnosti, a za samo 3.600RSD godišnje dobijate osiguranje od sledećih rizika:

1. Lom stakala na vozilu
2. Osiguranje lica u vozilu
3. Zamensko vozilo
4. Troškovi pomoći na putu
5. Prirodni rizici
(olujna, grom, grad, snežna lavina i poplava)

MILENIJUM[®]
OSIGURANJE

www.mios.rs
011/ 715 33 00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

**HRVATI U VOJVODINI
SOLIDARNI SA ŽRTVAMA
SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE**

**ZNAMO ŠTO ZNAČI
POMOĆ!**

Hrvati u Srbiji i dalje nastavljaju prikupljati novčanu pomoć.
Svatko tko želi, može to učiniti preko računa Fondacije „Cro-Fond“
s naznakom „Pomoć nastradalima u potresu u Hrvatskoj“.

**Uplate se vrše na račun
325-9500700045918-84,
Vojvođanska banka OTP Group.**

Iskažimo solidarnost sa stradalima od potresa!